

Sisukord

II Muud kui seadusandlikud aktid

MÄÄRUSED

- ★ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/2194, 14. august 2017, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgude kohta seoses pakettkorraldustega ⁽¹⁾ 1
- ★ Komisjoni määrus (EL) 2017/2195, 23. november 2017, millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri ⁽¹⁾ 6
- ★ Komisjoni määrus (EL) 2017/2196, 24. november 2017, millega kehtestatakse elektrivõrgu hädaolukorra ja taastamise eeskiri ⁽¹⁾ 54
- ★ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2017/2197, 27. november 2017, 2017. eelarveaastast üle kantud assigneeringute tagasimaksmise kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 26 lõikega 5 86

OTSUSED

- ★ Komisjoni rakendusotsus (EL) 2017/2198, 27. november 2017, milles käsitletakse teatavaid ajutisi kaitsemeetmeid seoses sigade Aafrika katkuga Poolas (teatavaks tehtud numbri C(2017) 8039 all) ⁽¹⁾ 89
- ★ Euroopa Keskpanga otsus (EL) 2017/2199, 20. november 2017, millega muudetakse otsust EKP/2014/40 tagatud võlakirjade kolmanda ostukava rakendamise kohta (EKP/2017/37) 92

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

KOMISJONI DELEGEERITUD MÄÄRUS (EL) 2017/2194,

14. august 2017,

millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgude kohta seoses pakettkorraldustega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrust (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 6,

ning arvestades järgmist:

- (1) Pakettkorraldused on tavapärased kõigis varaklassides ja võivad hõlmata paljusid samasse varaklassi või erinevatesse varaklassidesse kuuluvaid eri komponente. Seepärast võivad pakettkorraldused hõlmata piiramatul hulgal komponentide kombinatsioone. Sellega seoses on asjakohane kehtestada terviklik lähenemisviis, määrates kindlaks kvalitatiivsed kriteeriumid, mille alusel tehakse kindlaks sellised pakettkorraldused, mida tuleks pidada standardseks ja sageli kaubeldavaks ning seepärast tuleks eeldada, et neil on tervikuna likviidne turg. Selleks et võtta arvesse eri liiki pakettkorralduste omadusi, peaksid kõnealused kvalitatiivsed kriteeriumid hõlmama kõigi varaklasside suhtes kohaldatavaid üldkriteeriume ning pakettkorralduse eri varaklassidesse kuuluvate komponentide suhtes kohaldatavaid spetsiifilisi kriteeriume.
- (2) Selleks et tuletisinstrumentide klassi suhtes saaks kohaldada määruse (EL) nr 600/2014 kohast kohustusliku kauplemiskoha nõuet, peaksid kõnealusesse klassi kuuluvad tuletisinstrumentid olema standardsed ja piisavalt likviidsed. Seepärast on asjakohane eeldada, et pakettkorraldusel tervikuna on likviidne turg, kui kõik kõnealuse pakettkorralduse komponendid kuuluvad samasse varaklassi ja nende suhtes kohaldatakse kohustusliku kauplemiskoha nõuet. Pakettkorraldusi, mille kõigi komponentide maht on üle teatava piiri või mis hõlmavad suurt hulka komponente, ei saa pidada piisavalt standardseks või likviidseks. Seepärast on asjakohane kindlaks määrata, et pakettkorralduste puhul, mille kõigi komponentide suhtes kohaldatakse kohustusliku kauplemiskoha nõuet, tuleks eeldada, et neil on likviidne turg, kui pakettkorraldus koosneb kuni neljast komponendist või kui mitte kõik pakettkorralduse komponendid ei ole tavapärase turumahuga võrreldes suuremahulised.
- (3) Võimalus kaubelda finantsinstrumentidega kauplemiskohas näitab, et kõnealused instrumentid on standardsed ja suhteliselt likviidsed. Seepärast on asjakohane eeldada, et juhul, kui kõik pakettkorralduse komponendid on kättesaadavad kauplemiseks kauplemiskohas, võib kõnealusel pakettkorraldusel tervikuna olla likviidne turg. Pakettkorraldust saab pidada kauplemiseks kättesaadavaks, kui kauplemiskoht pakub seda kauplemiseks oma liikmetele, osalistele või klientidele.
- (4) Kuigi on võimalik kaubelda pakettkorraldustega, mis koosnevad paljudest eri komponentidest, on kõige likviidsemad paketid, mis koosnevad üksnes samasse varaklassi kuuluvatest komponentidest, nt intressimäära

⁽¹⁾ ETL L 173, 12.6.2014, lk 84.

tuletisinstrumentid, aktsiatuletisinstrumentid, krediituletisinstrumentid või kaubatuletisinstrumentid. Seepärast peaks olema võimalik eeldada, et pakettkorraldustel, mis koosnevad üksnes ühte kõnealustest varaklassidest kuuluvatest tuletisinstrumentidest, on likviidne turg, samas kui pakettkorraldustel, mis koosnevad mitmesse kõnealusesse varaklassi kuuluvatest tuletisinstrumentidest ja millega ei kaubelda sageli, ei ole seetõttu likviidset turgu. Pakettkorralduste puhul, mis koosnevad muudesse varaklassidesse kui intressimäära tuletisinstrumentid, aktsiatuletisinstrumentid, krediituletisinstrumentid või kaubatuletisinstrumentid kuuluvatest komponentidest, tuleks eeldada, et neil ei ole likviidset turgu.

- (5) Seepärast tuleb kehtestada meetodika, mille alusel määratakse kindlaks, kas pakettkorraldusel tervikuna on likviidne turg, sealhulgas juhul, kui pakettkorralduse mõnda komponenti ei käsitata omavat likviidset turgu või kui mõni komponent on tavapärase turumahuga võrreldes suuremahuline. Pakettkorraldusi, mille ühelgi komponendil ei ole likviidset turgu või mille kõik komponendid on tavapärase turumahuga võrreldes suuremahulised või mis koosnevad nii komponentidest, millel ei ole likviidset turgu, kui ka komponentidest, mis on tavapärase turumahuga võrreldes suuremahulised, ei tuleks pidada standardseks ja sageli kaubeldavaks ning seepärast tuleks eeldada, et neil ei ole tervikuna likviidset turgu.
- (6) Intressimäära vahetuslepingutest koosnevate pakettkorralduste puhul on enamik tehinguid koondunud pakettkorraldustesse, mille komponentidel on teatavad viitkehtivusajad. Seepärast on asjakohane pidada üksnes kõnealuseid pakettkorraldusi tervikuna likviidseks. Erinevate intressimäära vahetuslepingute omaduste kajastamiseks on oluline eristada lepinguid, mis jõustuvad kohe pärast tehingu tegemist, lepingutest, mis jõustuvad teataval eelnevalt kindlaks määratud kuupäeval tulevikus. Lepingu kehtivusaja arvutamisel tuleks aluseks võtta kuupäev, mil jõustuvad lepingust tulenevad kohustused, st jõustumiskuupäev. Selleks et võtta arvesse kõnealuste lepingute likviidsusprofiili ja vältida nõuete täitmisest kõrvalehoidumist, ei tuleks kõnealuseid kehtivusaegasid tõlgendada liiga rangelt, vaid pigem viitkehtivusaja läheduses olevate sihtajavahemikena.
- (7) Paljud turuosalised kauplevad pakettkorraldustega, mis koosnevad kahest erineva lõpptähtajaga lepingust. Eelkõige on väga standardsed ja sageli kaubeldavad uuenevad forvardid (*roll forwards*). Kõnealuseid pakettkorraldusi kasutatakse selleks, et asendada lühima lõpptähtajaga lepingu positsioon järgmise lõpptähtajaga lepingu positsiooniga, mis võimaldab turuosalistel pikendada investimispositsiooni lõpptähtaega võrreldes lepingu algse lõpptähtajaga. Seepärast on asjakohane eeldada, et kõnealustel pakettkorraldustel tervikuna on likviidne turg.
- (8) Ühtsuse huvides ja finantsturgude sujuva toimimise tagamiseks on vaja, et käesolevat määrust ja määruse (EL) nr 600/2014 sätteid hakataks kohaldama samast kuupäevast.
- (9) Käesolev määrus põhineb regulatiivsete tehniliste standardite eelnõul, mille esitas komisjonile Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA).
- (10) ESMA on korraldanud käesoleva määruse aluseks oleva regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu kohta avaliku konsultatsiooni, analüüsinud potentsiaalseid seonduvaid kulusid ja tulusid ning küsinud arvamust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1095/2010⁽¹⁾ artikli 37 kohaselt loodud väärtpaberituru sidusrühmade kogult,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Pakettkorraldused, millel tervikuna on likviidne turg

Pakettkorraldusel tervikuna on likviidne turg, kui täidetud on mõni järgmistest tingimustest:

- a) pakettkorraldus koosneb kuni neljast komponendist, mis kuuluvad tuletisinstrumentide klassidesse, mille suhtes kohaldatakse tuletisinstrumentide kohustusliku kauplemiskoha nõuet vastavalt määruse (EL) nr 600/2014 artiklis 32 kirjeldatud menetlusele, välja arvatud juhul, kui kehtib üks järgmistest:
 - i) kõik pakettkorralduse komponendid on tavapärase turumahuga võrreldes suuremahulised;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), muudetakse otsus nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 84).

- ii) pakettkorralduse komponendid ei kuulu üksnes ühte komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/583 ⁽¹⁾ III lisas osutatud varaklassidest;
- b) pakettkorraldus vastab kõigile järgmistele tingimustele:
- i) pakettkorralduse kõik komponendid on kättesaadavad kauplemiseks samas kauplemiskohas;
 - ii) pakettkorralduse kõigi komponentide suhtes kohaldatakse kliirimiskohustust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 648/2012 ⁽²⁾ artiklile 5 või määruse (EL) nr 600/2014 artikli 29 lõikele 1;
 - iii) vähemalt ühel pakettkorralduse komponendil on likviidne turg või see ei ole tavapärase turumahuga võrreldes suuremahuline;
 - iv) pakettkorraldus vastab asjaomase varaklassi suhtes kohaldatavatele kriteeriumidele ja artiklites 2, 3, 4 või 5 sätestatud kriteeriumidele.

Artikkel 2

Varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes intressimäära tuletisinstrumentidest

Artikli 1 punkti b alapunktis iv osutatud varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 5. jaos osutatud intressimäära tuletisinstrumentidest, on järgmised:

- a) pakettkorraldusel on kuni kolm komponenti;
- b) kõik pakettkorralduse komponendid kuuluvad samasse delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 5. jaos osutatud varaklassi alamklassi;
- c) kõik pakettkorralduse komponendid on nomineeritud samas tinglikus valuutas, kas eurodes, USA dollarites või naelsterlingites;
- d) kui pakettkorraldus koosneb intressimäära vahetuslepingutest, on paketi komponentide kehtivusaeg 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 20 või 30 aastat;
- e) kui pakettkorralduse komponentideks on intressifutuuriid, on kõnealused komponendid mõni järgmistest:
 - i) lepingud lõpptähtajaga kuni 6 kuud intressifutuuriid puhul, mis põhinevad 3 kuu intressimääral;
 - ii) lepingud, mille lõpptähtaeg on kõige lähemal selliste intressifutuuriid praegusele kuupäevale, mis põhinevad 2, 5 ja 10 aasta intressimääral;
- f) kui pakettkorraldus koosneb võlakirjafutuuriidest, asendab pakettkorraldus sellise lepingu positsiooni, mille kehtivusaeg lõpeb kõige varem, sellise lepingu positsiooniga, millel on sama alusvara ja mille kehtivusaeg lõpeb järgmisel tähtpäeval.

Punkti d kohaldamisel loetakse pakettkorralduse komponendi kehtivusajaks 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 20 või 30 aastat, kui lepingu jõustumise kuupäeva ja lepingu lõpetamise kuupäeva vaheline ajavahemik võrdub punktis d osutatud ühe ajavahemikuga, pluss või miinus viis päeva.

Artikkel 3

Varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes aktsiatuletisinstrumentidest

Artikli 1 punkti b alapunktis iv osutatud varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 6. jaos osutatud aktsiatuletisinstrumentidest, on järgmised:

- a) pakettkorraldusel on kuni kaks komponenti;
- b) kõik pakettkorralduse komponendid kuuluvad samasse delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 6. jaos osutatud varaklassi alamklassi;

⁽¹⁾ Komisjoni 14. juuli 2016. aasta delegeeritud määrus (EL) 2017/583, millega täiendatakse finantsinstrumentide turge käsitlevat Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 600/2014 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad kauplemiskohtade ja investimisühingute suhtes kohaldatavaid läbipaistvuse nõudeid võlakirjade, struktureeritud finantstoodete, lubatud heitkoguste väärtapaberite ning tuletisinstrumentide puhul (ELT L 87, 31.3.2017, lk 229).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1).

- c) kõik pakettkorralduse komponendid on nomineeritud samas tinglikus valuutas, kas eurodes, USA dollarites või naelsterlingites;
- d) kõigil pakettkorralduse komponentidel on sama alusindeks;
- e) kõigi pakettkorralduse komponentide kehtivusaeg ei ületa kuut kuud;
- f) kui pakettkorraldus sisaldab optioone, peab kõigil optioonidel olema sama kehtivusaeg.

Artikkel 4

Varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes krediituletis-instrumentidest

Artikli 1 punkti b alapunktis iv osutatud varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 9. jaos osutatud krediituletis-instrumentidest, on järgmised:

- a) pakettkorraldusel on kuni kaks komponenti;
- b) kõik pakettkorralduse komponendid on delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 9. jaos osutatud indeksipõhised krediidiriski vahetuslepingud;
- c) kõik pakettkorralduse komponendid on nomineeritud samas tinglikus valuutas, kas eurodes või USA dollarites;
- d) kõigil pakettkorralduse komponentidel on sama alusindeks;
- e) kõigi pakettkorralduse komponentide kehtivusaeg on 5 aastat;
- f) pakettkorraldus asendab indeksiseeria eelviimase versiooni positsiooni (*latest off-the-run*) kõige hiljutisema versiooni positsiooniga (*on-the-run*).

Artikkel 5

Varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes kaubatuletis-instrumentidest

Artikli 1 punkti b alapunktis iv osutatud varaklassipõhised kriteeriumid pakettkorralduste puhul, mis koosnevad üksnes delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 7. jaos osutatud kaubatuletis-instrumentidest, on järgmised:

- a) pakettkorraldusel on kuni kaks komponenti;
- b) kõik pakettkorralduse komponendid on delegeeritud määruse (EL) 2017/583 III lisa 7. jaos osutatud kaubatuletis-futuurid;
- c) kõigil pakettkorralduse komponentidel on sama alusvaraks olev kaup, mis on kindlaks määratud võimalikult üksikasjalikult, nagu on ette nähtud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/585⁽¹⁾ lisa tabelis 2;
- d) kõik pakettkorralduse komponendid on nomineeritud samas tinglikus valuutas, kas eurodes, USA dollarites või naelsterlingites;
- e) pakettkorraldus asendab sellise lepingu positsiooni, mille kehtivusaeg lõppeb kõige varem, sellise lepingu positsiooniga, mille kehtivusaeg lõppeb järgmisel tähtpäeval.

Artikkel 6

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 3. jaanuarist 2018.

⁽¹⁾ Komisjoni 14. juuli 2016. aasta delegeeritud määrus (EL) 2017/585, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 600/2014 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad finantsinstrumentide võrdlusandmete standardeid ja vorme ning tehnilisi meetmeid, mis on seotud ESMA ja pädevate asutuste kehtestatava korraga (ELT L 87, 31.3.2017, lk 368).

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 14. august 2017

Komisjoni nimel
president
Jean-Claude JUNCKER

KOMISJONI MÄÄRUS (EL) 2017/2195,
23. november 2017,
millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri
(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrust (EÜ) nr 714/2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriülese elektrikaubanduses ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1228/2003, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 18 lõike 3 punkte b ja d ning lõiget 5,

ning arvestades järgmist:

- (1) Täielikult toimiv ja ühendatud energiasiseturg on äärmiselt tähtis energiavarustuskindluse tagamiseks, konkurentsivõime suurendamiseks ja kõigile tarbijatele taskukohase hinnaga elektrienergia pakkumiseks.
- (2) Hästi toimiv elektrienergia siseturg peaks andma tootjatele vajalikud stiimulid investeerida uutesse elektritootmisvahenditesse, sh taastuvelektrit tootvatesse vahenditesse, kusjuures erilist tähelepanu tuleks pöörata ELi energiaturu kõige eraldatumatele liikmesriikidele ja piirkondadele. Hästi toimiv turg peaks võimaldama ka tarbijatel võtta asjakohaseid meetmeid energia säästlikumaks kasutamiseks, mille eelduseks on energiavarustuskindluse tagamine.
- (3) Määruses (EÜ) nr 714/2009 on sätestatud mittediskrimineerivad eeskirjad piiriülese elektrikaubanduses kasutatavatele võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta, eelkõige aga võimsuse jaotamise eeskirjad piiriüleste võimsusvooge mõjutavate ülekandesüsteemide ja võrkudevaheliste ühenduste kohta. Et kujundada tõeliselt ühtne elektriturv ja tagada talitluskindlus, tuleks välja töötada tõhus tasakaalustamise eeskiri, millega pakutakse turuosalistele stiimuleid nende vastutusel olevates olukordades lahenduste leidmiseks nappuse korral. Eelkõige on vaja käsitleda eeskirjas süsteemi tasakaalustamisega ja energiakaubandusega seoses tehnilisi ja talitluse küsimusi. Kõnealune eeskiri peaks hõlmama eeskirju süsteemi võimsusreservide kohta.
- (4) Komisjoni määruses (EL) 2017/1485 ⁽²⁾ on sätestatud elektrisüsteemi käitamise ühtlustatud eeskirjad põhivõrguettevõtjatele, piirkondlikele talitluskindluse koordinaatoritele, jaotusvõrguettevõtjatele ja olulistele võrgukasutajatele. Selles on määratletud süsteemi kriitilise tähtsusega seisundid (tavaseisund, häireseisund, hädaolukord, kustumine ja taastamine). Selles on sätestatud ka nõuded ja põhimõtted võrgu talitluskindluse tagamiseks kogu liidus ning sellega aidatakse kaasa eesmärgile kooskõlastada liiduiülel koormuse-sageduse juhtimise ja reservide alaseid nõudeid ja põhimõtteid.
- (5) Käesoleva määrusega kehtestatakse kogu ELi hõlmavad tehnilisi küsimusi, talitlust ja turgu käsitlevad eeskirjad, millega reguleeritakse elektrisüsteemi tasakaalustamisturgude toimimist. Selles sätestatakse tasakaalustamisvõimsuse hankimise, tasakaalustamisenergia käivitamise ja tasakaaluhaldurite tehtava arveldamise eeskirjad. Ka tuleb selle kohaselt välja töötada ühtlustatud meetodika, mida kasutatakse piirkonnaülese ülekandevõimsuse jaotamiseks seoses tasakaalustamisega. Sellised eeskirjad suurendavad lühiajaliste turgude likviidsust, edendades piiriülest kaubandust ja olemasolevate võrkude tõhusamat kasutamist seoses tasakaalustamisenergiaga. Kuna tasakaalustamisenergia pakkumused konkureerivad kogu ELi hõlmavas tasakaalustamiskeskkonnas, avaldab see konkurentsile soodustavat mõju.
- (6) Käesoleva määruse eesmärk on tagada Euroopa elektriülekanadesüsteemi optimaalne haldamine, kooskõlastatud talitlemine ning ühtlasi liidu eesmärkide saavutamine taastuenergia tootmise alal, samuti eeliste pakkumine tarbijatele. Põhivõrguettevõtjad koostöös jaotusvõrguettevõtjatega, kui see on asjakohane, peaksid vastutama Euroopas tasakaalustamisturgude kujundamise ja loomise eest, et hoida süsteemi tasakaalus kõige tõhusamal viisil. Et seda teha, peaksid põhivõrguettevõtjad tegema omavahel ja jaotusvõrguettevõtjatega tihedat koostööd ning võimalikult hästi kooskõlastama oma tegevust, et elektrisüsteem oleks tõhus kõigis piirkondades ja kõigil pingestametel, ilma et sellega piirataks konkurentsioiguse kohaldamist.

⁽¹⁾ ELT L 211, 14.8.2009, lk 15.

⁽²⁾ Komisjoni 2. augusti 2017. aasta määrus (EL) 2017/1485, millega kehtestatakse elektri ülekandesüsteemi käidueeskiri (ELT L 220, 25.8.2017, lk 1).

- (7) Põhivõrguettevõtjad peaksid saama delegeerida kõik või osa neile käesoleva määrusega määratud ülesannetest kolmandale isikule. Delegeeriv põhivõrguettevõtja peaks jääma vastutavaks käesolevas määruses sätestatud kohustuste täitmise eest. Samuti peaksid liikmesriigid saama määrata käesoleva määruse kohaseid ülesandeid ja kohustusi kolmandale isikule. Selline delegeerimine peaks olema piiratud riikliku tasandi ülesannetega (näiteks tasakaaluarveldus). Delegeerimise piirangud ei tohiks põhjustada tarbetute muudatuste tegemist kehtivasse siseriiklikku korda. Põhivõrguettevõtjad peaksid jääma vastutavaks neile Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ⁽¹⁾ kohaselt usaldatud ülesannete täitmise eest, kui on tegemist üleeuroopaliste meetodite arendamise ning üleeuroopaliste tasakaalustamiskeskondade juurutamise ja käitamisega. Kui liikmesriigis on kolmandal isikul tasakaaluarvelduse alane asjatundlikkus ja kogemused, võib asjaomane liikmesriik taotleda luba teistelt põhivõrguettevõtjatelt ja ENTSO-Elt, et kaasata selline kolmas isik ettepaneku väljatöötamisse. Vastutavaks ettepaneku väljatöötamise eest jääb siiski liikmesriigi põhivõrguettevõtja koos kõigi teiste põhivõrguettevõtjatega ning vastutavaks ei saa teha kolmandat isikut.
- (8) Eeskirjad, millega määratakse kindlaks tasakaalustamisteenuse osutajate ja tasakaaluhaldurite roll, tagavad ausa, läbipaistva ja mittediskrimineeriva lähenemisviisi. Lisaks sellele sätestatakse tasakaalustamistingimusi käsitlevates eeskirjades põhimõtted ja rollid, mille raames tehakse käesoleva määrusega hõlmatud tasakaalustamist ning tagatakse piisav konkurents ja võrdsed tingimused turuosalistele, hõlmates sealhulgas tarbimiskaja agregaatoreid ja jaotusvõrgu tasandi varasid.
- (9) Iga tasakaalustamisteenuse osutaja, kes kavatses pakkuda tasakaalustamisenergiat või -võimsust, peaks olema läbinud kvalifitseerimise, nagu selle on sätestanud põhivõrguettevõtjad koos jaotusvõrguettevõtjatega.
- (10) Tasakaalustamisturgude lõimimist peaks soodustama ühtse Euroopa tasakaalustamiskeskonna loomine, selle kaudu peaksid toimuma tasakaalustamatuse tasaarvestuse toimingud, tasakaalustamisenergia vahetamine sageduse taastamise reservidest ja asendusreservidest. Põhivõrguettevõtjatevaheline koostöö peaks olema rangelt piiratud sellega, mis on vajalik selliste Euroopa tasakaalustamiskeskondade kavandamiseks, juurutamiseks ja käitamiseks.
- (11) Keskkonnad tasakaalustamisenergia vahetamiseks sageduse taastamise reservidest ja asendusreservidest peaksid kasutama pakumuste üldnimekirju, et oleks tagatud pakumuste kulutõhus käivitamine. Põhivõrguettevõtjad võivad üksnes siis juurutada teistsugusel mudelil põhinevat keskkonda ja selle kasutusele võtta, kui kõikide põhivõrguettevõtjate tasuvusanalüüsist ilmneb, et on vaja muuta automaatkäivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise keskkonda.
- (12) Tasakaalustamisturgude lõimimine peaks hõlbustada päevasisese turu tõhusat toimimist, et võimaldada turuosalistel teha tasakaalustamist võimalikult reaalajalähedaselt. Põhivõrguettevõtjad peaksid tasakaalustamisturul tasakaalustamist tegema alles pärast päevasisese turu lõppemist jäänud tasakaalustamatuse korvamiseks. Tasakaaluarveldusperioodi ühtlustamine Euroopas kestusele 15 minutit peaks edendama päevasisest kaubandust ja mitme kaubeldava toote arendamist ühe ja sama tarneaja jaoks.
- (13) Selleks et võimaldada tasakaalustamisteenuste vahetamist, pakumuste üldnimekirja koostamist ja piisavat likviidsust tasakaalustamisturul, on vaja sätestada tasakaalustamistoodete standardimine. Käesolevas määruses on loetletud minimaalsed standardsed näitajad ja täiendavad näitajad, mille kaudu määratletakse standardtooteid.
- (14) Tasakaalustamisenergia standardtoodete hinnakujunduse meetod peaks looma turuosalistele stiimuleid, et taastada ja säilitada tasakaalustamatuse hinnapiirkonna süsteemi tasakaalu, vähendada süsteemi tasakaalustamatust ja ühiskonna kulutusi. Sellise hinnakujunduse eesmärk peaks olema tarbimiskaja ja muude tasakaalustamisressursside tõhus kasutamine kooskõlas talitluskindluse piirmääradega. Tasakaalustamisvõimsuse hankimiseks kasutatava hinnakujundusmeetodi eesmärk peaks olema tarbimiskaja ja muude tasakaalustamisressursside tõhus kasutamine kooskõlas talitluskindluse piirmääradega.
- (15) Selleks et põhivõrguettevõtjad saaksid tasakaalustamisvõimsust hankida ja kasutada tõhusalt, säästlikult ja turupõhiselt, on vaja soodustada turgude lõimimist. Sellega seoses kehtestatakse käesoleva määrusega järgmised kolm meetodit, mille abil võivad põhivõrguettevõtjad jaotada piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja reservide jaotamiseks, kui see on kooskõlas tasuvusanalüüsiga: koosoptimeerimine mitmes kauplemisajavahemikus, turupõhine jaotamine ja jaotamine majandusliku tasuvuse analüüsi põhjal. Koosoptimeerimisel põhinev jaotamine peaks toimuma järgmise päeva ajavahemikus, mitmes kauplemisajavahemikus

(¹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55).

koosoptimeerimist ja turupõhist jaotamist võiks aga teha siis, kui leping on sõlmitud kuni nädal enne tasakaalustamisvõimsuse pakkumist, ning majandusliku tasuvuse analüüsil põhinevat jaotamist võib kasutada, kui leping on sõlmitud rohkem kui nädal enne tasakaalustamisvõimsuse pakkumist, tingimusel, et jaotamisel on piiratud mahud ja hinnang tehakse igal aastal.

- (16) Kui piirkonnaülese võimsuse jaotamise protsessi meetodika on heaks kiitnud asjaomane reguleeriv asutus, võivad kaks või mitu põhivõrguettevõtjat asuda meetodikat varem kasutama, et koguda kogemusi ja tagada edaspidi sujuv üleminek selle kasutamisele teiste põhivõrguettevõtjate seas. Kui selline meetodika on välja töötatud, peaksid kõik põhivõrguettevõtjad ühtlustama sellise meetodika kasutamise, et soodustada turgude lõimimist.
- (17) Tasakaaluarvelduse peaesmärk on tagada, et tasakaaluhaldurid toetaksid süsteemi tasakaalu tõhusalt ja innustaksid turuosalisi tasakaalu taastamisel ja säilitamisel. Käesoleva määrusega sätestatakse tasakaaluarvelduse eeskirjad, et see toimuks mittediskrimineerivalt, õiglaselt, objektiivselt ja läbipaistvalt. Selleks, et tasakaalustamisturg ja kogu energiasüsteem võimaldaks lõimida üha suurenevat taastuvenergia osa, võttes arvesse taastuvenergia muutlikkust, peaksid tasakaalustamatuse hinnad kajastama energia väärtust reaalselt.
- (18) Põhivõrguettevõtjatele teatavate eeskirjade kohaldamisest ajutiste erandite lubamine tuleks kehtestada käesoleva määrusega nii, et võetaks arvesse erandlikke asjaolusid, mille korral võib kõnealuste eeskirjade järgimine ohustada nt talitluskindlust või viia enneaegu tarkvõrgutaristu asendamiseni.
- (19) Kui asjaomased reguleerivad asutused ei suuda ühiste tingimuste või meetodite osas kokkuleppele jõuda, peab kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 713/2009 (1) artikliga 8 tegema otsuse Energeetika-sektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (edaspidi „koostööamet“).
- (20) Käesolev määrus on välja töötatud tihedas koostöös koostööameti, Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku (edaspidi „ENTSO-E“) ja sidusrühmadega, et läbipaistvalt ja kõiki osalisi kaasavalt võtta vastu tõhus, tasakaalustatud ja proportsionaalne eeskiri. Vastavalt määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 18 lõikele 3 peab komisjon enne käesoleva määruse muutmise ettepaneku tegemist konsulteerima koostööameti, ENTSO-E ja teiste asjaomaste sidusrühmadega.
- (21) Käesolevas määruses sätestatud meetmed on kooskõlas määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 23 lõikes 1 osutatud komitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

1. Käesoleva määrusega sätestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise üksikasjalik eeskiri, sealhulgas ühtsed põhimõtted sageduse hoidmise reservide, sageduse taastamise reservide ja asendusreservide hankimise ja arveldamise kohta ning sageduse taastamise reservide ja asendusreservide käivitamise üldine meetodika.
2. Käesolevat määrust kohaldatakse põhivõrguettevõtjate, jaotusvõrguettevõtjate, sealhulgas suletud jaotusvõrkude ettevõtjate, Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööameti (edaspidi „koostööamet“), Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku (edaspidi „ENTSO-E“) ning selliste kolmandate isikute suhtes, kellele on delegeeritud või määratud ülesanded, ja muude turuosaliste suhtes.
3. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi liidusiseste ülekandesüsteemide ja nendevaheliste ühenduste suhtes, välja arvatud sellised saarte ülekandesüsteemid, mis ei ole teiste ülekandesüsteemidega ühendatud.
4. Kui liikmesriigis tegutseb rohkem kui üks põhivõrguettevõtja, kehtib käesolev määrus kõikide selle liikmesriigi põhivõrguettevõtjate suhtes. Kui mõne põhivõrguettevõtja funktsioon ei ole asjakohane ühe või mitme käesolevas määruses sätestatud kohustuse seisukohast, võib liikmesriik määrata nende kohustuste täitmise eest vastutavaks ühe või mitu teist põhivõrguettevõtjat.

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 713/2009, millega luuakse Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ELT L 211, 14.8.2009, lk 1).

5. Kui koormuse-sageduse juhtimispiirkond hõlmab kahte või mitut põhivõrguettevõtjat, võivad sellise koormuse-sageduse juhtimispiirkonna kõik põhivõrguettevõtjad otsustada, kui asjaomane reguleeriv asutus selle heaks kiidab, et ühte või mitut käesolevas määruses sätestatud kohustust täidetakse koormuse-sageduse juhtimispiirkonna kõikides plaanimispiirkondades kooskõlastatult.

6. Euroopa tasakaalustamisenergia standardtoodete vahetamise keskkonnad võib avada Šveitsis tegutsevatele põhivõrguettevõtjatele tingimusel, et selle riigi asjaomaste õigusaktidega rakendatakse ELi elektriturgu reguleerivate õigusaktide peamisi sätteid ning et liidu ja Šveitsi valitsuse vahel on sõlmitud elektrialast koostööd reguleeriv leping, aga ka sel juhul, kui Šveitsi väljajätmine võiks põhjustada piirkonna talitluskindlust ohustavaid plaaniväliseid võimsusvooge Šveitsi kaudu.

7. Vastavalt lõike 6 tingimustele otsustab Šveitsi osalemise tasakaalustamisenergia standardtoodete vahetamise keskkondades komisjon lähtuvalt koostööameti ja kõikide põhivõrguettevõtjate arvamusest vastavalt artikli 4 lõike 3 kohasele menetlusele. Šveitsi põhivõrguettevõtjate õigused ja kohustused peavad olema kooskõlas liidus tegutsevate põhivõrguettevõtjate õiguste ja kohustustega, et võimaldada tasakaalustamisturu sujuvat toimimist liidu tasandil ning tagada kõigile osalistele võrdsed tingimused.

8. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi komisjoni määruse (EL) 2017/1485 artiklis 18 määratletud süsteemi seisundite suhtes.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse mõisteid direktiivi 2009/72/EÜ artikli 2, määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 2, komisjoni määruse (EL) nr 543/2013 ⁽¹⁾ artikli 2, komisjoni määruse (EL) 2015/1222 ⁽²⁾ artikli 2, komisjoni määruse (EL) 2016/631 ⁽³⁾ artikli 2, komisjoni määruse (EL) 2016/1388 ⁽⁴⁾ artikli 2, komisjoni määruse (EL) 2016/1447 ⁽⁵⁾ artikli 2, komisjoni määruse (EL) 2016/1719 ⁽⁶⁾ artikli 2, määruse (EL) 2017/1485 artikli 3 ja komisjoni määruse (EL) 2017/2196 ⁽⁷⁾ artikli 3 tähenduses.

Lisaks kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „tasakaalustamine“ – kõikides ajavahemikes võetavad meetmed ja toimingud, millega põhivõrguettevõtjad pidevalt tagavad süsteemi sageduse püsimise kindlaksmääratud stabiilsuspiirides, nagu on sätestatud määruse (EL) 2017/1485 artiklis 127, ning vastavuse reservide nõudele, et tagada nõutav kvaliteet, nagu on sätestatud määruse (EL) 2017/1485 IV osa V–VII jaotises;
- 2) „tasakaalustamisturg“ – institutsiooniliste, äriliste ja talitlusega seotud korralduste kogum, millega on kehtestatud tasakaalustamise turupõhine juhtimine;
- 3) „tasakaalustamisteenused“ – teenused, mis hõlmavad kas tasakaalustamisenergiat või tasakaalustamisvõimsust või mõlemat;
- 4) „tasakaalustamisenergia“ – energia, mida põhivõrguettevõtjad kasutavad tasakaalustamiseks ja mida tarnib tasakaalustamisteenuse osutaja;
- 5) „tasakaalustamisvõimsus“ – reservvõimsuse maht, mida tasakaalustamisteenuse osutaja hoiab vastavalt kokkuleppele ja mille kohta on tasakaalustamisteenuse osutaja nõustunud põhivõrguettevõtjale pakkumusi tegema vastavas tasakaalustamisenergia mahus ja lepingu kestuse ajal;

⁽¹⁾ Komisjoni 14. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 543/2013, mis käsitleb elektriturgudel andmete esitamist ja avaldamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 714/2009 I lisa (ELT L 163, 15.6.2013, lk 1).

⁽²⁾ Komisjoni 24. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1222, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised (ELT L 197, 25.7.2015, lk 24).

⁽³⁾ Komisjoni 14. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/631, millega kehtestatakse võrgueeskiri elektritootmisüksuste võrku ühendamise nõuete kohta (ELT L 112, 27.4.2016, lk 1).

⁽⁴⁾ Komisjoni 17. augusti 2016. aasta määrus (EL) 2016/1388, millega kehtestatakse võrgueeskiri tarbimise ühendamise kohta (ELT L 223, 18.8.2016, lk 10).

⁽⁵⁾ Komisjoni 26. augusti 2016. aasta määrus (EL) 2016/1447, millega kehtestatakse võrgueeskiri alalisvooluülekanDESüsteemide ja alalisvooluühendusega energiapargimoodulite võrguühenduse nõuete kohta (ELT L 241, 8.9.2016, lk 1).

⁽⁶⁾ Komisjoni 26. septembri 2016. aasta määrus (EL) 2016/1719, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise forvardturu eeskiri (ELT L 259, 27.9.2016, lk 42).

⁽⁷⁾ Komisjoni 24. novembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2196, millega kehtestatakse elektrivõrgu hädaolukorra ja taastamise eeskiri (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 54).

- 6) „tasakaalustamisteenuse osutaja“ – turuosaline, kellel on reserve pakkuvad üksused või reserve pakkuvad rühmad, kes suudavad osutada põhivõrguettevõtjatele tasakaalustamisteenust;
- 7) „tasakaaluhaldur“ – turuosaline või tema valitud esindaja, kes vastutab tasakaalustamatuse eest;
- 8) „tasakaalustamatus“ – tasakaaluhalduri jaoks arvutatud energiakogus, mis vastab vahele kõnealuse tasakaaluhalduri eraldatud mahu ja tema lõpppositsiooni vahel teatud tasakaaluarveldusperioodil, sealhulgas kõnealuse tasakaaluhalduri võimalikud tasakaalustamatuse korrigeeringud;
- 9) „tasakaaluarveldus“ – rahaline arveldusmehhanism tasakaaluhaldurilt tasu saamiseks või neile tasu maksmiseks vastavalt tasakaalustamatusele;
- 10) „tasakaaluarveldusperiood“ – ajavahemik, mille kohta arvutatakse tasakaaluhaldurite tasakaalustamatus;
- 11) „tasakaalustuspiirkond“ – piirkond, mille kohta arvutatakse tasakaalustamatus;
- 12) „tasakaalustamatuse hind“ – iga tasakaaluarveldusperioodi kohta iga tasakaalustamatuse jaoks igas suunas arvutatav hind, mis on kas positiivne, null või negatiivne;
- 13) „tasakaalustamatuse hinnapiirkond“ – piirkond, mille jaoks arvutatakse tasakaalustamatuse hind;
- 14) „tasakaalustamatuse korrigeering“ – tasakaalustamisteenuse osutajalt saadav tasakaalustamisenergia, mida ühendav põhivõrguettevõtja kasutab tasakaaluarveldusperioodil asjaomaste tasakaaluhaldurite jaoks kõnealuste tasakaaluhaldurite tasakaalustamatuse arvutamiseks;
- 15) „eraldatud maht“ – energia, mis on tegelikult süsteemi sisestatud või süsteemist võetud ja mis on omistatud tasakaaluhaldurile tema tasakaalustamatuse arvutamiseks;
- 16) „positsioon“ – tasakaaluhalduri teatud energiakogus, mida kasutatakse tema tasakaalustamatuse arvutamiseks;
- 17) „omajaotuse mudel“ – plaanimise ja koormuste jaotamise mudel, mille puhul nii tootmise kui ka tarbimise graafikud ning tootmis- ja tarbimisüksuste koormusjaotuse määravad kõnealuste üksuste graafiku koostajad;
- 18) „keskdispetšerjuhtimise mudel“ – plaanimise ja juhtimise mudel, mille puhul nii tootmise kui ka tarbimise graafikud ning tootmis- ja tarbimisüksuste koormusjaotus selliste üksuste osas, kelle koormusi saab jaotada, määrab põhivõrguettevõtja ühendplaanimise käigus;
- 19) „ühendplaanimine“ – iteratiivne protsess, milles kasutatakse sisendina vähemalt: ühendplaanimise pakkumusi äriliste andmetega ja üksikute tootmis- või tarbimisüksuste tehniliste andmete kogumitega ning üksikasjalikult esitatud käivitamisnäitajaid, värskeimat juhtimispiirkonna piisavuse analüüsi ja talitluskindluse piirmäärasid;
- 20) „ühendplaanimise sulgemisaeg“ – ajahetk, millest alates teatava ühendplaanimise iteratiivse protsessi jaoks ei tohi enam ühendplaanimise pakkumusi esitada ega neid ajakohastada;
- 21) „põhivõrguettevõtjatevaheline mudel“ – tasakaalustamisteenuste vahetamise mudel, mille puhul tasakaalustamisteenuste osutaja pakub teenuseid oma ühendavale põhivõrguettevõtjale, kes omakorda pakub neid teenuseid taotlevale põhivõrguettevõtjale;
- 22) „ühendav põhivõrguettevõtja“ – põhivõrguettevõtja, kes käitab plaanimispiirkonda, kus tasakaalustamisteenuse osutajad ja tasakaaluhaldurid peavad täitma tasakaalustamisnõudeid;
- 23) „tasakaalustamisteenuste vahetamine“ – tasakaalustamisenergia ja/või tasakaalustamisvõimsuse vahetamine;
- 24) „tasakaalustamisenergia vahetamine“ – tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamine tasakaalustamisenergia tarnimiseks põhivõrguettevõtjale plaanimispiirkonda, mis ei ole see plaanimispiirkond, kuhu on ühendatud käivitatud tasakaalustamisteenuse osutaja;

- 25) „tasakaalustamisvõimsuse vahetamine“ – tasakaalustamisvõimsuse pakkumine põhivõrguettevõtjale plaanimispiirkonda, mis ei ole see plaanimispiirkond, kuhu on ühendatud tasakaalustamisteenuse osutaja, kellelt tasakaalustamisvõimsus hangitakse;
- 26) „tasakaalustamisvõimsuse üleandmine“ – tasakaalustamisvõimsuse üleandmine esialgselt lepinguliselt tasakaalustamisteenuse osutajalt teisele tasakaalustamisteenuse osutajale;
- 27) „tasakaalustamisenergia sulgemisaeg“ – ajahetk, millest alates ei tohi enam pakkumuste üldnimekirjas esitatud standardtoote kohta pakkumusi esitada ega ajakohastada;
- 28) „standardtoode“ – ühtlustatud tasakaalustamistoode tasakaalustamisteenuste vahetamiseks, nagu selle on määratlenud koos kõik põhivõrguettevõtjad;
- 29) „ettevalmistusaeg“ – ajavahemik alates taotluse esitamisest ühendava põhivõrguettevõtja poolt põhivõrguettevõtjatevahelise mudeli korral või lepingulise põhivõrguettevõtja poolt TSO-BSP mudeli korral kuni koormuse muutmisperioodi alguseni;
- 30) „täieliku käivitamise aeg“ – ajavahemik alates käivitamisaotluse esitamisest ühendava põhivõrguettevõtja poolt põhivõrguettevõtjatevahelise mudeli korral või lepingulise põhivõrguettevõtja poolt TSO-BSP mudeli korral kuni asjaomase toote täismahus tarne saavutamiseni;
- 31) „seiskamisaeg“ – ajavahemik koormuse muutmiseks täismahus tarnest kuni seadeväärtuseni või täismahus loobumiseks tagasi seadeväärtuseni;
- 32) „tarneaeg“ – ajavahemik, mille kestel tasakaalustamisteenuse osutaja teeb süsteemi siseneva võimsuse kogu taotletud muutuse või süsteemist võetava võimsuse kogu taotletud muutuse täitmiseks vajaliku tarne;
- 33) „kehtivusaeg“ – ajavahemik, mille jooksul võib käivitada tasakaalustamisteenuse osutaja tehtud tasakaalustamisenergia pakkumuse ja mille jooksul on tagatud toote kõigi näitajate nõuetekohased väärtused. Kehtivusaeg on määratud kehtivuse algus- ja lõppajaga;
- 34) „käivitamisviis“ – tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamise viis, kas käsitsi või automaatselt, sõltuvalt sellest, kas tasakaalustamisenergia käivitab töötaja käsitsi või toimub see automaatselt tagasisidestuse teel suletud süsteemis;
- 35) „jagatavus“ – põhivõrguettevõtja võimalus kasutada üksnes osaliselt tasakaalustamisenergia või tasakaalustamisvõimsuse pakkumusi, mida pakub tasakaalustamisteenuse osutaja, ja seda nii käivitatava võimsuse kui ka selle kestuse osas;
- 36) „eritoode“ – toode, mis erineb standardtootest;
- 37) „pakkumuste üldnimekiri“ – tasakaalustamisenergia pakkumuste nimekiri, milles on pakkumused järjestatud hinna järgi ja mida kasutatakse nende pakkumuste käivitamiseks;
- 38) „põhivõrguettevõtja energiapakkumuse esitamise sulgemisaeg“ – ajahetk, millest alates ühendav põhivõrguettevõtja enam ei saa esitada tasakaalustamisteenuse osutajalt saadud tasakaalustamisenergia pakkumusi käivitamise optimeerimise funktsioonile;
- 39) „käivitamise optimeerimise funktsioon“ – funktsioon, mis kasutab optimeerimisalgoritmi, et optimeerida tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamist;
- 40) „tasakaalustamata tasaarvestuse funktsioon“ – funktsioon, mis rakendab teatavat algoritmi tasakaalustamata korvamiseks tasaarvestuse põhimõttel;
- 41) „põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise funktsioon“ – funktsioon, mis seisneb arveldamises põhivõrguettevõtjatevahelises koostöös tehtud toimingute eest;
- 42) „võimsushanke optimeerimise funktsioon“ – funktsioon, mis rakendab teatavat algoritmi, et optimeerida tasakaalustamisvõimsuse hankimist tasakaalustamisvõimsust vahetavate põhivõrguettevõtjate jaoks;
- 43) „TSO-BSP mudel“ – tasakaalustamisteenuste vahetamise mudel, mille puhul tasakaalustamisteenuse osutaja (BSP) osutab tasakaalustamisteenust otse lepingulisele põhivõrguettevõtjale, kes omakorda osutab tasakaalustamisteenust taotlevale põhivõrguettevõtjale;
- 44) „lepinguline põhivõrguettevõtja“ – põhivõrguettevõtja (TSO), kellel on sõlmitud tasakaalustamisteenuse leping teises plaanimispiirkonnas asuva tasakaalustamisteenuse osutajaga;
- 45) „taotlev põhivõrguettevõtja“ – põhivõrguettevõtja, kes taotleb tasakaalustamisenergia tarnimist.

*Artikkel 3***Eesmärgid ja regulatiivsed tahud**

1. Käesoleva määruse eesmärgid on järgmised:
 - a) edendada tõhusat konkurentsi, läbipaistvust ja mittediskrimineerimist tasakaalustamisturgudel;
 - b) suurendada tasakaalustamise tõhusust ning Euroopa ja riiklike tasakaalustamisturgude tõhusust;
 - c) loimida tasakaalustamisturud ja edendada tasakaalustamisteenuste vahetamise võimalusi ning ühtlasi tagada talitluskindlus;
 - d) aidata kaasa elektriülekandesüsteemi ja elektrisektori tõhusale pikaajalisele toimimisele ja arengule liidus ning aidata ühtlasi kaasa ka päevasisele turu, järgmise päeva turu ja tasakaalustamisturu tõhusale ja järjepidevale toimimisele;
 - e) tagada, et tasakaalustamisteenuste hankimine toimuks õiglaselt, objektiivselt, läbipaistvalt ja turupõhiselt, hoides ära põhjendamatu takistusi uute ettevõtjate turule sisenemisel, edendades tasakaalustamisturgude likviidsust ning vältides samal ajal põhjendamatu konkurentsimoonutusi elektri siseturul;
 - f) hõlbustada tarbimiskaja kasutamist, hõlmates sealhulgas agregeerimis- ja energiasalvestusüksusi, tagades ühtlasi, et konkureerimisel oleksid kõigil võrdsed tingimused ning et vajaduse korral oleks võimalik sõltumatult tegutseda üksiku tarbimiskasutuse teenindamisel;
 - g) hõlbustada taastuvate energiaallikate kasutamist ja aidata saavutada Euroopa Liidu eesmärk seoses taastuvate energiaallikate kasutamise edendamisega.
2. Käesoleva määruse kohaldamisel peavad liikmesriigid, asjaomased reguleerivad asutused ja võrguettevõtjad:
 - a) kohaldama proportsionaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid;
 - b) tagama läbipaistvuse;
 - c) kohaldama põhimõtet, et tuleb leida optimum suurima üldise tõhususe ja väikseima kõigi osaliste kulude summa vahel;
 - d) tagama, et põhivõrguettevõtjad kasutaksid võrgu talitluskindluse ja stabiilsuse tagamisel võimalikult palju turupõhiseid mehhanisme;
 - e) tagama, et forvardturu, järgmise päeva turu ja päevasisele turu mehhanismi arendamist ei takistataks;
 - f) austama asjaomasele põhivõrguettevõtjale pandud vastutust, sealhulgas siseriiklike õigusaktidega pandud vastutust süsteemi talitluskindluse tagamise eest;
 - g) nõu pidama asjaomaste jaotusvõrguettevõtjatega ja võtma arvesse võimalikku mõju nende süsteemile;
 - h) võtma arvesse tunnustatud Euroopa standardeid ja tehnilisi kirjeldusi.

*Artikkel 4***Põhivõrguettevõtjate tingimused või meetodid**

1. Põhivõrguettevõtjad töötavad välja käesoleva määrusega nõutud tingimused või meetodid ning esitavad need heakskiitmiseks asjaomasele reguleerivale asutusele direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt vastavalt käesolevas määruses sätestatud tähtaegadele.
2. Kui käesoleva määruse kohaste tingimuste või meetodite kehtestamise ettepaneku väljatöötamises ja kokkuleppimises peab osalema rohkem kui üks põhivõrguettevõtja, peavad osalevad põhivõrguettevõtjad tegema tihedat koostööd. Põhivõrguettevõtjad peavad koostöös ENTSO-Ega korrapäraselt teavitama reguleerivaid asutusi ja koostööametit nimetatud tingimuste või meetodite väljatöötamise edenemisest.

3. Kui põhivõrguettevõtjad ei jõua artikli 5 lõike 2 kohaste tingimuste või meetodite alaste ettepanekute suhtes üksmeelele, teevad nad otsuseid kvalifitseeritud häälteenamuse alusel. Kvalifitseeritud häälteenamus artikli 5 lõike 2 kohaste ettepanekute vastuvõtmiseks peab hõlmama:

- a) põhivõrguettevõtjaid, kes esindavad vähemalt 55 % liikmesriikidest, ja
- b) selliseid põhivõrguettevõtjaid, kes esindavad liikmesriike, mille elanikkond on vähemalt 65 % liidu elanikkonnast.

Blokeeriv vähemus peab artikli 5 lõike 2 kohaste otsuste blokeerimiseks koosnema vähemalt nelja liikmesriiki esindavatest põhivõrguettevõtjatest; kui blokeerivat vähemust ei õnnestu moodustada, loetakse kvalifitseeritud häälteenamus saavutatuks.

4. Kui asjaomased piirkonnad hõlmavad rohkem kui viit liikmesriiki ning põhivõrguettevõtjad ei jõua üksmeelele, teevad nad artikli 5 lõike 3 kohaste tingimuste ja meetodite alaste ettepanekute kohta otsuseid kvalifitseeritud häälteenamuse alusel. Kvalifitseeritud häälteenamus artikli 5 lõike 3 kohaste ettepanekute vastuvõtmiseks peab hõlmama:

- a) põhivõrguettevõtjaid, kes esindavad vähemalt 72 % asjaomastest liikmesriikidest, ja
- b) põhivõrguettevõtjaid, kes esindavad liikmesriike, mille elanikkond on vähemalt 65 % vaadeldava piirkonna elanikkonnast.

Blokeeriv vähemus peab artikli 5 lõike 3 kohaste otsuste blokeerimiseks olema vähemalt miinimumarv põhivõrguettevõtjaid, kes esindavad osalevate liikmesriikide elanikest rohkem kui 35 %, lisaks sellele põhivõrguettevõtjad, kes esindavad veel vähemalt ühte asjaomast liikmesriiki; kui blokeerivat vähemust ei õnnestu moodustada, loetakse kvalifitseeritud häälteenamus saavutatuks.

5. Põhivõrguettevõtjad peavad tegema kuni viit liikmesriiki hõlmavaid piirkondi käsitlevate, artikli 5 lõike 3 kohaste tingimuste või meetodite alaste ettepanekute otsuseid konsensuse alusel.

6. Kui põhivõrguettevõtjad teevad otsuseid lõigete 3 ja 4 alusel, on igal liikmesriigil üks hääl. Kui liikmesriigi territooriumil on rohkem kui üks põhivõrguettevõtja, jagab liikmesriik hääleõiguse põhivõrguettevõtjate vahel.

7. Kui põhivõrguettevõtjad ei esita asjaomasele reguleerivale asutusele käesolevas määruses sätestatud tähtjaks tingimuste või meetodite kohta ettepanekut, peavad nad asjaomasele reguleerivale asutusele ja koostööametile esitama asjaomaste tingimuste või meetodite esialgse versiooni ning selgitama, miks neil ei ole õnnestunud kokkuleppele jõuda. Koostööamet peab komisjoni hilinemisest teavitama ning komisjoni nõudel koostöös asjaomaste reguleerivate asutustega uurima hilinemise põhjusi ja teatama need komisjonile. Komisjon võtab tingimuste või meetodite vastuvõtmiseks vajalikud meetmed nelja kuu jooksul pärast koostööametilt teabe saamist.

Artikkel 5

Põhivõrguettevõtjate tingimuste või meetodite heakskiitmine

1. Iga asjaomane reguleeriv asutus kiidab direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt heaks lõigete 2–4 kohased põhivõrguettevõtjate väljatöötatud tingimused või meetodid.

2. Kõigi reguleerivate asutuste heakskiidu peavad saama ettepanekud järgmiste tingimuste või meetodite kohta:

- a) artikli 20 lõike 1, artikli 21 lõike 1 ja artikli 22 lõike 1 kohase Euroopa keskkonna loomise raamistik;
- b) muudatused artikli 20 lõike 5 ja artikli 21 lõike 5 kohase Euroopa keskkonna loomise raamistikus;
- c) tasakaalustamisvõimsuse standardtooted vastavalt artikli 25 lõikele 2;
- d) liigitamismetoodika tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamiseks, võttes arvesse artikli 29 lõiget 3;
- e) Euroopa keskkondade kaudu edastatavate energiapakkumuste vähimmahu võimaliku suurenemise artikli 29 lõike 11 kohane hindamine;
- f) artikli 30 lõigetele 1 ja 5 vastav hinnakujundusmetoodika sellise tasakaalustamisenergia ja piirkonnaülese võimsuse jaoks, mida kasutatakse tasakaalustamisenergia vahetamise või tasakaalustamise tasaarvestuse puhul;
- g) piirkonnaülese võimsuse jaotamise metoodika ühtlustamine tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks vastavalt artikli 38 lõikele 3;

- h) piirkonnaülese võimsuse koosoptimeerimisega jaotamise meetodika kooskõlas artikli 40 lõikega 1;
- i) põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise eeskirjad kavatsusliku energiavahetuse kohta vastavalt artikli 50 lõikele 1;
- j) tasakaalarvelduse peamiste põhimõtete ühtlustamine vastavalt artikli 52 lõikele 2;

mille kohta liikmesriik võib esitada oma arvamuse asjaomasele reguleerivale asutusele.

3. Kõigi asjaomase piirkonna reguleerivate asutuste heakskiidu peavad saama järgmiste tingimuste või meetodite ettepanekud:

- a) raamistik Euroopa asendusreservide keskkonna loomiseks vastavalt artikli 19 lõikele 1 sellise geograafilise piirkonna jaoks, mis hõlmab kõiki põhivõrguettevõtjaid, kes osalevad määruse (EL) 2017/1485 IV osa kohaselt reservide asendamises;
 - b) sellise geograafilise piirkonna jaoks, millega on seotud vähemalt kaks põhivõrguettevõtjat, kes vahetavad või soovivad vastastikku vahetada tasakaalustamisvõimsust, ühiste ja ühtlustatud eeskirjade ja toimingute kehtestamine tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja hankimiseks vastavalt artikli 33 lõikele 1;
 - c) meetodika, mille järgi vastavalt artikli 33 lõikele 6 arvutada tasakaalustamisvõimsust vahetavaid põhivõrguettevõtjaid hõlmava geograafilise piirkonna jaoks tõenäosus, et pärast päevasisest piirkonnaülest sulgemisaega leidub kättesaadavat piirkonnaülest võimsust;
 - d) vastavalt artikli 34 lõikele 1 erand, mille kohaselt tasakaalustamisteenuse osutajal ei ole lubatud oma kohustust pakkuda tasakaalustamisvõimsust üle anda sellele geograafilisele piirkonnale, kust tasakaalustamisvõimsus on hangitud;
 - e) TSO-BSP mudeli kasutamine vastavalt artikli 35 lõikele 1 geograafilises piirkonnas, mis hõlmab vähemalt kahte põhivõrguettevõtjat;
 - f) piirkonnaülese võimsuse arvutamise meetodika iga võimsusarvutusala jaoks vastavalt artikli 37 lõikele 3;
 - g) kahte või mitut põhivõrguettevõtjat hõlmavas geograafilises piirkonnas piirkonnaülese võimsuse jaotamise kasutamine tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks vastavalt artikli 38 lõikele 1;
 - h) iga võimsusarvutusala piirkonnaülese võimsuse turupõhise jaotamise meetodika kooskõlas artikli 41 lõikega 1;
 - i) iga võimsusarvutusala piirkonnaülese võimsuse jaotamise protsessi meetodika, mis põhineb majandusliku tasuvuse analüüsil, ja iga üksiku piirkonnaülese võimsuse jaotuse loetelu, mis põhineb majandusliku tasuvuse analüüsil, vastavalt artikli 42 lõigetele 1 ja 5;
 - j) sellise geograafilise piirkonna jaoks, mis hõlmab kõiki põhivõrguettevõtjaid, kes vahetavad kavatsuslikult energiat sünkroonala piires, põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise eeskirjad kavandatud energia vahetamisel vastavalt artikli 50 lõikele 3;
 - k) sellise geograafilise piirkonna jaoks, mis hõlmab kõiki põhivõrguettevõtjaid, kellel on asünkroonühendus ja kes vahetavad kavatsuslikult energiat, põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise eeskirjad kavatsusliku energiavahetamise korral vastavalt artikli 50 lõikele 4;
 - l) iga sünkroonala jaoks põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise eeskirjad kavatsematu energiavahetamise kohta vastavalt artikli 51 lõikele 1;
 - m) sellise geograafilise piirkonna jaoks, mis hõlmab kõiki põhivõrguettevõtjaid, kellel on asünkroonühendus, põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise eeskirjad kavatsematu energiavahetamise kohta vastavalt artikli 51 lõikele 2;
 - n) erand sünkroonala tasandil tasakaalarveldusperioodide ühtlustamise osas vastavalt artikli 53 lõikele 2;
 - o) sellise geograafilise piirkonna puhul, mis hõlmab vähemalt kahte tasakaalustamisvõimsust vahetavat põhivõrguettevõtjat, tasakaalustamisalgoritmide põhimõtted vastavalt artikli 58 lõikele 3;
- mille kohta liikmesriik võib esitada oma arvamuse asjaomasele reguleerivale asutusele.

4. Iga asjaomase liikmesriigi kõigi reguleerivate asutuste heakskiidu peavad juhtumipõhiselt saama järgmiste tingimuste või meetodite ettepanekud:

- a) erand tasakaalustamisenergia või tasakaalustamisvõimsuse pakkumuste hindade avalikustamisest, mis on põhjendatav turu kuritarvitamise probleemiga vastavalt artikli 12 lõikele 4;
- b) vajaduse korral meetodika jaotusvõrguettevõtjate toimingutest põhjustatud kulude jaotamiseks vastavalt artikli 15 lõikele 3;
- c) tasakaalustamisega seotud tingimused vastavalt artiklile 18;

- d) eritoodete määratlus ja kasutamine vastavalt artikli 26 lõikele 1;
- e) Euroopa keskkondadele edastatavate pakkumiste mahu piiramine artikli 29 lõike 10 kohaselt;
- f) erand nõudest eraldi hankida tasakaalustamisvõimsust võimsuse suurendamiseks ja vähendamiseks vastavalt artikli 32 lõikele 3;
- g) vajaduse korral täiendav arveldusmehhanism lisaks tasakaaluarveldusele, et katta tasakaalustamisvõimsuse hankekulud, halduskulud ja muud tasakaaluhalduritega ja tasakaalustamisega seotud kulud vastavalt artikli 44 lõikele 3;
- h) erandid käesoleva määruse ühest või mitmest sättest vastavalt artikli 62 lõikele 2;
- i) kulud, mis on seotud võrguettevõtjatele või kolmandatele üksustele käesoleva määruse järgi määratud kohustustega, vastavalt artikli 8 lõikele 1;

mille kohta liikmesriik võib esitada oma arvamuse asjaomasele reguleerivale asutusele.

5. Tingimuste või meetodite ettepanek peab hõlmama nende rakendamise esialgset ajakava ning kirjeldust selle kohta, kuidas need võiksid mõjutada käesoleva määruse eesmärkide saavutamist. Rakendamise ajakava ei tohi olla pikem kui kaksteist kuud pärast asjaomase reguleeriva asutuse heakskiidu saamist, välja arvatud juhul, kui kõik asjaomased reguleerivad asutused lepivad kokku ajakava pikendamises või kui käesolevas määruses on sätestatud teistsugused ajakavad. Mitme reguleeriva asutuse või kõigi reguleerivate asutuste heakskiitu vajavad tingimuste või meetodite alased ettepanekud tuleb edastada üheaegselt nii koostööametile kui ka reguleerivatele asutustele. Asjaomaste reguleerivate asutuste taotlusel peab koostööamet kolme kuu jooksul väljastama arvamuse tingimuste või meetodite alaste ettepanekute kohta.

6. Kui tingimuste või meetodite heakskiitmiseks on vaja rohkem kui ühe reguleeriva asutuse otsust, peavad asjaomased reguleerivad asutused kokkuleppele jõudmiseks omavahel nõu pidama, tegema tihedat koostööd ja kooskõlastama oma tegevust. Kui koostööamet esitab oma arvamuse, peavad asjaomased reguleerivad asutused selle arvamusega arvestama. Reguleerivad asutused peavad lõigete 2 ja 3 kohaselt esitatud tingimuste või meetodite kohta tegema otsused kuue kuu jooksul pärast seda, kui reguleeriv asutus või asjakohasel juhul viimane asjaomane reguleeriv asutus on tingimused või meetodid kätte saanud.

7. Kui reguleerivad asutused ei suuda saavutada kokkulepet lõikes 6 nimetatud aja jooksul või kui nad esitavad sellekohase kollektiivse taotluse, teeb koostööamet kuue kuu jooksul alates esitamisest otsuse tingimusi ja meetodeid käsitlevate ettepanekute kohta kooskõlas määruse (EÜ) nr 713/2009 artikli 8 lõikega 1.

8. Iga osaline võib esitada asjaomase võrguettevõtja või põhivõrguettevõtja kohta kaebuse seoses käesolevast määrusest kõnealusele võrguettevõtjale või põhivõrguettevõtjale tulenevate kohustustega või otsustega ning võib esitada kaebuse asjaomasele reguleerivale asutusele, kes tegutseb vaidlusi lahendava asutusena ja peab tegema otsuse kahe kuu jooksul kaebuse kättesaamisest. Seda tähtaega võib pikendada veel kahe kuu võrra, kui asjaomane reguleeriv asutus nõuab täiendavat teavet. Pikendatud tähtaega võib kaebuse esitaja nõusolekul veelgi pikendada. Asjaomase reguleeriva asutuse otsus on siduv, kuni see ei kaota kehtivust seoses edasikaebamisega.

Artikkel 6

Muudatused põhivõrguettevõtjate tingimustes või meetodites

1. Kui üks või mitu reguleerivat asutust taotlevad direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt artikli 5 lõigete 2–4 alusel esitatud tingimuste või meetodite muutmist enne nende heakskiitmist, peavad asjaomased põhivõrguettevõtjad esitama muudetud tingimuste või meetodite ettepaneku heakskiitmiseks kahe kuu jooksul pärast reguleerivate asutuste sellekohast nõuet. Asjaomased reguleerivad asutused peavad tegema muudetud tingimuste või meetodite kohta otsuse kahe kuu jooksul pärast nende esitamist.

2. Kui asjaomased reguleerivad asutused ei suuda kahe kuu jooksul kokkuleppele jõuda tingimuste või meetodite osas või kui nad esitavad kollektiivse taotluse, peab koostööamet kuue kuu jooksul võtma vastu otsuse muudetud tingimuste või meetodite kohta kooskõlas määruse (EÜ) nr 713/2009 artikli 8 lõikega 1. Kui asjaomased põhivõrguettevõtjad ei esita ettepanekut muudetud tingimuste või meetodite kohta, kohaldatakse artiklis 4 kirjeldatud menetlust.

3. Tingimuste või meetodite ettepaneku väljatöötamise eest vastutavad põhivõrguettevõtjad ja artikli 5 lõigete 2–4 kohaselt nende vastuvõtmise eest vastutavad reguleerivad asutused võivad teha ettepaneku muuta neid tingimusi või meetodeid. Tingimuste või meetodite muutmise ettepanekud esitatakse konsulteerimiseks artiklis 10 sätestatud korras ning nende heakskiitmine toimub artiklites 4 ja 5 sätestatud korras.

*Artikkel 7***Põhivõrguettevõtjate tingimuste või meetodite avaldamine internetis**

Käesoleva määruse kohaselt tingimuste või meetodite väljatöötamise eest vastutavad põhivõrguettevõtjad peavad need internetis avaldama pärast asjaomastelt reguleerivatelt asutustelt saadud heakskiitu või, kui heakskiitu ei ole vaja, siis pärast nende tingimuste või meetodite väljatöötamist, välja arvatud juhul, kui selline teave on artikli 11 kohaselt konfidentsiaalne.

*Artikkel 8***Kulude katmine**

1. Kulusid, mis on seotud võrguettevõtjatele või kolmandatele isikutele käesoleva määruse järgi määratud kohustustega, hindab asjaomane reguleeriv asutus vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37.
2. Kulud, kui asjaomane reguleeriv asutus on need hinnanud mõistlikuks, tõhusaks ja proportsionaalseks, tuleb katta võrgutasudest või muu asjaomase reguleeriva asutuse määratud mehhanismi kohaselt.
3. Asjaomase reguleeriva asutuse nõudmisel peavad võrguettevõtjad või selleks määratud üksused kolme kuu jooksul pärast nõude saamist esitama vajaliku teabe, et hõlbustada tekkinud kulude hindamist.
4. Kulusid, mida turuosalisel kannaval käesoleva määruse nõuete täitmisega, peavad turuosalisel ise kandma.

*Artikkel 9***Huvirühmade kaasamine**

Koostööamet peab koostöös ENTSO-Ega korraldama huvirühmade kaasamist seoses tasakaalustamisturu ning muude käesoleva määruse rakendamise seotud küsimustega. See hõlmab korrapäraseid kohtumisi huvirühmadega, et teha kindlaks probleemid ja esitada tasakaalustamisturu lõimimist edendavaid parandusettepanekuid.

*Artikkel 10***Avalik konsulteerimine**

1. Käesoleva määruse kohaste tingimusi või meetodeid ning nende muutmist käsitlevate ettepanekute esitamise eest vastutavad põhivõrguettevõtjad konsulteerivad kõnealuste kavandatud ettepanekute ja muude rakendusmeetmete küsimustes huvirühmadega, sealhulgas iga liikmesriigi asjaomaste ametiasutustega, vähemalt kuu aega.
2. Konsulteerimine peab kestma vähemalt ühe kuu, välja arvatud ettepanekud artikli 5 lõike 2 punktide a–h ja j kohta, mille osas konsulteerimine peab kestma vähemalt kaks kuud.
3. Vähemalt artikli 5 lõike 2 punktide a–h ja j kohta tehtud ettepanekute avalik konsulteerimine peab toimuma Euroopa tasandil.
4. Vähemalt artikli 5 lõike 3 punktide a–i, n ja o osas tehtud ettepanekute avalik konsulteerimine peab toimuma asjaomase piirkonna tasandil.
5. Vähemalt artikli 5 lõike 4 punktide a–g ja i kohta tehtud ettepanekute avalik konsulteerimine peab toimuma iga asjaomase liikmesriigi tasandil.
6. Tingimuste ja meetodika ettepaneku eest vastutavad põhivõrguettevõtjad peavad võtma nõuetekohaselt arvesse punktides 2–5 sätestatud konsultatsioonide käigus avaldatud huvirühmade arvamusi, enne kui ettepanek esitatakse reguleerivale asutusele heakskiitmiseks. Igal juhul tuleb esitatud ettepanekule lisada konsultatsiooni tulemuste rakendamise või mitterakendamise selge ja kokkuvõtlik põhjendus ning see tuleb avaldada aegsasti kas enne tingimuste ja meetodite alase ettepaneku avaldamist või avaldamisega üheaegselt.

*Artikkel 11***Konfidentsiaalsuskohustused**

1. Käesoleva määruse kohaselt saadud, vahetatud või edastatud konfidentsiaalse teabe suhtes kohaldatakse lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud ametisaladuse hoidmise nõudeid.

2. Ametisladuse hoidmise tingimused kehtivad kõigile isikutele, kelle suhtes kohaldatakse käesoleva määruse sätteid.
3. Piiramata siseriiklike õigusaktide, käesoleva määruse muude sätete ja muude asjaomaste ELi õigusaktide kohaldamist, ei tohi lõikes 2 nimetatud isikud ega reguleerivad asutused töökohustuste täitmisel neile teatavaks saanud konfidentsiaalset teavet avaldada ühelegi teisele isikule ega asutusele.
4. Reguleerivad asutused ning juriidilised ja füüsilised isikud, kes saavad käesoleva määruse täitmisega seoses konfidentsiaalset teavet, võivad seda kasutada ainult käesoleva määrusega sätestatud funktsioonide täitmiseks, välja arvatud juhul, kui andmete esialgne omanik on andnud kirjaliku nõusoleku; selle nõudega ei piirata siseriiklike ega liidu õigusaktide kohaldamist.

Artikkel 12

Teabe avaldamine

1. Kõik artikli 1 lõikes 2 osutatud üksused esitavad põhivõrguettevõtjatele kogu asjakohase teabe, mida neil on vaja oma kohustuste täitmiseks, nagu on ette nähtud lõigetes 3–5.
2. Kõik artikli 1 lõikes 2 osutatud üksused tagavad, et lõigetes 3–5 sätestatud teave avaldatakse sellisel kujul ja sellisel ajal, mis ei põhjusta tegelikku ega võimalikku konkurentsieelist ega konkurentsikahju ühelegi isikule ega ettevõtjale.
3. Iga põhivõrguettevõtja avalikustab järgmised andmed niipea, kui need saavad teatavaks:
 - a) tema plaanimispiirkonna (plaanimispiirkondade) süsteemi jooksev tasakaaluseisund, hiljemalt 30 minutit pärast reaalaega;
 - b) teave kõikide tasakaalustamisenergia pakkumuste kohta oma plaanimispiirkondades, vajaduse korral anonüümselt, hiljemalt 30 minutit pärast asjaomase turuajajühiku lõppemist. Teave hõlmab järgmist:
 - i) toote liik;
 - ii) kehtivusaeg;
 - iii) pakutud mahud;
 - iv) pakutud hinnad;
 - v) teave selle kohta, kas pakkumus on tunnistatud mittekättesaadavaks;
 - c) teave selle kohta, kas tasakaalustamisenergia pakkumus on teisendatud eritootest või ühendplaanimisest hiljemalt 30 minutit pärast asjaomase turuajajühiku lõppemist;
 - d) teave selle kohta, kuidas eritootest või ühendplaanimisest tasakaalustamisenergia pakkumused on teisendatud standardtoodetest tasakaalustamisenergia pakkumusteks hiljemalt 30 minutit pärast asjaomase turuajajühiku lõppemist;
 - e) hiljemalt 30 minutit pärast asjaomase turuajajühiku lõppemist koondandmed tasakaalustamisenergia pakkumuste kohta, sealhulgas järgmised andmed:
 - i) tehtud tasakaalustamisenergia pakkumuste kogumaht;
 - ii) tehtud tasakaalustamisenergia pakkumuste kogumahud reserveide liikide lõikes;
 - iii) pakutud ja käivitatud tasakaalustamisenergia pakkumuste kogumahud standardtoodete ja eritoodete lõikes;
 - iv) mittekättesaadavate pakkumuste mahud reserveide liikide lõikes;
 - f) teave pakutud tasakaalustamisvõimsuse ning selle hinna kohta, vajaduse korral anonüümselt, hiljemalt üks tund pärast seda, kui hanke tulemused on pakkujatele teatatud;
 - g) esialgsed tasakaalustamistingimused, millele on osutatud artiklis 18 vähemalt üks kuu enne kohaldamist ja iga tingimuste muudatus kohe pärast seda, kui asjaomane reguleeriv asutus on selle heaks kiitnud vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37;

- h) teave sellise piirkonnaülese võimsuse jaotamise kohta, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserveid jaotamiseks artikli 38 kohaselt, hiljemalt 24 tundi pärast jaotamist, kuid mitte hiljem kui kuus tundi enne jaotatud piirkonnaülese võimsuse kasutamist:
- kuupäev ja kellaaeg, mil tehti jaotamise otsus;
 - jaotamise ajavahemik;
 - eraldatud mahud;
 - turuväärtused, mida kasutatakse jaotamise alusena vastavalt artiklile 39;
- i) teave sellise piirkonnaülese võimsuse jaotamise kohta, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserveid jaotamiseks artikli 38 kohaselt, hiljemalt üks nädal pärast jaotatud piirkonnaülese võimsuse kasutamist:
- ajahükkude jaotatud ja kasutatud piirkonnaülese võimsuse maht;
 - järgmisteks ajavahemikeks vabaks lastud piirkonnaülese võimsus turuajahükkude;
 - jaotamistoimingu hinnangulised tegelikud kulud ja tulud;
- j) vähemalt üks kuu enne kasutamist heakskiidetud meetodika, millele on osutatud artiklites 40–42;
- k) iga väljatöötatud algoritmi nõuete kirjeldus ja algoritmi muudatused, millele on osutatud artiklis 58, vähemalt üks kuu enne kasutamist;
- l) ühine aastaaruanne, millele on osutatud artiklis 59.
4. Vastavalt heakskiidule artikli 18 kohaselt võib põhivõrguettevõtja pakutud tasakaalustusenergia või tasakaalustusvõimsuse hindade ja mahtudega seotud teabe avaldamisega viivitada, kui see on põhjendatud turu kuritarvitamise probleemiga ning kui see ei kahjusta elektrituru tõhusat toimimist. Põhivõrguettevõtja peab sellistest viivitustest teatama vähemalt kord aastas asjaomasele reguleerivale asutusele vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37.
5. Hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist avaldab iga põhivõrguettevõtja lõikes 3 osutatud teabe ühiselt kokkulepitud ühtlustatud vormingus vähemalt teabe läbipaistvuse platvormil, mis on loodud vastavalt määruse (EL) nr 543/2013 artiklile 3. Hiljemalt neli kuud pärast käesoleva määruse jõustumist ajakohastab ENTSO-E komisjoni määruse (EL) nr 543/2013 artiklis 5 osutatud juhendi ning esitab selle koostööametile, et saada aramus, mille koostööamet peab esitama kahe kuu jooksul.

Artikkel 13

Ülesannete määramine ja delegeerimine

- Põhivõrguettevõtja võib käesoleva määrusega talle määratud ülesandeid osaliselt või täielikult delegeerida ühele või mitmele kolmandale isikule tingimusel, et sellised kolmandad isikud suudavad kõnealust funktsiooni täita vähemalt sama tõhusalt nagu delegeeriv põhivõrguettevõtja. Delegeeriv põhivõrguettevõtja jääb vastutavaks käesoleva määrusega talle määratud kohustuste täitmise eest, muu hulgas selle eest, et asjaomasel reguleerival asutusel oleks juurdepääs järelevalve tegemiseks vajalikule teabele direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt.
- Enne delegeerimist peab kolmas isik tõendama delegeerivale põhivõrguettevõtjale, et ta on võimeline täitma delegeeritavaid ülesandeid.
- Kui mõni käesolevas määruses sätestatud ülesanne delegeeritakse kolmandale isikule osaliselt või täielikult, peab delegeeriv põhivõrguettevõtja enne delegeerimist sõlmima asjaomase kolmanda isikuga konfidentsiaalsuslepingu, mis on kooskõlas delegeeriva põhivõrguettevõtja konfidentsiaalsuskohustustega. Pärast teatava ülesande täielikku või osalist delegeerimist kolmandale isikule peab delegeeriv põhivõrguettevõtja teatama sellest asjaomasele reguleerivale asutusele ja avaldama oma otsuse internetis.
- Ilma et sellega piirataks direktiiviga 2009/72/EÜ põhivõrguettevõtjale antud ülesandeid, võib liikmesriik või, kui see on asjakohane, asjaomane reguleeriv asutus, delegeerida käesoleva määruse järgi põhivõrguettevõtjatele usaldatud ülesandeid või kohustusi ühele või mitmele kolmandale isikule. Liikmesriik või, kui see on asjakohane, asjaomane reguleeriv asutus võib määrata üksnes selliseid põhivõrguettevõtjate ülesandeid ja kohustusi, mis ei vaja otsust koostööd, ühiste otsuste tegemist ega lepingulist suhet teiste liikmesriikide põhivõrguettevõtjatega. Enne ülesande määramist peab asjaomane kolmas isik näitama liikmesriigile või, kui see on asjakohane, asjaomasele reguleerivale asutusele, et ta on suuteline täitma sellist ülesannet.
- Kui liikmesriik või reguleeriv asutus määrab ülesanded täitmiseks kolmandale isikule, mõistetakse käesolevas määruses sisalduvaid viiteid põhivõrguettevõtjale kui viiteid kolmandale isikule. Asjaomane reguleeriv asutus tagab delegeeritud ülesannete osas reguleeriva järelevalve kolmanda isiku üle, kellele delegeeriti ülesanded.

II JAOTIS

ELEKTRISÜSTEEMI TASAKAALUSTAMISTURG

1. PEATÜKK

Ülesanded ja kohustused

Artikkel 14

Põhivõrguettevõtjate osa

1. Põhivõrguettevõtja vastutab tasakaalustamisteenuste hankimise eest tasakaalustamisteenuse osutajatelt, et tagada süsteemi talitluskindlus.
2. Põhivõrguettevõtja peab tootmisgraafikute ja tarbimisgraafikute koostamiseks kasutama omajaotuse mudelit. Põhivõrguettevõtjad, kes käesoleva määruse jõustumise ajal kasutavad keskdspetserjuhtimise mudelit, teatavad asjaomasele reguleerivale asutusele vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37, kui nad soovivad jätkata keskdspetserjuhtimise mudeli kasutamist tootmisgraafikute ja tarbimisgraafikute koostamiseks. Asjaomane reguleeriv asutus kontrollib, kas põhivõrguettevõtja ülesanded ja kohustused on kooskõlas artikli 2 punkti 18 kohase määratlusega.

Artikkel 15

Koostöö jaotusvõrguettevõtjatega

1. Jaotusvõrguettevõtjad, põhivõrguettevõtjad, tasakaalustamisteenuse osutajad ja tasakaaluhaldurid teevad koostööd, et tagada tõhus ja tulemuslik tasakaalustamine.
2. Jaotusvõrguettevõtja peab esitama õigeaegselt kogu teabe, mida on vaja tasakaaluarvelduse tegemiseks ühendava põhivõrguettevõtjaga vastavalt tasakaalustamise tingimustele artikli 18 kohaselt.
3. Iga põhivõrguettevõtja võib koos oma juhtimispiirkonna reserve ühendavate jaotusvõrguettevõtjatega välja töötada meetodi, mille kohaselt jaotada jaotusvõrguettevõtjate kulu seoses komisjoni määruse (EL) 2017/1485 artikli 182 lõigetes 4 ja 5 sätestatud toimingutega. Meetodiga sätestatakse kulude õiglane jaotamine, võttes arvesse osaliste kohustusi.
4. Jaotusvõrguettevõtjad annavad ühendavale põhivõrguettevõtjale aru komisjoni määruse (EL) 2017/1485 artikli 182 lõigetest 4 ja 5 tulenevatest piirangutest, mis võivad mõjutada käesolevas määruses sätestatud nõudeid.

Artikkel 16

Tasakaalustamisteenuse osutajate osa

1. Tasakaalustamisteenuse osutaja peab kvalifitseeruma selliste tasakaalustamisvõimsuse või tasakaalustamisenergia pakkumuste tegemiseks, mida käivitab või hangib ühendav põhivõrguettevõtja või TSO-BSP mudelis lepinguline põhivõrguettevõtja. Ühendava põhivõrguettevõtja tagatud ja määruse (EL) 2017/1485 artiklite 159 ja 162 kohaselt korraldatud eelkvalifitseerimise läbimine loetakse eelduseks tasakaalustamisteenuse osutajaks edukalt kvalifitseerumiseks käesoleva määruse kohaselt.
2. Tasakaalustamisteenuse osutaja esitab ühendavale põhivõrguettevõtjale oma tasakaalustamisvõimsuse pakkumused, mis mõjutavad ühte või mitut tasakaaluhaldurit.
3. Tasakaalustamisteenuse osutaja, kes osaleb hankemenetluses, esitab oma tasakaalustamisvõimsuse pakkumuse, mida tal on õigus ajakohastada enne hankemenetluse sulgemisaega.
4. Tasakaalustamisteenuse osutaja, kellel on tasakaalustamisvõimsuse leping, esitab oma ühendavale põhivõrguettevõtjale tasakaalustamisenergia pakkumused või ühendplaanimise pakkumused, mis vastavad lepingus sätestatud mahu, toodete ja muudele nõuetele.
5. Tasakaalustamisteenuse osutajal on õigus esitada oma ühendavale põhivõrguettevõtjale standardtoodete või eritoodete tasakaalustamisenergia pakkumused või ühendplaanimise pakkumused, kui ta on läbinud edukalt vastava eelkvalifitseerimise määruse (EL) 2017/1485 artiklite 159 ja 162 järgi.

6. Lõike 4 kohaste standardtoodete ja eritoodete tasakaalustamisenergia pakkumuste hinda ega ühendplaanimise pakkumuste hinda ei tohi tasakaalustamisvõimsuse lepingus eelnevalt sätestada. Põhivõrguettevõtja võib lubada erandi sellest nõudest artikli 18 kohaselt koostatavas tasakaalustamise tingimuste ettepanekus. Sellist erandit kohaldatakse üksnes eritoodete suhtes artikli 26 lõike 3 punkti b kohaselt ning sellele tuleb lisada põhjendus, millest nähtub sellest saadav suurem majanduslik tasuvus.

7. Lõike 4 kohaselt esitatud tasakaalustamisenergia pakkumuste või ühendplaanimise pakkumuste ning lõike 5 kohaselt esitatud tasakaalustamisenergia pakkumuste või ühendplaanimise pakkumuste vahel ei tohi olla diskrimineerimist.

8. Iga tasakaalustamisvõimsuse või -energia toote osas peavad reserve pakkuv üksus ja reserve pakkuv rühm, tarbimisüksus või kolmas isik ning artikli 18 lõike 4 punkti d kohased asjaomased tasakaaluhaldurid kuuluma ühte ja samasse plaanimispiirkonda.

Artikkel 17

Tasakaaluhaldurite osa

1. Tasakaaluhaldur peab üritama tagada energiasüsteemi tasakaalu reaalajas või aitama energiasüsteemi tasakaalustada. Nimetatud kohustuse üksikasjalikud nõuded määratletakse artikli 18 kohaselt koostatavas ettepanekus tasakaalustamise tingimuste kohta.

2. Tasakaaluhaldur on rahaliselt vastutav põhivõrguettevõtjaga tehtava tasakaaluarvelduse eest.

3. Enne päeviseste piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega võib iga tasakaaluhaldur muuta plaani, mida on vaja tema positsiooni arvutamiseks artikli 54 kohaselt. Põhivõrguettevõtjad, kes kasutavad keskdispetšerjuhtimise mudelit, võivad kehtestada eritingimused ja eeskirjad tasakaaluhalduri plaani muutmiseks, järgides artiklis 18 sätestatud tasakaalustamise tingimusi.

4. Pärast päeviseste piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega võib tasakaaluhaldur muuta sisemist kaubandusplaani, mida kasutatakse tema positsiooni arvutamiseks artikli 54 kohaselt, järgides artiklis 18 sätestatud tasakaalustamise tingimusi.

Artikkel 18

Tasakaalustamise tingimused

1. Hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad vastava liikmesriigi põhivõrguettevõtjad kõikide liikmesriigi plaanimispiirkondade jaoks ettepaneku, mis hõlmab järgmist:

a) tingimused tasakaalustamisteenuse osutajate kohta;

b) tingimused tasakaaluhaldurite kohta.

Kui koormuse-sageduse juhtimispiirkond koosneb kahe või mitme põhivõrguettevõtja piirkonnast, võivad kõik selle koormuse-sageduse juhtimispiirkonna põhivõrguettevõtjad ühiselt välja töötada ettepaneku, kui selle kiidab heaks reguleeriv asutus.

2. Lõikes 1 osutatud tingimused sisaldavad turu tegevuse peatamise ja taastamise eeskirjad määruse (EL) 2017/2196 artikli 36 kohaselt ja arveldamise eeskirjad turu peatamise puhuks vastavalt määruse (EL) 2017/2196 artiklile 39, kui need on heaks kiidetud kooskõlas määruse (EL) 2017/2196 artikliga 4.

3. Tasakaalustamisteenuse osutajaid ja tasakaaluhaldureid käsitlevate tingimuste kohta ettepanekute koostamisel peab iga põhivõrguettevõtja:

a) kooskõlastama oma tegevust põhi- ja jaotusvõrguettevõtjatega, keda võivad mõjutada need tingimused;

b) austama raamistikku Euroopa tasakaalustamisenergia vahetamise keskkonna ja Euroopa tasakaalustamatuse tasaarvestuse keskkonna loomiseks vastavalt artiklitele 19–22;

c) kaasama teisi jaotusvõrguettevõtjaid ja teisi huvirühmi kogu ettepaneku väljatöötamise aja jooksul ning võtma arvesse nende arvamusi, piiramata sellega avalikku konsulteerimist artikli 10 kohaselt.

4. Tasakaalustamisteenuse osutajaid käsitlevad tingimused:
 - a) sisaldavad mõistlikke ja põhjendatud nõudeid tasakaalustamisteenuse osutamise kohta;
 - b) võimaldavad koondada plaanimispiirkonna tarbimis-, energiasalvestus- ja elektritootmisüksusi, et tasakaalustamisteenuseid saaks osutada lõike 5 punkti c kohaselt;
 - c) lubavad tarbimisüksuse omanikel, kolmandatel isikutel ning tavapäraste ja taastuvate energiaallikatega töötavate tootmisüksuste omanikel ja energiasalvestusseadmete omanikel saada tasakaalustamisteenuse osutajaks;
 - d) sätestavad, et iga tasakaalustamisteenuse osutaja tasakaalustamisenergia pakkumus määratakse ühele või mitmele tasakaaluhaldurile, et oleks võimalik arvutada tasakaalustamatuse korrigeerimise artikli 49 kohaselt.
5. Tasakaalustamisteenuse osutajaid käsitlevad tingimused sisaldavad järgmist:
 - a) tasakaalustamisteenuse osutaja kvalifitseerimise eeskirjad vastavalt artiklile 16;
 - b) eeskirjad, nõuded ja ajakava, mis käsitlevad tasakaalustamisvõimsuse hankimist ja üleandmist artiklite 32–34 kohaselt;
 - c) eeskirjad ja tingimused tarbimis-, energiasalvestus- ja tootmisüksuste koondamiseks plaanimispiirkonnas tasakaalustamisteenuste osutajaks;
 - d) nõuded andmete ja teabe kohta, mis tuleb esitada ühendavale põhivõrguettevõtjale ja kui see on asjakohane, reserve ühendavale jaotusvõrguettevõtjale eelkvalifitseerumismenetluse ja tasakaalustamisturu töö ajal;
 - e) eeskirjad ja tingimused, mis käsitlevad tasakaalustamisteenuse osutaja iga tasakaalustamisenergia pakkumuse määramist ühele või mitmele tasakaaluhaldurile lõike 4 punkti d kohaselt;
 - f) nõuded andmete ja teabe kohta, mis tuleb esitada ühendavale põhivõrguettevõtjale ja kui see on asjakohane, reserve ühendavale jaotusvõrguettevõtjale, et hinnata tasakaalustamisteenuste osutamist määruse (EL) 2017/1485 artikli 154 lõigete 1 ja 8, artikli 158 lõike 1 punkti e ja lõike 4 punkti b, artikli 161 lõike 1 punkti f ja lõike 4 punkti b järgi;
 - g) asukoha määramine iga toote ja iga eritoote puhul, pidades silmas lõike 5 punkti c;
 - h) eeskirjad, mille alusel määratakse tasakaaluhalduriga arveldatava tasakaalustamisenergia kogus vastavalt artiklile 45;
 - i) V jaotise 2. ja 5. peatükis sätestatud eeskirjad tasakaalustamisteenuse osutajatega arveldamise kohta;
 - j) ajavahemik, mille jooksul hiljemalt tuleb lõpetada tasakaaluarveldusperioodi tasakaalustamisenergia arveldus tasakaalustamisteenuse osutajaga artikli 45 kohaselt;
 - k) tagajärjed tasakaalustamisteenuse osutajale nõuete mittejärgimisel.
6. Tasakaaluhaldureid käsitlevad tingimused sisaldavad järgmist:
 - a) selline tasakaaluvastutuse määratlus iga ühenduse jaoks, mis ei jäta vastava ühenduse korral teenuseid osutavate turuosaliste vastutusalade vahele tühimikke ega põhjusta kattuvusi;
 - b) tasakaaluhaldurile esitatavad nõuded;
 - c) nõue, et kõik tasakaaluhaldurid on rahaliselt vastutavad oma süsteemi tasakaalustamatuse eest ning et tasakaaluarveldus tehakse ühendava põhivõrguettevõtjaga.
 - d) selliste andmete ja teabe alased nõuded, mis tuleb esitada ühendavale põhivõrguettevõtjale tasakaalustamatuste arvutamiseks;
 - e) eeskirjad selle kohta, kuidas tasakaaluhaldurid saavad artikli 17 lõigete 3 ja 4 järgi muuta oma graafikuid enne ja pärast energiategingute sulgemisaega päevasisesel turul;

- f) V jaotise 4. peatükis sätestatud eeskirjad tasakaaluhaldurite vahelise arveldamise kohta;
- g) artikli 54 lõike 2 kohase tasakaalustuspiirkonna piiritlemine ja tasakaalustamatuse hinnapiirkonna piiritlemine;
- h) ajavahemik, mille jooksul hiljemalt tuleb lõpetada tasakaaluarveldusperioodi tasakaalustamatuste arveldus tasakaaluhalduriga artikli 54 kohaselt;
- i) tagajärjed tasakaaluhaldurile nõuete mittejärgimisel;
- j) tasakaaluhaldurite kohustus esitada ühendavale põhivõrguettevõtjale kõik positsiooni muudatused;
- k) artiklites 52–55 sätestatud arveldamise eeskirjad;
- l) kui need on olemas, sätted, mille järgi jäetakse tasakaalustamatuse arveldusest välja tasakaalustamatused, mis on seotud ette määratud sagedushälvete vähendamiseks vajalike muutumispiirangute tegemiseks vastavalt määruse (EL) 2017/1485 artikli 137 lõikele 4.

7. Põhivõrguettevõtja võib tasakaalustamisteenuse osutaja tingimuste ettepanekusse või tasakaaluhalduri tingimuste ettepanekusse lisada järgmisi elemente:

- a) nõue, et tasakaalustamisteenuse osutaja esitaks teavet oma kasutamata tootmisvõimsuse ja muude tasakaalustamisvahendite kohta pärast järgmise päeva turu tehingute sulgemisaega ja pärast päevasise turu piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega;
- b) kui see on asjakohane, nõue, et tasakaalustamisteenuse osutajad peavad pakkuma kasutamata tootmisvõimsust või muid tasakaalustamisvahendeid tasakaalustamisturul tasakaalustamisenergia pakkumustena või ühendplaanimise pakkumustena pärast järgmise päeva turu sulgemisaega, ilma et see piiraks tasakaalustamisteenuse osutajatel võimalust oma tasakaalustamisenergia pakkumusi muuta enne tasakaalustamisenergia sulgemisaega või enne ühendplaanimise sulgemisaega seoses päevasisesel turul kauplemisega;
- c) kui see on asjakohane, nõue, et tasakaalustamisteenuse osutajad peavad pakkuma kasutamata tootmisvõimsust või muid tasakaalustamisvahendeid tasakaalustamisturgudel tasakaalustamisenergia pakkumustena või ühendplaanimise pakkumustena pärast piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul;
- d) erinõuded seoses tasakaaluhaldurite positsiooniga, mis on esitatud pärast järgmise päeva turu ajavahemikku, millega tagatakse, et nende välis- ja sisekaubanduse graafikute summa võrdub tootmisgraafikute ja tarbimisgraafikute summaga, võttes arvesse elektrenergia kadude hüvitamist, kui see on asjakohane;
- e) vabastus tasakaalustamisenergia või tasakaalustamisvõimsuse pakkumuste hindade avalikustamisest seoses turu kuritarvitamise probleemiga artikli 12 lõike 4 järgi;
- f) artikli 26 lõike 3 punkti b kohaseid eritooteid käsitlev erand artikli 16 lõikes 6 sätestatud nõudest tasakaalustamisenergia pakkumuse hinna eelneva määramise kohta tasakaalustamisvõimsuse lepingu järgi;
- g) taotlus kasutada kahetist hinnakujundust kõikide tasakaalustamatuste jaoks vastavalt artikli 52 lõike 2 punkti d alapunkti i kohaselt kehtestatud tingimustele ja kahetise hinnakujunduse kasutamismeetodile artikli 52 lõike 2 punkti d alapunkti ii kohaselt.

8. Põhivõrguettevõtjad, kes kasutavad keskdirigetsuhtimise mudelit, lisavad tasakaalustamise tingimustele järgmised elemendid:

- a) ühendplaanimise sulgemisaeg kooskõlas artikli 24 lõikega 5;
- b) eeskirjad ühendplaanimise pakkumiste ajakohastamiseks pärast iga ühendplaanimise sulgemisaega artikli 24 lõike 6 kohaselt;
- c) eeskirjad ühendplaanimise pakkumuste kasutamiseks enne tasakaalustamisenergia sulgemisaega artikli 24 lõike 7 kohaselt;
- d) eeskirjad ühendplaanimise pakkumuste teisendamise kohta vastavalt artiklile 27.

9. Iga põhivõrguettevõtja peab jälgima, et kõik osalised täidaksid kõiki põhivõrguettevõtja plaanimispiirkonna (plaanimispiirkondade) jaoks sätestatud tasakaalustamise tingimusi.

2. PEATÜKK

Euroopa tasakaalustamisenergia vahetamise keskkonnad

Artikkel 19

Euroopa keskkond asendusreservidest saadava tasakaalustamisenergia vahetamiseks

1. Hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik põhivõrguettevõtjad, kes osalevad määruse (EL) 2017/1485 IV osa kohaselt reservide asendamises, ettepaneku asendusreservidest saadava tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rakendamisraamistiku kohta.
2. Asendusreservidest saadava tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkond, mida käitavad põhivõrguettevõtjad või üksus, mille põhivõrguettevõtjad moodustavad, tugineb ühtsetele juhtimis- ja äritehingutele ning hõlmab vähemalt käivitamise optimeerimise funktsiooni ja põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise funktsiooni. Selline Euroopa keskkond kasutab põhivõrguettevõtjatevahelist mudelit pakkumuste üldnimekirjadega tasakaalustamisenergia pakkumuste vahetamiseks kõigi asendusreservide standardtoodete puhul, välja arvatud mittekättesaadavad pakkumused vastavalt artikli 29 lõikele 14.
3. Lõikes 1 osutatud ettepanek hõlmab vähemalt järgmist:
 - a) Euroopa keskkonna kõrgetasemeline kavand;
 - b) Euroopa keskkonna rajamise kava ja ajakava;
 - c) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide määratlemine;
 - d) kavandatud eeskirjad, mis käsitlevad Euroopa keskkonna juhtimist ja töötamist ning põhinevad mittediskrimineerimise põhimõttel ja tagavad kõigi liikmespõhivõrguettevõtjate võrdse kohtlemise, nii et ükski põhivõrguettevõtja ei saa põhjendamatut majanduskasu Euroopa keskkonna funktsioonides osalemisest;
 - e) ettepanek sellis(t)e üksus(te) määramisest, mis viib (viivad) ellu ettepanekus kindlaksmääratud funktsioone. Kui põhivõrguettevõtjad teevad ettepaneku määrata rohkem kui ühe üksuse, tuleb ettepanekus näidata ja sellega tagada järgmist:
 - i) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide ühetaoline jagamine üksuste vahel. Ettepanekus tuleb täies ulatuses arvestada vajadusega kooskõlastada mitmesuguseid ülesandeid, mis on jaotatud Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
 - ii) Euroopa keskkonna kavandatud ülesehitus ja funktsioonide jagamine peab tagama Euroopa keskkonna tõhusa ja tulemusliku juhtimise, toimimise ja regulatiivse järelevalve selle üle ning toetama käesoleva määruse eesmärke;
 - iii) tõhus kooskõlastamise ja otsustamise menetlus, mille abil lahendada mis tahes vastandlikud seisukohad Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
 - f) raamistik, mille abil ühtlustada artikli 18 kohased tasakaalustamisega seotud tingimused;
 - g) artiklis 23 sätestatud ühiste kulude jagamist käsitlevad üksikasjalikud põhimõtted, sealhulgas ühiste kulude üksikasjalik liigitus;
 - h) tasakaalustamisenergia sulgemisaeg kõigi asendusreservide standardtoodete jaoks vastavalt artiklile 24;
 - i) asendusreservide tasakaalustamisenergia standardtoodete määratlus artikli 25 kohaselt;
 - j) põhivõrguettevõtja energiapakkumuse esitamise sulgemisaeg vastavalt artikli 29 lõikele 13;
 - k) artiklis 31 sätestatud ühte käivitamise optimeerimise funktsiooni abil koostatav pakkumuste üldnimekiri;
 - l) kirjeldus artikli 58 kohaselt sellise algoritmi kohta, mida kasutatakse käivitamise optimeerimise funktsioonis kõikide asendusreservi jaoks ette nähtud standardtoodete tasakaalustamisenergia pakkumuste jaoks.
4. Hiljemalt kuue kuu jooksul pärast asendusreservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist nimetavad kõik põhivõrguettevõtjad, kes määruse (EL) 2017/1485 IV osa kohaselt osalevad reservide asendamises, kavandatud üksuse või üksused, kelle vastutusele jääb Euroopa keskkonna töö lõike 3 punkti e kohaselt.

5. Hiljemalt aasta pärast asendusreservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist peavad kõik põhivõrguettevõtjad, kes määruse (EL) 2017/1485 IV osa kohaselt osalevad reservide asendamises ja kellel on vähemalt üks ühendatud naaberpõhivõrguettevõtja, kes osaleb reservide asendamises, kasutama ja käitama asendusreservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonda. Euroopa keskkonda kasutavad nad järgmisel eesmärgil:

- a) kõikide asendusreservidest pärineva tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumuste esitamiseks;
- b) kõikide asendusreservidest pärineva tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumuste vahetamiseks, välja arvatud mittekättesaadavad pakkumused vastavalt artikli 29 lõikele 14;
- c) selleks et täita kõiki oma asendusreservide tasakaalustamisenergia vajadusi.

Artikkel 20

Euroopa keskkond käsitsi käivitatavatest sageduse taastamise reservidest saadava tasakaalustamisenergia vahetamiseks

1. Ühe aasta jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik põhivõrguettevõtjad ettepaneku sageduse taastamise reservidest käsitsi käivitamise teel saadava tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rakendamisraamistiku kohta.

2. Sageduse taastamise reservidest käsitsi käivitamise teel saadava tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkond, mida käitavad põhivõrguettevõtjad või üksus, mille põhivõrguettevõtjad moodustavad, tugineb ühtsetele juhtimispehmetele ja äritoimingutele ning hõlmab vähemalt käivitamise optimeerimise funktsiooni ja põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise funktsiooni. Selline Euroopa keskkond kasutab põhivõrguettevõtjatevahelist mudelit pakkumuste üldnimikirjadega tasakaalustamisenergia pakkumuste vahetamiseks kõigi käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservide standardtoodete puhul, välja arvatud mittekättesaadavad pakkumused vastavalt artikli 29 lõikele 14.

3. Lõikes 1 osutatud ettepanek hõlmab vähemalt järgmist:

- a) Euroopa keskkonna kõrgetasemeline kavand;
- b) Euroopa keskkonna rajamise kava ja ajakava;
- c) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide määratlemine;
- d) kavandatud eeskirjad, mis käsitlevad Euroopa keskkonna juhtimist ja töötamist ning põhinevad mittediskrimineerimise pehmetel ja tagavad kõigi liikmespõhivõrguettevõtjate võrdse kohtlemise, nii et ükski põhivõrguettevõtja ei saa põhjendamatut majanduskasu Euroopa keskkonna funktsioonides osalemisest;
- e) ettepanek sellis(t)e üksus(te) määramisest, mis viib (viivad) ellu ettepanekus kindlaksmääratud funktsioone. Kui põhivõrguettevõtjad teevad ettepaneku määrata rohkem kui ühe üksuse, tuleb ettepanekus näidata ja sellega tagada järgmist:
 - i) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide ühetaoline jagamine üksuste vahel. Ettepanekus tuleb täies ulatuses arvestada vajadusega kooskõlastada mitmesuguseid ülesandeid, mis on jaotatud Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
 - ii) Euroopa keskkonna kavandatud ülesehitus ja funktsioonide jagamine peab tagama Euroopa keskkonna tõhusa ja tulemusliku juhtimise, toimimise ja regulatiivse järelevalve selle üle ning toetama käesoleva määruse eesmärke;
 - iii) tõhus kooskõlastamise ja otsustamise menetlus, mille abil lahendada mis tahes vastandlikud seisukohad Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
- f) raamistik, mille abil ühtlustada artikli 18 kohased tasakaalustamisega seotud tingimused;
- g) artiklis 23 sätestatud ühiste kulude jagamist käsitlevad üksikasjalikud pehmed, sealhulgas ühiste kulude üksikasjalik liigitus;
- h) tasakaalustamisenergia sulgemisaeg kõikide käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservide standardtoodete jaoks vastavalt artiklile 24;
- i) käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest saadud tasakaalustamisenergia standardtoodete määratlus artikli 25 kohaselt;

- j) põhivõrguettevõtja energiapakkumuse esitamise sulgemisaeg vastavalt artikli 29 lõikele 13;
- k) artiklis 31 sätestatud ühte käivitamise optimeerimise funktsiooni abil koostatav pakkumuste üldnimekiri;
- l) kirjeldus artikli 58 kohaselt sellise algoritmi kohta, mida kasutatakse käivitamise optimeerimise funktsioonis kõikide käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservi jaoks ette nähtud standardtoodete tasakaalustamisenergia pakkumuste jaoks.
4. Hiljemalt kuus kuud pärast käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist nimetavad kõik põhivõrguettevõtjad kavandatud üksuse või üksused, kelle vastutusele jääb Euroopa keskkonna töö lõike 3 punkti e kohaselt.
5. Hiljemalt kaheksateist kuud pärast käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist võivad kõik põhivõrguettevõtjad koostada ettepaneku lõike 1 kohase käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna muudatuste kohta. Kavandatavatele muudatustele tuleb lisada tasuvusanalüüs, mille koostavad kõik põhivõrguettevõtjad vastavalt artiklile 61. Ettepanek tehakse teatavaks komisjonile.
6. Hiljemalt kolmkümmend kuud pärast käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist või, kui kõik põhivõrguettevõtjad esitavad ettepaneku muudatuste kohta Euroopa keskkonnas lõike 5 kohaselt, hiljemalt kaksteist kuud pärast Euroopa keskkonna muudatuste ettepaneku heakskiitmist võtavad kõik põhivõrguettevõtjad kasutusele käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna ja käitavad seda järgmisel eesmärgil:
- a) kõikide käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumuste esitamiseks;
- b) kõikide käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumuste vahetamiseks, välja arvatud mittekättesaadavad pakkumused vastavalt artikli 29 lõikele 14;
- c) selleks et täita kõik oma käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vajadused.

Artikkel 21

Euroopa keskkond automaatselt käivitatavatest sageduse taastamise reservidest saadava tasakaalustamisenergia vahetamiseks

1. Ühe aasta jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik põhivõrguettevõtjad ettepaneku sageduse taastamise reservidest automaatse käivitamise teel saadava tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rakendamisraamistiku kohta.
2. Sageduse taastamise reservidest automaatse käivitamise teel saadava tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkond, mida käitavad põhivõrguettevõtjad või üksus, mille põhivõrguettevõtjad moodustavad, tugineb ühtsetele juhtimispehmetele ja äritoimingutele ning hõlmab vähemalt käivitamise optimeerimise funktsiooni ja põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise funktsiooni. Selline Euroopa keskkond kasutab pakkumuste üldnimekirjadega põhivõrguettevõtjatevahelist mudelit tasakaalustamisenergia pakkumuste vahetamiseks kõigi automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservide standardtoodete puhul, välja arvatud mittekättesaadavad pakkumused vastavalt artikli 29 lõikele 14.
3. Lõikes 1 osutatud ettepanek hõlmab vähemalt järgmist:
- a) Euroopa keskkonna kõrgetasemeline kavand;
- b) Euroopa keskkonna rajamise kava ja ajakava;
- c) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide määratlemine;
- d) kavandatud eeskirjad, mis käsitlevad Euroopa keskkonna juhtimist ja töötamist ning põhinevad mittediskrimineerimise põhimõttel ja tagavad kõigi liikmespõhivõrguettevõtjate võrdse kohtlemise, nii et ükski põhivõrguettevõtja ei saa põhjendamatut majanduskasut Euroopa keskkonna funktsioonides osalemisest;

- e) ettepanek sellis(t)e üksus(te) määramisest, mis viib (viivad) ellu ettepanekus kindlaksmääratud funktsioone. Kui põhivõrguettevõtjad teevad ettepaneku määrata rohkem kui ühe üksuse, tuleb ettepanekus näidata ja sellega tagada järgmist:
- i) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide ühetaoline jagamine üksuste vahel. Ettepanekus tuleb täies ulatuses arvestada vajadusega kooskõlastada mitmesuguseid ülesandeid, mis on jaotatud Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
 - ii) Euroopa keskkonna kavandatud ülesehitus ja funktsioonide jagamine peab tagama Euroopa keskkonna tõhusa ja tulemusliku juhtimise, toimimise ja regulatiivse järelevalve selle üle ning toetama käesoleva määruse eesmärke;
 - iii) tõhus kooskõlastamise ja otsustamise menetlus, mille abil lahendada mis tahes vastandlikud seisukohad Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
- f) raamistik, mille abil ühtlustada artikli 18 kohased tasakaalustamisega seotud tingimused;
- g) artiklis 23 sätestatud ühiste kulude jagamist käsitlevad üksikasjalikud põhimõtted, sealhulgas ühiste kulude üksikasjalik liigitus;
- h) tasakaalustamisenergia sulgemisaeg kõigi automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservide standardtoodete jaoks vastavalt artiklile 24;
- i) automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest saadud tasakaalustamisenergia standardtoodete määratlus artikli 25 kohaselt;
- j) põhivõrguettevõtja energiapakkumuse esitamise sulgemisaeg vastavalt artikli 29 lõikele 13;
- k) artiklis 31 sätestatud ühte käivitamise optimeerimise funktsiooni abil koostatav pakkumuste üldnimekiri;
- l) kirjeldus artikli 58 kohaselt sellise algoritmi kohta, mida kasutatakse käivitamise optimeerimise funktsioonis kõikide automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservi jaoks ette nähtud standardtoodete tasakaalustamisenergia pakkumuste jaoks.
4. Hiljemalt kuus kuud pärast automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist nimetavad kõik põhivõrguettevõtjad kavandatud üksuse või üksused, kelle vastutusele jääb Euroopa keskkonna töö lõike 3 punkti e kohaselt.
5. Hiljemalt kaheksateist kuud pärast automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist võivad kõik põhivõrguettevõtjad koostada ettepaneku lõike 1 kohase automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna muudatuste kohta ning lõike 2 kohaste põhimõtete muutmise kohta. Kavandatavatele muudatustele tuleb lisada tasuvusanalüüs, mille koostavad kõik põhivõrguettevõtjad vastavalt artiklile 61. Ettepanek tehakse teatavaks komisjonile.
6. Hiljemalt kolmkümmend kuud pärast automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist või, kui kõik põhivõrguettevõtjad esitavad ettepaneku muudatuste kohta Euroopa keskkonnas lõike 5 kohaselt, hiljemalt kaksteist kuud pärast Euroopa keskkonna muudatuste ettepaneku heakskiitmist võtavad kõik põhivõrguettevõtjad, kes osalevad automaatses sageduse taastamises määruse (EL) 2017/1485 IV osa kohaselt, kasutusele automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vahetamise Euroopa keskkonna ja käitavad seda järgmisel eesmärgil:
- a) kõikide automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumuste esitamiseks;
 - b) kõikide automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumuste vahetamiseks, välja arvatud mittekättesaadavad pakkumused vastavalt artikli 29 lõikele 14;
 - c) selleks et täita kõik oma automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservidest pärineva tasakaalustamisenergia vajadused.

Artikkel 22

Tasakaalustamatuse tasaarvestuse Euroopa keskkond

1. Hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist peavad kõik põhivõrguettevõtjad välja töötama tasakaalustamatuse tasaarvestuse Euroopa keskkonna rajamise raamistiku.

2. Tasakaalustamatuse tasaarvestuse Euroopa keskkond, mida käitavad põhivõrguettevõtjad või üksus, mille põhivõrguettevõtjad moodustavad, tugineb ühtsetele juhtimispõhimõtetele ja äritoimingutele ning hõlmab vähemalt tasakaalustamatuse tasaarvestuse funktsiooni ja põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise funktsiooni. Euroopa keskkonnas kasutatakse tasakaalustamatuse tasaarvestusel põhivõrguettevõtjatevahelist mudelit.

3. Lõikes 1 osutatud ettepanek hõlmab vähemalt järgmist:

- a) Euroopa keskkonna kõrgetasemeline kavand;
- b) Euroopa keskkonna rajamise kava ja ajakava;
- c) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide määratlemine;
- d) kavandatud eeskirjad, mis käsitlevad Euroopa keskkonna juhtimist ja töötamist ning põhinevad mittediskrimineerimise põhimõttel ja tagavad kõigi liikmespõhivõrguettevõtjate võrdse kohtlemise, nii et ükski põhivõrguettevõtja ei saa põhjendamatut majanduskasu Euroopa keskkonna funktsioonides osalemisest;
- e) ettepanek sellis(t)e üksus(te) määramisest, mis viib (viivad) ellu ettepanekus kindlaksmääratud funktsioone. Kui põhivõrguettevõtjad teevad ettepaneku määrata rohkem kui ühe üksuse, tuleb ettepanekus näidata ja sellega tagada järgmist:
 - i) Euroopa keskkonna toimimiseks vajalike funktsioonide ühetaoline jagamine üksuste vahel. Ettepanekus tuleb täies ulatuses arvestada vajadusega kooskõlastada mitmesuguseid ülesandeid, mis on jaotatud Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
 - ii) Euroopa keskkonna kavandatud ülesehitus ja funktsioonide jagamine peab tagama Euroopa keskkonna tõhusa ja tulemusliku juhtimise, toimimise ja regulatiivse järelevalve selle üle ning toetama käesoleva määruse eesmärke;
 - iii) tõhus kooskõlastamise ja otsustamise menetlus, mille abil lahendada mis tahes vastandlikud seisukohad Euroopa keskkonda käitavate üksuste vahel;
- f) raamistik, mille abil ühtlustada artikli 18 kohased tasakaalustamisega seotud tingimused;
- g) artiklis 23 sätestatud ühiste kulude jagamist käsitlevad üksikasjalikud põhimõtted, sealhulgas ühiste kulude üksikasjalik liigitus;
- h) kirjeldus selle kohta, millist algoritmi kasutatakse tasakaalustamatuse tasaarvestuse puhul vastavalt artiklile 58.

4. Hiljemalt kuus kuud pärast tasakaalustamatuse tasaarvestuse Euroopa keskkonna rajamise raamistiku ettepaneku heakskiitmist nimetavad kõik põhivõrguettevõtjad kavandatud üksuse või üksused, kelle vastutusele jääb Euroopa keskkonna töö lõike 3 punkti e kohaselt.

5. Ühe aasta jooksul pärast tasakaalustamatuse tasaarvestuse Euroopa keskkonna ettepaneku heakskiitmist võtavad kõik põhivõrguettevõtjad, kes osalevad automaatses sageduse taastamises määruse (EL) 2017/1485 IV osa kohaselt, kasutusele tasakaalustamatuse tasaarvestuse Euroopa keskkonna ja hakkavad seda käitama. Nad kasutavad Euroopa keskkonda tasakaalustamatuse tasaarvestuseks vähemalt Mandri-Euroopa sünkroonalal.

Artikkel 23

Kulude jagamine liikmesriikide põhivõrguettevõtjate vahel

1. Kõik põhivõrguettevõtjad esitavad asjaomasele reguleerivale asutusele vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37 aastaaruande, milles selgitatakse üksikasjalikult Euroopa keskkonna rajamise, muudatuste ja käitamise kulusid kooskõlas artiklitega 19–22. Sellise aruande avaldab koostööamet, võttes arvesse tundlikku äriteavet.

2. Lõikes 1 nimetatud kulud liigitatakse järgmiselt:

- a) ühised kulud, mis tulenevad kõikide asjaomastes keskkondades osalevate põhivõrguettevõtjate kooskõlastatud tegevusest;
- b) piirkondlikud kulud, mis tulenevad mõne asjaomastes keskkondades osaleva põhivõrguettevõtja, mitte kõigi põhivõrguettevõtjate tegevusest;
- c) riiklikud kulud, mis tulenevad asjaomastes keskkondades osalevate asjaomase liikmesriigi põhivõrguettevõtjate tegevusest.

3. Lõike 2 punktis a osutatud ühised kulud jagatakse Euroopa keskkondades osalevate liikmesriikide ja kolmandate riikide põhivõrguettevõtjate vahel. Iga liikmesriigi või asjakohasel juhul kolmanda riigi põhivõrguettevõtjate makstava summa arvutamiseks tuleb üks kaheksandik ühisest kulust jagada võrdselt iga liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel, viis kaheksandikku jagada liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel võrdeliselt nende elektritarbimisega ning kaks kaheksandikku jagada võrdselt osalevate põhivõrguettevõtjate vahel lõike 2 punkti a kohaselt. Liikmesriigi osa kuludest kannab (kannavad) põhivõrguettevõtja(d), kes tegutseb (tegutsevad) selle liikmesriigi territooriumil. Kui liikmesriigis tegutseb mitu põhivõrguettevõtjat, jagatakse liikmesriigi osa põhivõrguettevõtjate vahel võrdeliselt tarbimisega vastava põhivõrguettevõtja juhtimispiirkonnas.

4. Ühiste kulude muutumise või osalevate põhivõrguettevõtjate osas toimuvate muudatuste arvessevõtmiseks tuleb ühiste kulude arvutamist korrapäraselt kohandada.

5. Põhivõrguettevõtjad, kes teevad koostööd teatavas piirkonnas, peavad tegema koos ettepaneku lõike 2 punktile b vastavate piirkondlike kulude jagamiseks. Ettepaneku peab seejärel heaks kiitma iga piirkonna liikmesriigi või, kui see on asjakohane, kolmanda riigi asjaomane reguleeriv asutus. Põhivõrguettevõtjad, kes teevad teatavas piirkonnas koostööd, võivad teise võimalusena kasutada kulude jagamiseks lõikes 3 sätestatud korda.

6. Sellised kulude jagamise põhimõtted kehtivad nende kulude suhtes, mis tulenevad Euroopa keskkonna rajamisest, muutmisest ja käitamisest alates sellest, kui kiidetakse heaks asjaomane rakendamisraamistik artikli 19 lõike 1, artikli 20 lõike 1, artikli 21 lõike 1 ja artikli 22 lõike 1 kohaselt. Kui rakendusraamistikuga eeldatakse, et Euroopa keskkonda arendatakse olemasolevate projektide alusel, võivad kõik olemasolevastes projektides osalevad põhivõrguettevõtjad teha ettepaneku, et osa varasematest, enne rakendusraamistiku ettepaneku heakskiitmist tehtud kulutustest, mis on otseselt seotud kõnealuse projekti arendamise ja rakendamisega ning mida hinnatakse mõistlikuks, tõhusaks ja proportsionaalseks, loetaks lõike 2 punktile a vastava ühise kulu osaks.

Artikkel 24

Tasakaalustamisenergia sulgemisaeg

1. Ettepanekute osana vastavalt artiklitele 19–21 ühtlustavad kõik põhivõrguettevõtjad liidu tasandil tasakaalustamisenergia sulgemisaja standardtoodete jaoks vähemalt iga järgmise reservi osas:

- a) asendusreservid;
- b) käsitsi käivitamisega sageduse taastamise reservid;
- c) automaatse käivitamisega sageduse taastamise reservid;

2. Tasakaalustamisenergia sulgemisaeg:

- a) peab olema võimalikult reaaliajalähedane;
- b) ei tohi olla enne piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul;
- c) peab jätma piisavalt aega vajaliku tasakaalustamise toimumiseks.

3. Pärast tasakaalustamisenergia sulgemisaega ei ole tasakaalustamisteenuste osutajal enam õigust esitada ega ajakohastada tasakaalustamisenergia pakkumusi.

4. Pärast tasakaalustamisenergia sulgemisaega esitavad tasakaalustamisteenuse osutajad ühendavale põhivõrguettevõtjale määruse (EL) 2017/1485 artikli 158 lõike 4 punkti b ja artikli 161 lõike 4 punkti b kohaselt viivitamatult aruande selle kohta, mil määral on mittekättesaadava tasakaalustamisenergia pakkumusi. Kui tasakaalustamisteenuse osutajal on ühenduspunkt jaotusvõrguettevõtjaga ning kui jaotusvõrguettevõtja nõuab, teatab tasakaalustamisteenuse osutaja mittekättesaadava tasakaalustamisenergia pakkumuste mahu viivitamatult ka jaotusvõrguettevõtjale.

5. Hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist määrab iga keskdspetserjuhtimise mudelit kasutav põhivõrguettevõtja kindlaks ühendplaanimise sulgemisaja, mis:

- a) võimaldab tasakaalustamisteenuse osutajatel ajakohastada ühendplaanimise pakkumusi võimalikult reaaliajalähedaselt;
- b) ei tohi olla rohkem kui kaheksa tundi enne reaalaega;
- c) peab olema enne põhivõrguettevõtja energiapakkumuste esitamise sulgemisaega.

6. Pärast iga ühendplaanamise sulgemisaega võib ühendplaanamise pakkumust muuta ainult kooskõlas selliste suunistega, mille on määranud kindlaks ühendav põhivõrguettevõtja artikli 18 kohaselt koostatud tasakaalustamisteenuse osutajaid käsitlevate tingimustega. Neid suuniseid tuleb rakendada enne, kui põhivõrguettevõtja alustab tasakaalustamisenergia vahetamist ning need peavad andma tasakaalustamisteenuse osutajale võimaluse muuta ühendplaanamise pakkumusi niivõrd, kui võrd see on võimalik enne päevasiseste piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega, ning seejuures tuleb tagada järgmine:

- a) ühendplaanamise majanduslik tasuvus;
- b) talitluskindlus;
- c) ühendplaanamise iteratsioonide järjekindlus;
- d) kõikide tasakaalustamisteenuse osutajate õiglane ja ühetaoline kohtlemine plaanimispiirkonnas;
- e) ühendplaanimisele ei tohi avalduda kahjulikku mõju.

7. Iga keskdirigentsuse mudelit kasutav põhivõrguettevõtja kehtestab ühendplaanamise pakkumuste kasutamise kohta suunised enne tasakaalustamisenergia sulgemisaega kooskõlas artikli 18 lõike 8 punktiga c, et:

- a) oleks tagatud, et põhivõrguettevõtja täidab oma reservvõimsuse nõudeid reaalajas;
- b) oleks tagatud piisavad vahendid, et ära hoida ülekandevõime sisemist piiratud;
- c) oleks tagatud tootmis- ja tarbimisüksuste mõistlik juhtimine reaalajas.

Artikkel 25

Nõuded standardtoodete kohta

1. Tasakaalustamisenergia standardtooted töötatakse välja osana Euroopa keskkonna rakendamisraamistike ettepanekust vastavalt artiklitele 19–21. Pärast iga rakendusraamistiku heakskiitmist ja hiljemalt siis, kui põhivõrguettevõtja kasutab vastavat Euroopa keskkonda, peab põhivõrguettevõtja kasutama üksnes tasakaalustamisenergia standardtooteid või põhjendatud juhtudel eritooteid, et säilitada süsteemi tasakaal kooskõlas määruse (EL) 2017/1485 artiklitega 127, 157 ja 160.

2. Hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist töötavad kõik põhivõrguettevõtjad välja sageduse taastamise reservide ja asendusreservide jaoks tasakaalustamisvõimsuse standardtoodete loetelu ettepaneku.

3. Vähemalt iga kahe aasta järel vaatavad kõik põhivõrguettevõtjad läbi tasakaalustamisenergia ja tasakaalustamisvõimsuse standardtoodete loetelu. Standardtoodete läbivaatamisel tuleb arvesse võtta järgmist:

- a) artikli 3 lõikes 1 sätestatud eesmärgid;
- b) kui see on asjakohane, ettepanekud muudatuste tegemiseks standardtoodete loetelus ja artikli 31 lõike 2 kohaste pakkumuste üldnimekirjade arv;
- c) artikli 59 lõikes 4 sätestatud toimivuse näitajad.

4. Tasakaalustamisenergia ja tasakaalustamisvõimsuse standardtoodete loetelu esitatakse vähemalt järgmised standardtoote pakkumuse näitajad:

- a) ettevalmistamisaeg;
- b) muutumisperiood;
- c) täieliku käivitumise aeg;
- d) minimaalne ja maksimaalne kogus;
- e) seiskamisaeg;
- f) tarneaja minimaalne ja maksimaalne kestus;
- g) kehtivusaeg;
- h) käivitamisviis.

5. Tasakaalustamisenergia ja tasakaalustamisvõimsuse standardtoodete loetelus sätestatakse vähemalt järgmised standardtoodete muutuva väärtusega näitajad, mille määrab tasakaaluhaldur kindlaks eelkvalifitseerimisel või standardtoote pakkumuse esitamisel:

- a) pakkumuse hind;
- b) jagatavus;
- c) asukoht;
- d) seiskamisaja lõpu ja järgmise käivitamise vaheaeg.

6. Tasakaalustamisenergia ja tasakaalustamisvõimsuse standardtooted:

- a) peavad tagama tõhusa standardimise, edendama piiriülest konkurentsi ja likviidsust ning ära hoidma tarbetut turu killustamist;
- b) peavad hõlbustama tarbimisüksuse omanikel, kolmandatel isikutel ning taastuvate energiaallikatega töötavate tootmisüksuste omanikel ja energiasalvestusseadmete omanikel saada tasakaalustamisteenuse osutajaks.

Artikkel 26

Nõuded eritoodete kohta

1. Iga põhivõrguettevõtja võib artiklite 19–21 kohaste Euroopa keskkondade rakendamisraamistike heakskiitmise järel välja töötada ettepaneku tasakaalustamisenergia ja tasakaalustamisvõimsuse eritoodete määratlemise ja kasutamise kohta. Selline ettepanek hõlmab vähemalt järgmist:

- a) eritoodete määratlus ja aeg, millal neid kasutatakse;
- b) põhjendus, miks standardtooted ei ole piisavad, et tagada süsteemi talitluskindlust ja säilitada tõhusalt süsteemi tasakaalu, või põhjendus, miks teatavaid tasakaalustamisressursse ei saa kasutada tasakaalustamisturul standardtoodetena;
- c) selliste meetmete kirjeldus, mis on kavandatud selleks, et minimeerida eritoodete kasutamist nii, et neid kasutataks majandusliku tasuvuse eesmärgil;
- d) teave selle kohta, kuidas tasakaalustamisenergia eritoodete pakkumusi teisendada tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumusteks, kui selline teisendamine on võimalik;
- e) kui see on asjakohane, teave selle toimingu kohta, mille abil tasakaalustamisenergia eritoodete pakkumusi teisendada tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumusteks, ning teave selle kohta, millises pakkumuste üldnimekirjas teisendamine tehakse;
- f) tõendus selle kohta, et eritooted ei tekita olulist ebatõhusust ega moonutusi tasakaalustamisturul pakkumispirkonnas ja väljaspool seda.

2. Iga eritooted kasutav põhivõrguettevõtja vaatab vähemalt üks kord kahe aasta jooksul läbi eritoodete kasutamise vajaduse vastavalt lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele.

3. Eritooted kasutatakse rööbiti standardtoodetega. Pärast eritoodete kasutuselevõttu võib ühendav põhivõrguettevõtja kas:

- a) teisendada tasakaalustamisenergia eritoodete pakkumuse tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumuseks; või
- b) käivitada tasakaalustamisenergia eritoodete pakkumusi kohalikus ulatuses, mitte neid vahetades.

4. Eeskirjad, mille järgi teisendatakse tasakaalustamisenergia eritoodete pakkumusi tasakaalustamisenergia standardtoodete pakkumusteks vastavalt lõike 1 punktile d:

- a) peavad olema õiglasel, läbipaistval ja mittediskrimineerival;
- b) ei tohi põhjustada tasakaalustamisteenuste vahetamisele tõkkeid;
- c) peavad tagama kõigi põhivõrguettevõtjate rahalise neutraalsuse.

Artikkel 27

Pakkumuste teisendamine keskdirigjuhtimise mudelis

1. Iga põhivõrguettevõtja, kes kasutab keskdirigjuhtimise mudelit, kasutab ühendplaanimise pakkumusi tasakaalustamisteenuste vahetamiseks või reserveid jaotamiseks.

2. Iga põhivõrguettevõtja, kes kasutab keskdispetšerjuhtimise mudelit, peab kasutama süsteemi reaalsajaliseks haldamiseks kättesaadavaid ühendplaanimise pakkumusi, et osutada teistele põhivõrguettevõtjatele tasakaalustamisteenuseid, arvestades talitluskindluse piiranguid.

3. Iga põhivõrguettevõtja, kes kasutab keskdispetšerjuhtimise mudelit, peab võimalikult suures ulatuses teisendama ühendplaanimise pakkumusi lõike 2 kohaselt standardtoodeteks, võttes arvesse võrgu talitluskindlust. Eeskirjad ühendplaanimise pakkumuste teisendamiseks standardtoodeteks:

- a) peavad olema õiglasel, läbipaistval ja mittediskrimineerival;
- b) ei tohi põhjustada tasakaalustamisteenuste vahetamisele tõkkeid;
- c) peavad tagama kõigi põhivõrguettevõtjate rahalise neutraalsuse.

Artikkel 28

Varumenetlused

1. Iga põhivõrguettevõtja tagab, et alati on olemas varulahendused, kui lõigetes 2 ja 3 osutatud menetluste kasutamine ebaõnnestub.

2. Kui tasakaalustamisteenuste hankimine ei õnnestu, peavad asjaomased põhivõrguettevõtjad hankemenetlust kordama. Põhivõrguettevõtjad peavad turuosalistele teatama, et varumenetlused võetakse kasutusele nii kiiresti kui võimalik.

3. Kui tasakaalustamisenergia kooskõlastatud käivitamine ei õnnestu, ei pea põhivõrguettevõtja pakkumuste üldnimekirja käivitamisel järgima ning teatab sellest turuosalistele niipea kui võimalik.

III JAOTIS

TASAKAALUSTAMISTEENUSTE HANKIMINE

1. PEATÜKK

Tasakaalustamisenergia

Artikkel 29

Tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamine pakkumuste üldnimekirja järgi

1. Säilitamiseks süsteemi tasakaalu kooskõlas määruse (EL) 2017/1485 artiklitega 127, 157 ja 160, kasutab iga põhivõrguettevõtja oma juhtimispiirkonnas tarnimiseks kulutõhusaid kättesaadavaid tasakaalustamisenergia pakkumusi, võttes aluseks pakkumuste üldnimekirjavõi muu mudeli, mis on loodud artikli 21 lõike 5 kohase ettepanekuga.

2. Põhivõrguettevõtjad ei tohi käivitada tasakaalustamisenergia pakkumusi enne asjaomast tasakaalustamisenergia sulgemisaega, välja arvatud häireseisund ja hädaseisund, kui sellise käivitamisega leevendatakse süsteemi seisundi tõsidust, ning kui pakkumusi tehakse muul eesmärgil kui tasakaalustamiseks lõike 3 kohaselt.

3. Ühe aasta jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik põhivõrguettevõtjad ettepaneku, milles käsitletakse meetodikat, kuidas liigitada tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamise põhjuseid. Sellise meetodikaga:

- a) kirjeldatakse kõiki võimalikke tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamise põhjuseid;
- b) määratletakse iga võimaliku käivitamisepõhjuse liigitamise kriteeriumid.

4. Iga pakkumuste üldnimekirjast käivitatud tasakaalustamisenergia pakkumuse puhul määratleb pakkumuse käivitanud põhivõrguettevõtja käivitamise põhjuse, tuginedes lõike 3 kohasele meetodikale. Käivitamise põhjus tehakse teatavaks ja see on nähtav kõikidele põhivõrguettevõtjatele käivitamise optimeerimise funktsiooni kaudu.

5. Kui tasakaalustamisenergia pakkumusi käivitatakse muul alusel kui käivitamise optimeerimise funktsiooni järgi, teatab põhivõrguettevõtja aegsasti sellise kõrvalekaldumise põhjuse.

6. Taotlus käivitada tasakaalustamisenergia pakkumus käivitamise optimeerimise funktsiooniga kohustab taotlejat ja ühendavat põhivõrguettevõtjat nõustuma tasakaalustamisenergia püsikindla vahetamisega. Iga põhivõrguettevõtja tagab, et käivitatakse tasakaalustamisenergia pakkumus, mille on välja valinud käivitamise optimeerimise funktsioon. Tasakaalustamisenergia arveldatakse artikli 50 kohaselt ning ühendava põhivõrguettevõtja ja tasakaalustamisteenuse osutaja vahel V jaotise 2. peatüki järgi.

7. Tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamine tugineb põhivõrguettevõtjatevahelisele mudelile ja pakkumuste üldnimekirjale.

8. Iga põhivõrguettevõtja esitab kõik vajalikud andmed artikli 58 lõigetes 1 ja 2 sätestatud algoritmi kasutamiseks käivitamise optimeerimiseks vastavalt artikli 31 lõikes 1 kehtestatud eeskirjadele.

9. Iga ühendav põhivõrguettevõtja esitab käivitamise optimeerimise funktsioonile enne põhivõrguettevõtjate energiapakkumuste esitamise sulgemisaega kõik tasakaalustamisteenuse osutajatelt saadud tasakaalustamisenergia pakkumused, võttes arvesse artiklites 26 ja 27 sätestatud nõudeid. Ühendav põhivõrguettevõtja ei tohi muuta ega endale hoida tasakaalustamisenergia pakkumusi, välja arvatud järgmised juhud:

- a) artiklitega 26 ja 27 seotud tasakaalustamisenergia pakkumused;
- b) ilmselgelt eksliku ja ebamõistliku tarnemahuga tasakaalustamisenergia pakkumused;
- c) tasakaalustamisenergia pakkumused, mida ei ole edastatud Euroopa keskkondadele lõike 10 kohaselt.

10. Iga põhivõrguettevõtja, kes kasutab omajaotuse mudelit ja tegutseb plaanimispiirkonnas, kus kohalik päevaseste tehingute sulgemisaeg on hilisem kui tasakaalustamisenergia sulgemisaeg artikli 24 järgi, võib koostada ettepaneku, et piirata nende pakkumuste mahtu, mis edastatakse Euroopa keskkondadele vastavalt artiklitele 19–21. Euroopa keskkondadele tuleb edastada alati kõige odavamad pakkumused. Selline ettepanek hõlmab vähemalt järgmist:

- a) kindlaksmääratud vähimmaht Euroopa keskkondadele edastamiseks. Põhivõrguettevõtja edastatavate pakkumuste vähimmaht peab olema vähemalt võrdne tema määruse (EL) 2017/1485 artiklite 157 ja 160 kohaste koormuse-sageduse juhtimisploki reservvõimsusnõuete ning tasakaalustamisvõimsuse vahetamisest või reservide jaotamisest tulenevate kohustuste summaga;
- b) selliste pakkumuste vabastamise eeskirjad, mida ei edastata Euroopa keskkondadele, ning selle aja kindlaksmääramine, mil asjaomastele tasakaalustamisteenuse osutajatele teatatakse, et nende pakkumused vabanevad.

11. Vähemalt üks kord iga kahe aasta jooksul pärast seda, kui reguleeriv asutus on lõikes 10 sätestatud ettepaneku heaks kiitnud, hindavad kõik põhivõrguettevõtjad keskkondadele edastatavate pakkumuste mahu piiramise mõju ning selle mõju päevasise turu toimimisele. Nimetatud hindamine hõlmab järgmist:

- a) asjaomaste põhivõrguettevõtjate tehtav hindamine lõike 10 punkti a kohase vähimmahtu kohta, mis tuleb edastada Euroopa keskkondadele;
- b) soovitus asjaomastele põhivõrguettevõtjatele piirata tasakaalustamisenergia pakkumusi.

Hindamise põhjal teevad kõik põhivõrguettevõtjad kõigile reguleerivatele asutustele ettepaneku vaadata läbi lõike 10 punkti a kohane Euroopa keskkondadele edastatavate tasakaalustamisenergia pakkumuste vähimmaht.

12. Iga taotlev põhivõrguettevõtja võib nõuda tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamist pakkumuste üldnimekirjast kuni tasakaalustamisenergia üldmahu saavutamiseni. Kogu tasakaalustamisenergia maht, mille võib käivitada taotlev põhivõrguettevõtja tasakaalustamisenergia pakkumustest pakkumuste üldnimekirjast, arvutatakse järgmiste mahtude summana:

- a) tasakaalustamisenergia pakkumused, mille esitab taotlev põhivõrguettevõtja ning mis ei pärine reservide jaotamisest ega tasakaalustamisvõimsuse vahetamisest;
- b) tasakaalustamisenergia pakkumused, mille esitavad teised põhivõrguettevõtjad taotleva põhivõrguettevõtja nimel hangitud tasakaalustamisvõimsuse tulemusena;
- c) tasakaalustamisenergia pakkumused, mis saadakse reservide jaotamisest tingimisel, et teised reservide jaotamises osalevad põhivõrguettevõtjad ei ole veel taotlenud kõnealuste jaotatud reservide käivitamist.

13. Kõik põhivõrguettevõtjad võivad artiklite 19–21 kohaste Euroopa keskkondade rakendamisraamistike ettepanekutes kehtestada tingimused ja olukorrad, mille puhul lõikes 12 sätestatud piiranguid ei kohaldata. Kui põhivõrguettevõtja taotleb tasakaalustamisenergia pakkumusi, mis ületavad lõikes 12 sätestatud piirangu, teatatakse sellest kõikidele teistele põhivõrguettevõtjatele.

14. Iga põhivõrguettevõtja võib teatada, et käivitamise optimeerimise funktsioonile esitatud tasakaalustamisenergia pakkumused on teistele põhivõrguettevõtjatele käivitamiseks mittekättesaadavad kas ühendava põhivõrguettevõtja plaanimispiirkonnas esineva ülekandevõime piiratuse või talitluskindlusest tuleneva piirangu tõttu.

Artikkel 30

Hinnakujundus sellise tasakaalustamisenergia ja piirkonnaülese võimsuse jaoks, mida kasutatakse tasakaalustamisenergia vahetamise ja tasakaalustamatuse tasaarvestuse puhul

1. Hiljemalt üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumist töötavad kõik põhivõrguettevõtjad välja ettepaneku sellise meetodi kohta, mille järgi määratakse hinnad tasakaalustamisenergia jaoks, mis saadakse tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamisel sageduse taastamiseks kooskõlas määruse (EL) 2017/1485 artiklitega 143 ja 147 ning sageduse asendamiseks kooskõlas määruse (EL) 2017/1485 artiklitega 144 ja 148. Selline meetod:

- a) tugineb hinnakujunduse marginaalile (on piirkulupõhine);
- b) selles määratakse kindlaks, kuidas muul eesmärgil kui tasakaalustamiseks tehtud tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamine mõjutab tasakaalustamisenergia hinda, ning samal ajal tagatakse, et vähemalt sisemise ülekandevõime piiratuse juhtimiseks käivitatud tasakaalustamisenergia pakkumused ei määra tasakaalustamisenergia hinnamarginaali;
- c) sellega kehtestatakse vähemalt üks tasakaalustamisenergia hind iga tasakaaluarveldusperioodi jaoks;
- d) see annab õigeid stiimuleid ja hinnasignaale turuosalistele;
- e) selle puhul võetakse arvesse hinnakujundusmeetodit järgmise päeva turu ja päevasisese turu ajavahemikes.

2. Juhul kui põhivõrguettevõtjad teevad kindlaks, et turu tõhusaks toimimiseks on vaja kehtestada tehnilised hinnapiirid, võivad nad ühiselt välja töötada osana lõike 1 kohasest ettepanekust tasakaalustamisenergia hinna ühtlustatud ülem- ja alammäära ettepaneku, sealhulgas pakkumishinnad ja tasakaaluhinnad, mida kohaldatakse kõigis plaanimispiirkondades. Sellisel juhul tuleb tasakaalustamisenergia hinna ühtlustatud ülem- ja alammääras võtta arvesse järgmise päeva turu ja päevasisese turu tasakaaluhind (kliiringhind) vastavalt määrusele (EL) 2015/1222.

3. Lõike 1 kohases ettepanekus määratakse kindlaks hinnakujundusmetoodika ka sellise piirkonnaülese võimsuse jaoks, mida kasutatakse tasakaalustamisenergia vahetamise või tasakaalustamatuse tasaarvestuse korral. Selline meetod peab olema kooskõlas määruses (EL) 2015/1222 kehtestatud nõuetega ning:

- a) kajastama turu ülekandevõime piiratust;
- b) põhinema sellise tasakaalustamisenergia hinnal, mis on saadud käivitatud tasakaalustamisenergia pakkumustest ja mis on määratud kas lõike 1 punktis a sätestatud hinnakujundusmeetodil või, kui see on asjakohane, lõikes 5 sätestatud hinnakujundusmeetodil;
- c) selle puhul ei kohaldata tasakaalustamisenergia vahetamise või tasakaalustamatuse tasaarvestusega seotud lisatasusid, välja arvatud tasu, mille eesmärk on hüvitada kahjusid, kui seda tasu võetakse arvesse ka muude ajavahemike korral.

4. Lõikes 1 määratletud hinnakujundusmeetodit kohaldatakse kõikide tasakaalustamisenergia standard- ja eritoodete suhtes artikli 26 lõike 3 punkti a kohaselt. Artikli 26 lõike 3 punkti b kohaste eritoodete osas võib asjaomane põhivõrguettevõtja teha ettepaneku kasutada teistsugust hinnakujundusmeetodit artikli 26 kohases eritooteid käsitlevas ettepanekus.

5. Kui kõik põhivõrguettevõtjad leiavad, et lõike 1 punkti a kohase meetodi kasutamine on ebatõhus, võivad nad taotleda selle muutmist ja esitada lõike 1 punktis a osutatud meetodi asemele teistsuguse hinnakujundusmeetodi. Sellisel juhul koostavad kõik põhivõrguettevõtjad üksikasjaliku analüüsi, millega näidatakse, et alternatiivne meetod on tõhusam.

Artikkel 31

Käivitamise optimeerimise funktsioon

1. Kõik põhivõrguettevõtjad võtavad kasutusele käivitamise optimeerimise funktsiooni artikli 29 ja käesoleva artikli kohaselt, et selle abil optimeerida tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamist erinevatest pakkumuste üldnimekirjadest. Selle funktsiooni puhul tuleb võtta arvesse vähemalt järgmist:

- a) käivitamise kulg ja erinevate tasakaalustamisenergia toodetega seotud piirangud;
- b) talitluskindlus;
- c) kõik tasakaalustamisenergia pakkumised, mis on kooskõlas pakkumuste üldnimekirjaga;

- d) võimalus optimeerida vastassuunalisi käivitamise taotlusi põhivõrguettevõtjatel;
 - e) kõikide põhivõrguettevõtjate esitatud käivitamise taotlused;
 - f) kättesaadav piirkonnaüleline võimsus.
2. Pakkumuste üldnimekirjad peavad koosnema tasakaalustamisenergia standardtoodetest. Kõik põhivõrguettevõtjad kehtestavad vajalikud pakkumuste üldnimekirjad standardtoodetest. Võimsust suurendavad pakkumused ja pakkumused võimsuse vähendamiseks või tarbimise vähendamiseks esitatakse erinevates pakkumuste üldnimekirjades.
 3. Iga käivitamise optimeerimise funktsioon kasutab vähemalt ühte võimsust suurendavate pakkumuste üldnimekirja ja vähemalt ühte võimsust vähendavate või tarbimist vähendavate pakkumuste üldnimekirja.
 4. Põhivõrguettevõtjad tagavad, et tasakaalustamisenergia pakkumused esitatakse üldnimekirja jaoks eurodes ja koos vastava turuajajuhikuga.
 5. Sõltuvalt tasakaalustamisenergia standardtoodete puhul kehtestatud nõuetest võivad põhivõrguettevõtjad koostada mitu pakkumuste üldnimekirja.
 6. Iga põhivõrguettevõtja esitab oma tasakaalustamisenergia pakkumuse jaoks käivitamisaotluse käivitamise optimeerimise funktsioonile.
 7. Käivitamise optimeerimise funktsioon teeb valiku tasakaalustamisenergia pakkumustest ja annab käivitamiskäsu nendele ühendavatele põhivõrguettevõtjatele, kellega on ühendatud väljavalitud tasakaalustamisenergia pakkumust pakkuv tasakaalustamisteenuse osutaja.
 8. Käivitamise optimeerimise funktsioon annab kinnituse käivitatud tasakaalustamisenergia pakkumuste kohta käivitamiskäsu andnud põhivõrguettevõtjale. Käivitatud tasakaalustamisteenuse osutajad vastutavad nõutava mahu tagamise eest kuni tarneajavahemiku lõpuni.
 9. Kõik põhivõrguettevõtjad, kes kasutavad sageduse taastamist ja reservide asendamist, et tasakaalustada oma koormuse-sageduse juhtimispiirkonda, püüavad kasutada kõiki tasakaalustamisenergia pakkumusi asjaomastest pakkumuste üldnimekirjadest, et süsteemi kõige tõhusamal viisil tasakaalustada, pidades silmas talitluskindlust.
 10. Põhivõrguettevõtjad, kes ei kasuta reservide asendamist oma sageduse-koormuse juhtimispiirkonna tasakaalustamiseks, püüavad kasutada kõiki tasakaalustamisenergia pakkumusi asjaomastest üldnimekirjadest sageduse taastamise reservide jaoks, et süsteemi kõige tõhusamal viisil tasakaalustada, pidades silmas talitluskindlust.
 11. Välja arvatud normaalseisundis võivad põhivõrguettevõtjad otsustada tasakaalustada süsteemi üksnes tasakaalustamisenergia pakkumustega oma juhtimispiirkonna tasakaalustamisteenuse osutajatelt, kui selline otsus aitab leevendada süsteemi olukorra tõsidust. Põhivõrguettevõtjad avaldavad sellise otsuse korral viivitamatult põhjenduse.

2. PEATÜKK

Tasakaalustamisvõimsus

Artikkel 32

Hankimiseeskirjad

1. LFC ploki põhivõrguettevõtjad vaatavad korrapäraselt ja vähemalt korra aastas läbi LFC ploki või LFC ploki plaanimispiirkonna reservvõimsuse nõuded ja määravad need kindlaks vastavalt määruse (EL) 2017/1485 artiklite 127, 157 ja 160 kohastele suuruse määramise eeskirjadele. Iga põhivõrguettevõtja analüüsib reservvõimsuse optimaalset pakkumist, et minimeerida reservvõimsuse pakkumise kulud. Selles analüüsis tuleb arvesse võtta reservvõimsuse pakkumise järgmisi võimalusi:
 - a) tasakaalustamisvõimsuse hankimine juhtimispiirkonnast ning vajaduse korral tasakaalustamisvõimsuse vahetamine naaberpiirkonna põhivõrguettevõtjatega;
 - b) reservide jaotamine, kui see on asjakohane;
 - c) lepinguväliste tasakaalustamisenergia pakkumustega hõlmatud maht, mis peaks olema kasutatav nii nende juhtimispiirkonnas kui ka Euroopa keskkondade kaudu, võttes arvesse kasutatavat piirkonnaülest võimsust.

2. Iga tasakaalustamisvõimsust hankiv põhivõrguettevõtja peab tasakaalustamisteenuse osutajatega seotud tingimusi käsitlevas artikli 18 kohaselt koostatud ettepanekus kindlaks määrama tasakaalustamisvõimsuse hankimise eeskirjad. Tasakaalustamisvõimsuse hankimise eeskirjad peavad vastama järgmistele põhimõtetele:

- a) hankemeetod peab olema turupõhine vähemalt sageduse taastamise reservide ja asendusreservide puhul;
- b) hankimine toimub võimalikult suures ulatuses lühiajaliselt ja kui see on majanduslikult kasulik;
- c) lepingulist võimsust võib jagada mitmeks lepinguperioodiks.

3. Võimsuse suurendamiseks ja vähendamiseks või tarbimise vähendamiseks kasutatav tasakaalustamisvõimsus tuleb hankida eraldi vähemalt sageduse taastamise reservide ja asendusreservide puhul. Iga põhivõrguettevõtja võib esitada ettepaneku asjaomasele reguleerivale asutusele kooskõlas direktiivi 2009/72/EÜ artikliga 37, et taotleda erandit sellest nõudest. Eranditaotlus peab sisaldama järgmist:

- a) erandi kohaldamise ajavahemik;
- b) erandiga hõlmatud tasakaalustamisvõimsuse maht;
- c) analüüs, milles käsitletakse sellise erandi mõju tasakaalustamisressursside osalemisele vastavalt artikli 25 lõike 6 punktile b;
- d) erandi põhjendus, milles näidatakse, et sellise erandi kohaldamine suurendab majanduslikku kasu.

Artikkel 33

Tasakaalustamisvõimsuse vahetamine

1. Kui vähemalt kaks põhivõrguettevõtjat vahetavad või soovivad omavahel vahetada tasakaalustamisvõimsust, koostavad nad ettepaneku, milles määratakse kindlaks reservvõimsuse vahetamise ja hankimise ühised ja ühtlustatud eeskirjad ja kord, järgides artiklis 32 sätestatud nõudeid.

2. Välja arvatud juhtudel, kui kohaldatakse artikli 35 kohast TSO-BSP mudelit, kaubeldakse tasakaalustamisvõimsusega alati põhivõrguettevõtjatevahelise mudeli alusel, mille kohaselt vähemalt kaks põhivõrguettevõtjat lepivad kokku tasakaalustamisvõimsuse ühises hankimises, võttes arvesse kättesaadavat piirkonnaülest võimsust ning määruse (EL) 2017/1485 VIII jaotise IV osa 1. ja 2. peatükis kindlaks määratud talitluspiiranguid.

3. Kõik tasakaalustamisvõimsust vahetavad põhivõrguettevõtjad peavad sisestama kõik tasakaalustamisvõimsuse standardtoodete pakkumused võimsushanke optimeerimise funktsiooni. Põhivõrguettevõtjad ei tohi tasakaalustamisvõimsuse pakkumusi muuta ega endale hoida ja peavad need tegema hankemenetluses kättesaadavaks, v.a artiklites 26 ja 27 osutatud tingimustel.

4. Kõik tasakaalustamisvõimsust vahetavad põhivõrguettevõtjad peavad tagama nii piirkonnaülese võimsuse kättesaadavuse kui ka määruse (EL) 2017/1485 kohastest talitluskindluse nõuetest kinnipidamise ühega järgmistest:

- a) meetod, mille alusel arvutatakse piirkonnaülese võimsuse kättesaadavuse tõenäosus pärast piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul, vastavalt lõikele 6;
- b) meetodid, mille alusel jaotatakse piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisajavahemikus vastavalt IV jaotise 2. peatükile.

5. Iga põhivõrguettevõtja, kes kasutab meetodit, mille alusel arvutatakse piirkonnaülese võimsuse kättesaadavuse tõenäosus pärast piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul, teatab teistele oma LFC ploki põhivõrguettevõtjatele, kui on risk, et tema juhtimispiirkonna plaanimispiirkonnas või plaanimispiirkondades ei ole reservvõimsus kättesaadav ja kui see võib mõjutada määruse (EL) 2017/1485 artikli 157 lõike 2 punkti b kohaste nõuete täitmist.

6. Põhivõrguettevõtjad, kes vahetavad tasakaalustamisvõimsust sageduse taastamise ja asendusreservide jaoks, võivad koostada ettepaneku, milles käsitletakse meetodit, mille alusel arvutatakse piirkonnaülese võimsuse kättesaadavuse tõenäosus pärast piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul. See meetod peab sisaldama vähemalt järgmise kirjeldust:

- a) kord, mille kohaselt teavitatakse LFC ploki teisi põhivõrguettevõtjaid;
- b) protsess, mille käigus hinnatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamist asjakohasel ajavahemikul;

- c) meetod, mille alusel hinnatakse riski, et piirkonnaüleline võimsus ei ole kättesaadav kavandatud ja mittekavandatud seisakute ja ülekandevõime piiratuse tõttu;
 - d) meetod, mille alusel hinnatakse riski, et reservvõimsust ei jätku tulenevalt piirkonnaüleline võimsuse mittekättesaadavusest;
 - e) varulahenduste nõue juhul, kui piirkonnaüleline võimsus ei ole kättesaadav või kui reservvõimsus ei ole piisav;
 - f) riskide tagantjärele hindamise ja jälgimise nõuded;
 - g) eeskirjad, millega tagatakse arveldamine vastavalt V jaotisele.
7. Põhivõrguettevõtjad ei tohi suurendada määruse (EL) 2015/1222 kohaselt arvatud talitluskindluse varu, et vahetada tasakaalustamisvõimsust sageduse taastamise ja asendusreservide jaoks.

Artikkel 34

Tasakaalustamisvõimsuse üleandmine

1. Põhivõrguettevõtja peab lubama tasakaalustamisteenuse osutajatel anda tasakaalustamisvõimsuse pakkumise kohustus üle selle geograafilise piirkonna piires, kus tasakaalustamisvõimsus hangiti. Asjaomane põhivõrguettevõtja või asjaomased põhivõrguettevõtjad võivad taotleda erandit, kui artikli 32 lõike 2 punkti b kohane tasakaalustamisvõimsuse lepinguperiood on rangelt lühem kui üks nädal.
2. Tasakaalustamisvõimsust võib üle anda kuni vähemalt tund enne tarnimispäeva algust.
3. Tasakaalustamisvõimsust võib üle anda, kui on täidetud järgmised tingimused:
 - a) võimsust saav tasakaalustamisteenuse osutaja on läbinud kvalifitseerimise üleantava tasakaalustamisvõimsuse jaoks;
 - b) tasakaalustamisvõimsuse üleandmine ei ohusta eeldatavasti talitluskindlust;
 - c) üleantav tasakaalustamisvõimsus ei ületa määruse (EL) 2017/1485 VIII jaotise IV osa 1. ja 2. peatükis kindlaks määratud talitluspiiranguid.
4. Kui tasakaalustamisvõimsuse üleandmine eeldab piirkonnaüleline võimsuse kasutamist, on selline üleandmine lubatud üksnes siis, kui:
 - a) üleandmiseks vajalik piirkonnaüleline võimsus on juba kättesaadav varasemast jaotamisest vastavalt IV jaotise 2. peatükile;
 - b) piirkonnaüleline võimsus on kättesaadav vastavalt meetodile, mille alusel arvutatakse piirkonnaüleline võimsuse kättesaadavuse tõenäosus pärast piirkonnaüleline tehingute sulgemisaega päevasisesel turul, kooskõlas artikli 33 lõikega 6.
5. Kui üks põhivõrguettevõtja ei luba tasakaalustamisvõimsust üle anda, põhjendab ajaomane põhivõrguettevõtja seda asjakohastele tasakaalustamisteenuse osutajatele.

3. PEATÜKK

TSO-BSP mudel

Artikkel 35

Tasakaalustamisteenuste vahetamine

1. Vähemalt kaks põhivõrguettevõtjat võivad omal algatusel või asjakohaste reguleerivate asutuste taotlusel koostada direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt ettepaneku kasutada TSO-BSP mudelit.
2. Ettepanek kasutada TSO-BSP mudelit peab sisaldama järgmist:
 - a) artikli 61 kohaselt tehtud tasuvusanalüüs, milles on näidatud TSO-BSP mudeli kasutamisest saadav kasu vähemalt asjaomaste põhivõrguettevõtjate plaanimispiirkonnas (plaanimispiirkondades);
 - b) taotletud kohaldamisaeg;
 - c) piisava piirkonnaüleline võimsuse tagamise meetodi kirjeldus vastavalt artikli 33 lõikele 6.

3. Kui kohaldatakse TSO-BSP mudelit, võidakse asjaomased põhivõrguettevõtjad ja tasakaalustamisteenuse osutajad vabastada artikli 16 lõike 2, artikli 16 lõike 4, artikli 16 lõike 5 ja artikli 29 lõike 9 kohaste nõuete kohaldamisest asjakohaste protsesside puhul.
4. Kui kohaldatakse TSO-BSP mudelit, lepivad kaasatud põhivõrguettevõtjad kokku tehnilistes ja lepingulistes tingimustes ja tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamisega seotud teabe vahetamises. Lepinguline põhivõrguettevõtja ja tasakaalustamisteenuse osutaja sõlmivad lepingu TSO-BSP mudeli alusel.
5. Sageduse taastamise reservidest saadava tasakaalustamisenergia vahetamiseks võib TSO-BSP mudelit kasutada üksnes siis, kui TSO-BSP mudelit kasutatakse ka sageduse taastamise reservidest saadava tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks.
6. Asendusreservidest saadava tasakaalustamisenergia vahetamiseks võib TSO-BSP mudelit kasutada siis, kui TSO-BSP mudelit kasutatakse ka asendusreservidest saadava tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või kui üks kahest kaasatud põhivõrguettevõtjast ei rakenda reservide asendamise protsessi koormuse-sageduse juhtimise struktuuri osana vastavalt määruse (EL) 2017/1485 IV osale.
7. Hiljemalt neli aastat pärast käesoleva määruse jõustumist peab kogu tasakaalustamisvõimsuse vahetamine põhinema põhivõrguettevõtjatevahelisel mudelil. Seda nõuet ei kohaldata asendusreservide puhul kasutatava TSO-BSP mudeli suhtes, kui üks kahest kaasatud põhivõrguettevõtjast ei rakenda reservide asendamise protsessi koormuse-sageduse juhtimise struktuuri osana vastavalt määruse (EL) 2017/1485 IV osale.

IV JAOTIS

PIIRKONNAÜLENE VÕIMSUS TASAKAALUSTAMISTEENUSTE JAOKS

1. PEATÜKK

Tasakaalustamisenergia vahetamine või tasakaalustamatuse tasaarvestamine

Artikkel 36

Piirkonnaülese võimsuse kasutamine

1. Kõik põhivõrguettevõtjad peavad kasutama kättesaadavat piirkonnaülest võimsust, mis arvutatakse vastavalt artikli 37 lõigetele 2 ja 3, tasakaalustamisenergia vahetamiseks või tasakaalustamatuse tasaarvestuseks.
2. Vähemalt kaks tasakaalustamisvõimsust vahetavat põhivõrguettevõtjat võivad kasutada piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisenergia vahetamiseks, kui piirkonnaülene võimsus on:
 - a) artikli 33 lõike 6 kohaselt kättesaadav;
 - b) artikli 38 lõigete 8 ja 9 kohaselt vabastatud;
 - c) artiklite 40, 41 ja 42 kohaselt jaotatud.

Artikkel 37

Piirkonnaülese võimsuse arvutamine

1. Pärast piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul ajakohastab põhivõrguettevõtja pidevalt tasakaalustamisenergia vahetamiseks või tasakaalustamatuse tasaarvestuseks kasutatavat piirkonnaülest võimsust. Piirkonnaülest võimsust ajakohastatakse iga kord, kui osa piirkonnaülesest võimsusest on ära kasutatud või kui piirkonnaülene võimsus on uuesti arvutatud.
2. Enne lõike 3 kohase võimsusarvutusmeetodi rakendamist kasutab põhivõrguettevõtja piirkonnaülest võimsust, mis on alles pärast piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul.
3. Hiljemalt viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumist loovad kõik võimsusarvutusala põhivõrguettevõtjad meetodi, mille alusel arvutatakse tasakaalustamisajavahemiku piirkonnaülene võimsus tasakaalustamisenergia vahetamiseks või tasakaalustamatuse tasaarvestuseks. Selle meetodiga ei tohi turgu moonutada ning see peab olema kooskõlas piirkonnaülese võimsuse arvutamise meetodiga, mida kohaldatakse päevasisesel turul ajavahemikes vastavalt määrusele (EL) 2015/1222.

2. PEATÜKK

Tasakaalustamisvõimsuse vahetamine või reserve jaotamine

Artikkel 38

Üldnõuded

1. Vähemalt kaks põhivõrguettevõtjat võivad omal algatusel või asjakohaste reguleerivate asutuste taotlusel koostada direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt ettepaneku kasutada ühte järgmistest protsessidest:

- a) artikli 40 kohane koosoptimeerimisega jaotamine;
- b) artikli 41 kohane turupõhine jaotamine;
- c) artikli 42 kohane majandusliku tasuvuse analüüsil põhinev jaotamine.

Enne käesoleva määruse jõustumist tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks eraldatud piirkonnaülest võimsust võib jätkuvalt kasutada kõnealusel otstarbel kuni lepinguperioodi lõpuni.

2. Jaotamisprotsessi kasutamise ettepanek peab sisaldama järgmisi andmeid:

- a) pakkumispiirkonna piirid, turu ajavahemik, kasutamise kestus ja kasutatav meetodika;
- b) juhul kui jaotamine põhineb majandusliku tasuvuse analüüsil, jaotatud piirkonnaülese võimsuse maht ja asjaomane majandusliku tasuvuse analüüs, mis näitab, et selline jaotamine on tõhus.

3. Hiljemalt viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik põhivõrguettevõtjad ettepaneku ühtlustada kõik meetodid, mida kasutatakse piirkonnaülese võimsuse jaotamiseks tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks ajahikus vastavalt artiklile 40 ja, kui see on asjakohane, artiklitele 41 ja 42.

4. Tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks eraldatud piirkonnaülest võimsust võib kasutada üksnes käsitsi käivitatavate sageduse taastamise reserve, automaatselt käivitatavate sageduse taastamise reserve ja asendusreserve jaoks. Sageduse hoidmise reserve käitamise ja vahetamise puhul tuleb kasutada vastavalt määrusele (EL) 2015/1222 arvatud talitluskindluse varu, v.a võrkudevahelised alalisvooluühendused, mille puhul võib sageduse hoidmise reserve käitamiseks ja vahetamiseks kasutatavat piirkonnaülest võimsust jaotada ka kooskõlas lõikega 1.

5. Põhivõrguettevõtja võib eraldada piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks üksnes siis, kui piirkonnaülene võimsus arvutatakse kooskõlas võimsusarvutusmeetoditega, mis on loodud vastavalt määrusele (EL) 2015/1222 ja komisjoni määrusele (EL) 2016/1719.

6. Põhivõrguettevõtjad lisavad piirkonnaülese võimsuse arvutusse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks eraldatud piirkonnaülese võimsuse juba eraldatud piirkonnaülese võimsusena.

7. Kui füüsiliste ülekandeõiguste omanikud kasutavad piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks, annavad nad kõnealuse võimsuse üksnes selleks, et jätta see välja „kasuta või müü“ põhimõtte kohaldamisulatuses.

8. Kõik põhivõrguettevõtjad, kes vahetavad tasakaalustamisvõimsust või jaotatavaid reserve, hindavad korrapäraselt, kas tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks eraldatud piirkonnaülest võimsust on ikka veel selleks otstarbeks tarvis. Kui jaotamist tehakse majandusliku tasuvuse analüüsi põhjal, tehakse see hindamine vähemalt kord aastas. Kui tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks eraldatud piirkonnaülest võimsust ei ole enam vaja, vabastatakse see võimalikult kiiresti kasutamiseks järgmistes võimsuse jaotamise ajavahemikes. Sellist piirkonnaülest võimsust ei võeta piirkonnaülese võimsuse arvutustes enam arvesse kui juba eraldatud piirkonnaülest võimsust.

9. Kui tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reserve jaotamiseks eraldatud piirkonnaülest võimsust ei ole kasutatud selle vahetuse või jaotamisega seotud tasakaalustamisenergia vahetamiseks, vabastatakse see lühema käivitamisajaga tasakaalustamisenergia vahetamiseks või tasakaalustamatuse tasaarvestuseks.

*Artikkel 39***Piirkonnaülese võimsuse turuväärtuse arvutamine**

1. Energia vahetamiseks ning tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks kasutatava sellise piirkonnaülese võimsuse tegelik turuväärtus, mida kasutatakse koosoptimeeritud või turupõhises jaotamises, põhineb piirkonnaülese võimsuse tegelikul või prognoositaval turuväärtusel.
2. Energia vahetamiseks kasutatava piirkonnaülese võimsuse tegelik turuväärtus arvutatakse nende pakkumuste alusel, mida turuosalisel teevad järgmise päeva turul, ning võimaluse ja vajaduse korral võetakse arvesse pakkumisi, mida turuosalisel eeldatavalt teevad päevasisesel turul.
3. Tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks kasutatava sellise piirkonnaülese võimsuse tegelik turuväärtus, mida kasutatakse koosoptimeeritud või turupõhises jaotamises, arvutatakse vastavalt võimsushanke optimeerimise funktsiooniga tehtud pakkumustele vastavalt artikli 33 lõikele 3.
4. Reservide jaotamiseks kasutatava sellise piirkonnaülese võimsuse tegelik turuväärtus, mida kasutatakse koosoptimeeritud või turupõhises jaotamises, arvutatakse lähtuvalt kuludest, mida tuleks vältida tasakaalustamisvõimsuse hankimisel.
5. Piirkonnaülese võimsuse prognoositav turuhind peab põhinema ühel järgmisel alternatiivsel põhimõttel:
 - a) selliste läbipaistvate turunäitajate kasutamine, mis kajastavad piirkonnaülese võimsuse turuväärtust; või
 - b) selliste prognooside kasutamine, mis võimaldavad piirkonnaülese võimsuse turuhinda usaldusväärset hinnata.

Pakkumispirkondade vahel energia vahetamiseks kasutatava piirkonnaülese võimsuse prognoositav turuväärtus arvutatakse lähtuvalt eeldatavatest erinevustest pakkumispirkondade vaheliste järgmise päeva ning võimaluse ja vajaduse korral päevasisesel turu hindade vahel. Prognoositava turuväärtuse arvutamisel tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta täiendavaid asjakohaseid tegureid, mis mõjutavad tarbimis- ja tootmismustrit eri pakkumispirkondades.

6. Asjaomased reguleerivad asutused võivad hinnata, kas lõike 5 punkti b kohane prognoosimismeetod, sealhulgas piirkonnaülese võimsuse prognoositud ja tegeliku turuväärtuse võrdlus, on tõhus. Kui leping on tehtud mitte varem kui kaks päeva enne tasakaalustamisvõimsuse pakkumist, võib asjaomane reguleeriv asutus pärast kõnealust hindamist kehtestada teistsuguse piirangu kui artikli 41 lõike 2 piirang.

*Artikkel 40***Koosoptimeerimisega jaotamine**

1. Hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik võimsusarvutusala põhivõrguettevõtjad ettepaneku, milles käsitletakse meetodit, mille alusel jaotatakse koosoptimeerimisega jaotamise protsessi käigus piirkonnaülesest võimsusest tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks. Seda meetodit kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks, kui lepinguperiood on kuni üks päev ja kui leping sõlmitakse kuni üks päev enne tasakaalustamisvõimsuse pakkumist. Kõnealune meetod hõlmab järgmist:
 - a) koosoptimeerimisega jaotamise protsessi kasutamist käsitlev teavitamine;
 - b) üksikasjalik kirjeldus, kuidas piirkonnaülesest võimsusest jagada energiavahetuse pakkumustele ning tasakaalustamisvõimsuse vahetamise või reservide jaotamise pakkumustele üheainsa optimeerimisega nii otsese kui ka kaudse enampakkumise jaoks;
 - c) üksikasjalik kirjeldus, milline on hinnakujundusmeetod, kindel jaotuskord ja kuidas jagatakse võimsusjaotustulu, mis on saadud piirkonnaülese võimsuse eest, mida jaotati tasakaalustamisvõimsuse pakkumustele või reservide jaotamise pakkumustele koosoptimeerimisega jaotamise protsessis;
 - d) protsess, mille alusel määratakse kindlaks tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks jaotatud piirkonnaülese võimsuse maksimaalne maht.

2. See meetod peab põhinema sellise piirkonnaülese võimsuse tegelikul turuväärtusel, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja reservide jaotamiseks, ning sellise piirkonnaülese võimsuse tegelikul turuväärtusel, mida kasutatakse energia vahetamiseks.
3. Hinnakujundusmeetod, kindel jaotuskord ja sellise võimsusjaotustulu jagamine, mis on saadud piirkonnaülese võimsuse eest, mida jaotatakse enampakkumistel, kus vahetatakse tasakaalustamisvõimsust või jaotatakse reserve koosoptimeerimisega jaotamise protsessi kaudu, peab tagama võrdse kohtlemise võrreldes piirkonnaülese võimsusega, mida jaotatakse enampakkumistel, kus vahetatakse energiat.
4. Piirkonnaülest võimsust, mida jaotatakse enampakkumistel, kus vahetatakse tasakaalustamisvõimsust või jaotatakse reserve koosoptimeerimisega jaotamise protsessi kaudu, võib kasutada üksnes tasakaalustamisenergia vahetamiseks või reservide jaotamiseks ja seotud tasakaalustamisenergia vahetamiseks.

Artikkel 41

Turupõhine jaotamine

1. Hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist võivad kõik võimsusarvutusala põhivõrguettevõtjad koostada ettepaneku, milles käsitletakse meetodit, mille alusel jaotatakse turupõhise jaotamise protsessi käigus piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks. Seda meetodit kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks, kui lepinguperiood on kuni üks päev ja kui leping sõlmitakse kuni üks nädal enne tasakaalustamisvõimsuse pakkumist. Kõnealune meetod hõlmab järgmist:

- a) turupõhise jaotamise protsessi kasutamist käsitlev teavitamine;
- b) üksikasjalik kirjeldus, kuidas teha kindlaks sellise piirkonnaülese võimsuse tegelik turuväärtus, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja reservide jaotamiseks, ning sellise piirkonnaülese võimsuse prognoositav turuväärtus, mida kasutatakse energia vahetamiseks, ning kui see on asjakohane, siis sellise piirkonnaülese võimsuse tegelik turuväärtus, mida kasutatakse energia vahetamiseks, ning sellise piirkonnaülese võimsuse prognoositav turuväärtus, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja reservide jaotamiseks;
- c) üksikasjalik kirjeldus, milline on hinnakujundusmeetod, kindel jaotuskord ja kuidas jagatakse võimsusjaotustulu, mis on saadud piirkonnaülese võimsuse eest, mida jaotati enampakkumistel, kus vahetatakse tasakaalustamisvõimsust või jaotatakse reserve turupõhise jaotamise protsessi kaudu;
- d) protsess, mille alusel määratakse kindlaks tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks jaotatud piirkonnaülese võimsuse ülemmaht lõike 2 kohaselt.

2. Piirkonnaülese võimsuse jaotamine turupõhiselt piirneb 10 %-ga võimsusest, mis oli eelmisel kalendriaastal saadaval energia vahetamiseks asjaomaste pakkumispirkondade vahel, või uute võrkudevaheliste ühenduste paigaldamise korral, 10 %-ga kogu kõnealuste uute võrkudevaheliste ühenduste tehnilisest võimsusest.

Seda mahupiirangut võidakse mitte kohaldada, kui leping on tehtud kuni kaks päeva enne tasakaalustamisvõimsuse pakkumist või kui on tegemist alalisvooluühendusega pakkumispirkonna piiriga, kuni koosoptimeerimisega jaotamine on ühtlustatud liidu tasandil vastavalt artikli 38 lõikele 3.

3. Selle meetodi puhul tuleb võrrelda sellise piirkonnaülese võimsuse tegelikku turuväärtust, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja reservide jaotamiseks, ning sellise piirkonnaülese võimsuse prognoositavat turuväärtust, mida kasutatakse energia vahetamiseks, või tuleb võrrelda sellise piirkonnaülese võimsuse prognoositavat turuväärtust, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks, ja sellise piirkonnaülese võimsuse tegelikku turuväärtust, mida kasutatakse energia vahetamiseks.

4. Hinnakujundusmeetod, kindel jaotuskord ja sellise võimsusjaotustulu jagamine, mis on saadud piirkonnaülese võimsuse eest, mida jaotatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks turupõhise jaotamise protsessi kaudu, peab tagama võrdse kohtlemise võrreldes piirkonnaülese võimsusega, mida jaotatakse energia vahetamiseks.

5. Piirkonnaülest võimsust, mida jaotatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks turupõhise jaotamise protsessi kaudu, võib kasutada üksnes tasakaalustamisenergia vahetamiseks või reservide jaotamiseks ja seotud tasakaalustamisenergia vahetamiseks.

*Artikkel 42***Majandusliku tasuvuse analüüsil põhinev jaotamine**

1. Hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist võivad kõik võimsusarvutusala põhivõrguettevõtjad koostada ettepaneku, milles käsitletakse meetodit, mille alusel jaotatakse piirkonnaülest võimsust majandusliku tõhususe analüüsi põhjal. Seda meetodit kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks, kui lepinguperiood on pikem kui üks päev ja kui leping on sõlmitud varem kui üks nädal enne tasakaalustamisvõimsuse pakkumist. Kõnealune meetod hõlmab järgmist:

- a) eeskirjad ja põhimõtted, mille alusel jaotatakse piirkonnaülest võimsust majandusliku tasuvuse analüüsi põhjal;
- b) üksikasjalik kirjeldus, kuidas teha kindlaks sellise piirkonnaülese võimsuse prognoositav turuväärtus, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja reservide jaotamiseks, ning sellise piirkonnaülese võimsuse hinnanguline turuväärtus, mida kasutatakse energia vahetamiseks;
- c) üksikasjalik kirjeldus, milline on hinnakujundusmeetod, kindel jaotuskord ja kuidas jagatakse võimsusjaotustulu, mis on saadud piirkonnaülese võimsuse eest, mida jaotati majandusliku tasuvuse analüüsi alusel;
- d) tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks kasutatava piirkonnaülese võimsuse ülemmaht lõike 2 kohaselt.

2. Piirkonnaülese võimsuse jaotamine majandusliku tõhususe analüüsi alusel piirdub 5 %-ga võimsusest, mis oli eelmisel kalendriaastal saadaval energia vahetamiseks asjaomaste pakkumispiirkondade vahel, või uute võrkudevaheliste ühenduste paigaldamise korral, 10 %-ga kogu kõnealuste uute võrkudevaheliste ühenduste tehnilisest võimsusest. Seda mahupiirangut võidakse mitte kohaldada alalisvooluühendusega pakkumispiirkonna piiri puhul seni, kuni koosoptimeerimise jaotamine või turupõhine jaotamine on ühtlustatud liidu tasandil vastavalt artikli 38 lõikele 3.

3. Meetod, mille alusel jaotatakse piirkonnaülest võimsust majandusliku tasuvuse analüüsi põhjal, peab põhinema sellise piirkonnaülese võimsuse prognoositaval turuväärtusel, mida kasutatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks ja reservide jaotamiseks, ning energia vahetamiseks kasutatava piirkonnaülese võimsuse prognoositaval turuväärtusel.

4. Hinnakujundusmeetod, kindel jaotuskord ja sellise võimsusjaotustulu jagamine, mis on saadud piirkonnaülese võimsuse eest, mida jaotatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks majandusliku tasuvuse analüüsil põhineva protsessi kaudu, peab tagama võrdse kohtlemise võrreldes piirkonnaülese võimsusega, mida jaotatakse energia vahetamiseks.

5. Lõikes 1 osutatud põhivõrguettevõtjad koostavad igat üksikut majandusliku tasuvuse analüüsil põhinevat piirkonnaülese võimsuse jaotamist käsitleva loetelu kohta ettepaneku. Loetelu sisaldab järgmist:

- a) pakkumispiirkonna piiri kirjeldus;
- b) jaotatud piirkonnaülese võimsuse maht;
- c) ajavahemik, mille jooksul piirkonnaülest võimsust jaotatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks;
- d) majandusanalüüs, milles põhjendatakse sellise jaotuse tasuvust.

6. Lõikes 1 osutatud põhivõrguettevõtjad hindavad jaotatud piirkonnaülese võimsuse väärtuse uuesti tasakaalustamisvõimsuse hankimise menetluse käigus ja vabastavad jaotatud piirkonnaülese võimsuse, mida ei ole enam vaja tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks või reservide jaotamiseks.

*Artikkel 43***Piirkonnaülese võimsuse kasutamine tasakaalustamisteenuse osutajate poolt**

1. Tasakaalustamisteenuse osutajatel, kellel on artikli 35 kohane TSO-BSP mudelil põhinev tasakaalustamisvõimsuse leping põhivõrguettevõtjaga, on õigus kasutada piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks, kui neile kuuluvad füüsilised ülekandeõigused.

2. Tasakaalustamisteenuse osutajad, kes kasutavad piirkonnaülest võimsust tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks artikli 35 kohase TSO-BSP mudeli alusel, annavad oma füüsilised ülekandeõigused asjaomasele põhivõrguettevõtjale tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks. Sellised füüsilised ülekandeõigused annavad nende omanikele õiguse anda tasakaalustamisenergia vahetamine asjaomasele põhivõrguettevõtjale ja seega tuleb see vabastada „kasuta või müü“ põhimõtte kohaldamisest.

3. Piirkonnaülest võimsust, mis on lõike 2 kohaselt jaotatud tasakaalustamisvõimsuse vahetamiseks, võetakse piirkonnaülese võimsuse arvutustes arvesse kui juba jaotatud piirkonnaülest võimsust.

V JAOTIS

ARVELDAMINE

1. PEATÜKK

Arvelduspõhimõtted

Artikkel 44

Üldpõhimõtted

1. Arveldamisega:

- a) tuleb anda asjakohased majanduslikud signaalid, mis kajastavad tasakaalustamatuse olukorda;
- b) tuleb tagada, et tasakaalarveldamisel lähtutakse hinnast, mis kajastab energia väärtust reaajas;
- c) tuleb anda tasakaaluhalduritele stiimul tagada tasakaal või taastada süsteemi tasakaal;
- d) tuleb hõlbustada tasakaalarveldusmehhanismide ühtlustamist;
- e) tuleb anda põhivõrguettevõtjatele stiimul täita määruse (EL) 2017/1485 artiklite 127, 153, 157 ja 160 kohaseid kohustusi;
- f) tuleb vältida negatiivsete stiimulite andmist tasakaaluhalduritele, tasakaalustamisteenuse osutajatele ja põhivõrguettevõtjatele;
- g) tuleb soodustada turuosaliste vahelist konkurentsi;
- h) tuleb anda tasakaalustamisteenuse osutajatele stiimul pakkuda ja tarnida ühendavale põhivõrguettevõtjale tasakaalustamisteenuseid;
- i) tuleb tagada kõigi põhivõrguettevõtjate rahaline neutraalsus.

2. Iga asjakohane reguleeriv asutus tagab kooskõlas direktiivi 2009/72/EÜ artikliga 37, et ükski tema pädevusse kuuluv põhivõrguettevõtja ei saa asjaomase reguleeriva asutuse kindlaksmääratud reguleerimisperioodil majanduslikku kasu ega kahju käesoleva jaotise 2., 3. ja 4. peatüki kohase arvelduse tulemusel ning et käesoleva jaotise 2., 3. ja 4. peatüki kohase arvelduse positiivne või negatiivne rahaline tulemus antakse edasi võrgu kasutajatele kooskõlas liikmesriigis kohaldatavate eeskirjadega.

3. Iga põhivõrguettevõtja võib koostada ettepaneku luua lisaks tasakaalarveldusele täiendav arveldusmehhanism, et katta tasakaalustamisvõimsuse hankekulud vastavalt käesoleva jaotise 5. peatükile, halduskulud ja tasakaalustamisega seotud kulud. Täiendavat arveldusmehhanismi kohaldatakse tasakaaluhaldurite suhtes. Selleks tuleks soovitavalt võtta kasutusele nappusel põhineva hinnakujunduse funktsioon. Kui põhivõrguettevõtjad valivad mõne teise mehhanismi, peavad nad seda oma ettepanekus põhjendama. Kõnealuse ettepaneku peavad heaks kiitma asjakohased reguleerivad asutused.

4. Põhivõrguettevõtja plaanimispiirkonda hõlmava iga sisestamise või väljastamise osas arveldatakse kooskõlas V jaotise 3. või 4. peatükiga.

2. PEATÜKK

Arveldamine tasakaalustamisenergia osas

Artikkel 45

Tasakaalustamisenergia arvutamine

1. Põhivõrguettevõtja kehtestab korra, mille alusel toimub arveldamine vähemalt sageduse taastamise ja reserve asendamise tasakaalustamisenergia osas ja mille kohaselt:

- a) arvutatakse käivitatud tasakaalustamisenergia maht, võttes aluseks taotletud või mõõdetud käivitamised;
- b) taotletakse käivitatud tasakaalustamisenergia mahu uuesti arvutamist.

2. Iga põhivõrguettevõtja arvutab käivitatud tasakaalustamisenergia mahu lõike 1 punkti a kohaselt vähemalt:
 - a) iga tasakaaluarveldusperioodi kohta;
 - b) oma tasakaalustuspiirkondade jaoks;
 - c) igas suunas, kusjuures miinusmärk näitab tasakaalustamisteenuse osutaja suhtes väljastamist ja plussmärk näitab tasakaalustamisteenuse osutaja suhtes sisestamist.
3. Iga ühendav põhivõrguettevõtja teeb kõigi lõike 2 kohaselt arvatud käivitatud tasakaalustamisenergia mahtude osas arvelduse asjaomase tasakaalustamisteenuse osutajaga.

Artikkel 46

Tasakaalustamisenergia sageduse hoidmiseks

1. Iga ühendav põhivõrguettevõtja võib arvutada sageduse hoidmiseks käivitatud tasakaalustamisenergia mahud ja teha nende osas arvelduse tasakaalustamisteenuse osutajaga vastavalt artikli 45 lõigetele 1 ja 2.
2. Sageduse hoidmiseks käivitatud tasakaalustamisenergia hind, mis on kas positiivne, null või negatiivne, arvutatakse igas suunas, nagu on esitatud tabelis 1.

Tabel 1

Tasakaalustamisenergia eest maksmine

	Tasakaalustamisenergia hind on positiivne	Tasakaalustamisenergia hind on negatiivne
Positiivne tasakaalustamisenergia	Põhivõrguettevõtja teeb makse tasakaalustamisteenuse osutajale	Tasakaalustamisteenuse osutaja teeb makse põhivõrguettevõtjale
Negatiivne tasakaalustamisenergia	Tasakaalustamisteenuse osutaja teeb makse põhivõrguettevõtjale	Põhivõrguettevõtja teeb makse tasakaalustamisteenuse osutajale

Artikkel 47

Tasakaalustamisenergia sageduse taastamiseks

1. Iga ühendav põhivõrguettevõtja arvutab sageduse taastamiseks käivitatud tasakaalustamisenergia mahud ja teeb nende osas arvelduse tasakaalustamisteenuse osutajaga vastavalt artikli 45 lõigetele 1 ja 2.
2. Sageduse taastamiseks käivitatud tasakaalustamisenergia hind, mis on kas positiivne, null või negatiivne, arvutatakse igas suunas vastavalt artiklile 30, nagu on esitatud tabelis 1.

Artikkel 48

Tasakaalustamisenergia reservide asendamiseks

1. Iga ühendav põhivõrguettevõtja arvutab reservide asendamiseks käivitatud tasakaalustamisenergia mahud ja teeb nende osas arvelduse tasakaalustamisteenuse osutajaga vastavalt artikli 45 lõigetele 1 ja 2.
2. Reservide asendamiseks käivitatud tasakaalustamisenergia hind, mis on kas positiivne, null või negatiivne, arvutatakse igas suunas vastavalt artiklile 30, nagu on esitatud tabelis 1.

Artikkel 49

Tasakaaluhalduri tasakaalustamatuse korrigeerimine

1. Iga põhivõrguettevõtja arvutab asjaomase tasakaaluhalduri tasakaalustamatuse korrigeerimise iga käivitatud tasakaalustamisenergia pakkumuse jaoks.
2. Nende tasakaalustuspiirkondade puhul, kus artikli 54 lõike 3 kohaselt arvutatakse ühe tasakaaluhalduri kohta mitu lõpp-positsiooni tarnet, võidakse tasakaalustamatuse korrigeerimine arvutada iga positsiooni jaoks.
3. Iga tasakaalustamatuse korrigeerimise jaoks teeb iga põhivõrguettevõtja kindlaks käivitatud tasakaalustamisenergia koguse, mis arvutatakse vastavalt artiklile 45, ja mahud, mis on käivitatud muuks eesmärgiks kui tasakaalustamine.

3. PEATÜKK

Arveldamine põhivõrguettevõtjate vahel vahetatud energia osas

Artikkel 50

Energia kavatsuslik vahetamine

1. Hiljemalt üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik põhivõrguettevõtjad ettepaneku, milles käsitletakse ühiseid arvelduseeskirju, mida kohaldatakse kõikide järgmiste kavatsuslike energiavahetuste suhtes seoses ühe või mitme määruse (EL) 2017/1485 artiklite 146, 147 ja 148 kohase toiminguga vähemalt iga järgmise tegevuse jaoks:

- a) reservide asendamine;
- b) käsitsi käivitamisega sageduse taastamine;
- c) automaatse käivitamisega sageduse taastamine;
- d) tasakaalustamatuse tasaarvestamine.

2. Iga põhivõrguettevõtjatevahelise arveldamise funktsioon teeb arvelduse kooskõlas lõike 1 kohase arvelduseeskirjaga.

3. Hiljemalt kaheksateist kuud pärast käesoleva määruse jõustumist koostavad kõik põhivõrguettevõtjad, kes kavatsuslikult vahetavad energiat sünkroonlal, ettepaneku, milles käsitletakse ühiseid arvelduseeskirju, mida kohaldatakse kavatsuslike energiavahetuste korral ühel või mõlemal järgmisel eesmärgil:

- a) määruse (EL) 2017/1485 artikli 142 kohane sageduse hoidmine;
- b) määruse (EL) 2017/1485 artikli 136 kohane muutumisperiood.

4. Hiljemalt kaheksateist kuud pärast käesoleva määruse jõustumist peavad kõik sünkroonselt ühendatud põhivõrguettevõtjad, kes vahetavad energiat sünkroonlade vahel kavatsuslikult, koostama ettepaneku, milles käsitletakse ühiseid arvelduseeskirju, mida kohaldatakse siis, kui energiat kavatakse vahetada ühel või mõlemal järgmisel eesmärgil:

- a) väljundaktiivvõimsuse sageduse hoidmine määruse (EL) 2017/1485 artiklite 172 ja 173 kohaselt sünkroonala tasandil;
- b) määruse (EL) 2017/1485 artikli 137 kohased väljundaktiivvõimsuse muutumise piirangud sünkroonala tasandil.

5. Lõike 1 kohased ühised arvelduseeskirjad sisaldavad vähemalt sätteid, mille kohaselt energia, mida kavatakse vahetada, arvutatakse järgmiselt:

- a) asjakohaste põhivõrguettevõtjatega kokku lepitud perioodide kohta;
- b) suuna kohta;
- c) arvutatud võimsusvahetuste integraal aja järgi vastavalt lõike 5 punktile a.

6. Kavatsuslike energiavahetusi käsitlevad ühised arvelduseeskirjad lõike 1 punktide a, b ja c kohaselt hõlmavad järgmist:

- a) kõik artikli 30 lõike 1 kohaselt kehtestatud tasakaalustamisenergia hinnad;
- b) tasakaalustamisenergia vahetamiseks kasutatava piirkonnaülese võimsuse hinna kujundamise meetoodika vastavalt artikli 30 lõikele 3.

7. Lõike 1 punkti d kohaseid kavatsuslike energiavahetusi käsitlevad ühised arvelduseeskirjad peavad hõlmama artikli 30 lõike 3 kohast piirkonnaülese võimsuse hinna kujundamise meetoodikat, mida kasutatakse tasakaalustamatuse tasaarvestuse puhul.

8. Kõik põhivõrguettevõtjad loovad kõigi põhivõrguettevõtjate vahelise kooskõlastatud mehhanismi, mille alusel arveldamist parandatakse.

Artikkel 51

Energia kavatsematu vahetamine

1. Hiljemalt kaheksateist kuud pärast käesoleva määruse jõustumist peavad kõik sünkroonala põhivõrguettevõtjad koostama ettepaneku, milles käsitletakse ühiseid arvelduseeskirju, mida kohaldatakse energia kavatsematu vahetamise suhtes. Ettepanek peab sisaldama järgmisi nõudeid:

- a) sünkroonlalt kavatsematute energiavahetuste käigus väljastatud energia hind peab vastama sageduse taastamise või reservide asendamise jaoks sellel sünkroonlal käivitatud võimsust suurendava tasakaalustamisenergia hinnale;

- b) sünkroonlale kavatsetute energiavahetuste käigus sisestatud energia hind peab vastama sageduse taastamise või reserveid asendamise jaoks sellel sünkroonlal käivitatud võimsust või tarbimist vähendava tasakaalustamisenergia hinnale.
2. Hiljemalt kaheksateist kuud pärast käesoleva määruse jõustumist peavad kõik sünkroonselt ühendatud põhivõrguettevõtjad koostama ettepaneku, milles käsitletakse ühiseid arvelduseeskirju, mida kohaldatakse kõigi asünkroonselt ühendatud põhivõrguettevõtjate vahel energia kavatsematu vahetamise suhtes.
3. Energia kavatsematu vahetamist põhivõrguettevõtjate vahel käsitlevate ühiste arvelduseeskirjade ettepanekud peavad aitama tagada kulu ja tulu jaotamise nende vahel.
4. Kõik põhivõrguettevõtjad loovad kõigi põhivõrguettevõtjate vahelise kooskõlastatud mehhanismi, mille alusel arveldamist parandatakse.

4. PEATÜKK

Tasakaaluarveldus

Artikkel 52

Tasakaaluarveldus

1. Iga põhivõrguettevõtja või, kui see on asjakohane, kolmas isik teeb oma plaanimispiirkonna (plaanimispiirkondade) piires, kui see on asjakohane, iga tasakaaluhalduriga iga tasakaaluarveldusperioodi kohta arvelduse vastavalt artiklile 53 kõigi artikli 49 ja artikli 54 kohaselt arvutatud tasakaalustamatuste osas artikli 55 kohaselt arvutatud asjakohase tasakaalustamatuse hinna alusel.
2. Hiljemalt üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumist peavad kõik põhivõrguettevõtjad koostama ettepaneku, et veelgi täpsustada ja ühtlustada vähemalt järgmist:
- a) artikli 49 kohase tasakaalustamatuse korrigeerimise arvutamine ning positsiooni, tasakaalustamatuse ja eraldatud mahu arvutamine ühel artikli 54 lõikes 3 esitatud viisil;
- b) kõikide tasakaalustamatuste jaoks artikli 55 kohase tasakaalustamatuse hinna arvutamise peamised komponendid, sh sageduse reserveidest või asendusreserveidest mittekäivitatud tasakaalustamisenergia väärtuse kindlaksmääramine, kui see on asjakohane;
- c) sellise hinnameetodi kasutamine kõikide tasakaalustamatuste jaoks vastavalt artiklile 55, mille puhul on igas tasakaalustamatuse hinnapiirkonnas positiivse ja negatiivse tasakaalustamatuse jaoks kindlaks määratud üksainus hind tasakaaluarveldusperioodi kohta, ja
- d) selliste tingimuste ja meetodi kindlaksmääramine, mille kohaselt kõikide tasakaalustamatuste jaoks kasutatakse vastavalt artiklile 55 kahte hinda, mille puhul on igas tasakaalustamatuse hinnapiirkonnas kindlaks määratud üks hind positiivse ja teine negatiivse tasakaalustamatuse jaoks tasakaaluarveldusperioodi kohta; sellised tingimused ja meetodika hõlmavad järgmist:
- i) tingimused, mille korral põhivõrguettevõtja võib teha asjakohasele reguleerivale asutusele vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37 ettepaneku kohaldada kahte hinda, ning põhjendused selle kohta;
- ii) kahe hinna kasutamise meetod.
3. Lõike 2 kohase ettepaneku puhul võidakse eristada omajaotuse ja keskdirigetsjuhtimise mudeleid.
4. Lõike 2 kohases ettepanekus tuleb esitada rakendamiskuupäev mitte hiljem kui kaheksateist kuud pärast kõigi asjakohaste reguleerivate asutuste heakskiitu vastavalt artikli 5 lõikele 2.

Artikkel 53

Tasakaaluarveldusperiood

1. Hiljemalt kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumist kohaldavad kõik põhivõrguettevõtjad 15 minuti pikkust tasakaaluarveldusperioodi kõigis plaanimispiirkondades, tagades samal ajal, et kõik turu ajaüksuse piirid langevad kokku tasakaaluarveldusperioodi piiridega.
2. Sünkroonala põhivõrguettevõtjad võivad ühiselt taotleda erandit sellest lõikes 1 osutatud nõudest.
3. Kui sünkroonala asjakohased reguleerivad asutused teevad erandi lõikes 1 sätestatud nõudest, teevad nad koostöös koostööametiga asjaomase sünkroonala põhivõrguettevõtjate ühise taotluse korral või omaalgatuslikult vähemalt iga kolme aasta tagant tasuvusanalüüsi, milles käsitletakse tasakaaluarveldusperioodi ühtlustamist sünkroonlalade piires ja vahel.

Artikkel 54

Tasakaalustamatuse arvutamine

1. Kui see on asjakohane, arvutab iga põhivõrguettevõtja oma plaanimispiirkonnas lõpp-positsiooni, eraldatud mahu, tasakaalustamatuse korrigeerimise ja tasakaalustamatuse:
 - a) iga tasakaaluhalduri kohta;
 - b) iga tasakaaluarveldusperioodi kohta;
 - c) iga tasakaalustuspiirkonna kohta.
2. Tasakaalustuspiirkond peab olema võrdne plaanimispiirkonnaga, v. a keskdirigijuhtimise mudel, mille puhul tasakaalustuspiirkond võib moodustada osa plaanimispiirkonnast.
3. Kuni artikli 52 lõike 2 kohase ettepaneku rakendamiseni arvutab iga põhivõrguettevõtja tasakaaluhalduri lõpp-positsiooni ühel viiel järgmistest:
 - a) tasakaaluhalduril on üks lõpp-positsioon, mis võrdub tema välis- ja sisekaubanduse graafiku summaga;
 - b) tasakaaluhalduril on kaks lõpp-positsiooni: esimene võrdub tema tootmise välis- ja sisekaubanduse graafiku summaga ja teine tema tarbimise välis- ja sisekaubanduse graafiku summaga;
 - c) keskdirigijuhtimise mudeli puhul võib tasakaaluhalduril olla tasakaalustuspiirkonna kohta mitu lõpp-positsiooni, mis võrduvad tootmisüksuste tootmisgraafiku või tarbimisüksuste tarbimisgraafikuga.
4. Iga põhivõrguettevõtja koostab eeskirjad:
 - a) lõpp-positsiooni arvutamiseks;
 - b) eraldatud mahu määramiseks;
 - c) artikli 49 kohase tasakaalustamatuse korrigeerimise leidmiseks;
 - d) tasakaalustamatuse arvutamiseks;
 - e) tasakaaluhalduri tasakaalustamatuse uuesti arvutamise taotlemiseks.
5. Eraldatud mahtu ei arvutata selle tasakaaluhalduri jaoks, kes ei tee sisestamisi ega väljastamisi.
6. Tasakaalustamatus näitab tasakaaluhalduri ja põhivõrguettevõtja vahelise arveldustehingu suurust ja suunda; tasakaalustamatus võib olla kas:
 - a) miinusmärgiga, mis näitab puudujääki tasakaaluhalduri süsteemis,
 - b) või plussmärgiga, mis näitab ülejääki tasakaaluhalduri süsteemis.

Artikkel 55

Tasakaalustamatuse hind

1. Iga põhivõrguettevõtja koostab eeskirjad, mille alusel arvutatakse tasakaalustamatuse hind, mis võib olla positiivne, null või negatiivne, nagu on esitatud tabelis 2.

Tabel 2

Tasakaalustamatuse makse

	Tasakaalustamatuse hind on positiivne	Tasakaalustamatuse hind on negatiivne
Positiivne tasakaalustamatus	Põhivõrguettevõtja teeb makse tasakaaluhaldurile	Tasakaaluhaldur teeb makse põhivõrguettevõtjale
Negatiivne tasakaalustamatus	Tasakaaluhaldur teeb makse põhivõrguettevõtjale	Põhivõrguettevõtja teeb makse tasakaaluhaldurile

2. Lõike 1 kohased eeskirjad sisaldavad sageduse taastamise reservidest või asendusreservidest mittekäivitatud tasakaalustamisenergia väärtuse kindlaksmääramist.
3. Iga põhivõrguettevõtja arvutab tasakaalustamatuse hinna:
 - a) iga tasakaaluarveldusperioodi kohta;
 - b) oma tasakaalustamatuse hinnapiirkondade kohta;
 - c) tasakaalustamatuse iga suuna kohta.
4. Negatiivse tasakaalustamatuse puhul ei tohi tasakaalustamatuse hind olla madalam kui kas:
 - a) sageduse taastamise reservidest või asendusreservidest käivitatud positiivse tasakaalustamisenergia kaalutud keskmine hind või
 - b) kui tasakaaluarveldusperioodi jooksul ei ole kummaski suunas tasakaalustamisenergiat käivitatud, siis sageduse taastamise reservidest või asendusreservidest mittekäivitatud tasakaalustamisenergia väärtus.
5. Positiivse tasakaalustamatuse puhul ei tohi tasakaalustamatuse hind olla suurem kui:
 - a) sageduse taastamise reservidest või asendusreservidest käivitatud negatiivse tasakaalustamisenergia kaalutud keskmine hind;
 - b) kui tasakaaluarveldusperioodi jooksul ei ole kummaski suunas tasakaalustamisenergiat käivitatud, siis sageduse taastamise reservidest või asendusreservidest mittekäivitatud tasakaalustamisenergia väärtus.
6. Kui sama tasakaaluarveldusperioodi jooksul on sageduse taastamise reservidest või asendusreservidest käivitatud nii positiivset kui ka negatiivset tasakaalustamisenergiat, määratakse tasakaalustamatuse hind kindlaks positiivse ja negatiivse tasakaalustamatuse jaoks vähemalt ühe lõigetes 4 ja 5 sätestatud põhimõtte alusel.

5. PEATÜKK

Arveldamine tasakaalustamisvõimsuse osas

Artikkel 56

Hankimine plaanimispiirkonnast

1. Plaanimispiirkonna iga põhivõrguettevõtja, kes kasutab tasakaalustamisvõimsuse pakkumusi, peab kehtestama eeskirjad vähemalt sageduse taastamise reservide ja asendusreservide osas arveldamiseks kooskõlas artiklis 32 sätestatud nõuetega.
2. Plaanimispiirkonna iga põhivõrguettevõtja, kes kasutab võimsuspakkumusi, peab tegema arvelduse vähemalt kõigi hangitud tasakaalu taastamise reservide ja asendusreservide osas kooskõlas artiklis 32 sätestatud nõuetega.

Artikkel 57

Hankimine väljastpoolt plaanimispiirkonda

1. Kõik tasakaalustamisvõimsust vahetavad põhivõrguettevõtjad peavad kehtestama eeskirjad hangitud tasakaaluvõimsuse osas arveldamiseks vastavalt artiklile 33 ja artiklile 35.
2. Kõik tasakaalustamisvõimsust vahetavad põhivõrguettevõtjad arveldavad hangitud tasakaalustamisvõimsuse osas ühiselt, kasutades põhivõrguettevõtjate vahelise arveldamise funktsiooni vastavalt artiklile 33. TSO-BSP mudeli alusel tasakaalustamisvõimsust vahetavad põhivõrguettevõtjad teevad arvelduse hangitud tasakaaluvõimsuse osas artikli 35 kohaselt.
3. Kõik tasakaalustamisvõimsust vahetavad põhivõrguettevõtjad peavad kehtestama eeskirjad jaotatud piirkonnaülese võimsuse osas arveldamiseks vastavalt IV jaotise 2. peatükile.
4. Kõik tasakaalustamisvõimsust vahetavad põhivõrguettevõtjad arveldavad jaotatud piirkonnaülese võimsuse osas vastavalt IV jaotise 2. peatükile.

VI JAOTIS

ALGORITM*Artikkel 58***Tasakaalustamisalgoritmid**

1. Artiklite 19, 20 ja 21 kohastes ettepanekutes koostavad kõik põhivõrguettevõtjad algoritmid, mida käivitamise optimeerimise funktsioon kasutab tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamiseks. Need algoritmid peavad:

- a) järgima tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamise meetodit kooskõlas artikliga 29;
- b) järgima tasakaalustamisenergia hinnameetodit kooskõlas artikliga 30;
- c) võtma arvesse tasakaalustamatuse tasaarvestuse ja piirkonnaülese käivitamise protsesside kirjeldust vastavalt määruse (EL) 2017/1485 III jaotise IV osale.

2. Artikli 22 kohases ettepanekus peavad kõik põhivõrguettevõtjad esitama algoritmid, mida tasakaalustamatuse tasaarvestuse funktsioon kasutab. Selle algoritmiga tuleb minimeerida tasakaalustamisressursside vastassuunalist käivitamist, kasutades tasakaalustamatuse tasaarvestust vastavalt määruse (EL) 2017/1485 IV osale.

3. Artikli 33 kohases ettepanekus esitavad vähemalt kaks tasakaalustamisvõimsust vahetavat põhivõrguettevõtjat algoritmid, mida võimsushanke optimeerimise funktsioon kasutab tasakaalustamisenergia pakkumuste käivitamiseks. Need algoritmid peavad:

- a) minimeerima kõigi ühiselt hangitud tasakaalustamisvõimsuse hankimise üldkulusid;
- b) kui see on asjakohane, arvesse võtma kasutatavat piirkonnaülest võimsust, sh selle pakkumise võimalikke kulusid.

4. Kõik kooskõlas käesoleva artikliga loodud algoritmid peavad:

- a) järgima talituspiiranguid;
- b) arvesse võtma tehnilisi ja võrgu piiranguid;
- c) võtma vajaduse korral arvesse kasutatavat piirkonnaülest võimsust.

VII JAOTIS

ARUANDLUS*Artikkel 59***Euroopa aruanne tasakaalustamisturgude lõimimise kohta**

1. ENTSO-E avaldab Euroopa aruande, et järgida, kirjeldada ja analüüsida käesoleva määruse rakendamist ning Euroopa tasakaalustamisturgude lõimimisel saavutatud edu, järgides teabe konfidentsiaalsuse nõudeid artikli 11 kohaselt.

2. Aruande esitamise vormi kohta kehtib järgmine:

- a) kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist ja seejärel iga kahe aasta tagant avaldatakse üksikasjalik aruanne;
- b) kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumist ja seejärel iga kahe aasta tagant avaldatakse aruande lühem versioon, et käsitleda saavutatud edu ja ajakohastada tulemusnäitajad.

3. Lõike 2 punkti a kohases aruandes:

- a) kirjeldatakse ja analüüsitakse ühtlustamist ja lõimimist ning tänu käesoleva määruse kohaldamisele tasakaalustamisturgude ühtlustamisel ja lõimimisel saavutatud edu;
- b) kirjeldatakse käesoleva määruse kohaste rakendamisprojektide olukorda;
- c) hinnatakse rakendamisprojektide omavahelist kokkusobivust ja uuritakse, milline areng võiks seada ohtu tulevase lõimimise;
- d) analüüsitakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamise ja reservide jaotamise arengut ning kirjeldatakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamise ja reservide jaotamise edasise parandamisega seotud võimalikke takistusi, eeldusi ja meetmeid;

- e) kirjeldatakse tasakaalustamisteenuste praegust vahetamist ja analüüsitakse võimalikku vahetamist tulevikus;
- f) analüüsitakse standardtoodete sobivust, võttes arvesse eri tasakaalustamisreservide uusimat arengut ja tehakse ettepanek standardtoodete võimaliku täiustamise kohta;
- g) hinnatakse standardtoodete täiendava ühtlustamise vajadust ja mitteühtlustamise võimalikku mõju tasakaalustamisturgude lõimimisele;
- h) hinnatakse põhivõrguettevõtjate kasutatavate eritoodete olemasolu ja põhjendust ning nende mõju tasakaalustamisturgude lõimimisele;
- i) hinnatakse tasakaaluarveldamise peamiste aspektide ühtlustamisel saavutatud edu ja mitteühtlustamisest tulenevate võimalike moonutuste tagajärgi;
- j) esitatakse artikli 61 kohase tasuvusanalüüsi tulemused.

4. ENTSO-E koostab aruannetes kasutatavad tasakaalustamisturgude tulemusnäitajad. Need tulemusnäitajad kajastavad järgmist:

- a) tasakaalustamisenergia pakkumuste, sh tasakaalustamisvõimsuse pakkumuste kättesaadavus;
- b) tasakaalustamatuse tasaarvestusest, tasakaalustamisteenuste vahetamisest ja reservide jaotamisest saadav majanduslik kasu ja sääst;
- c) standardtoodete kasutamise eelised;
- d) tasakaalustamise kogumaksumus;
- e) tasakaalustamisturgude majanduslik tasuvus ja usaldusväärsus;
- f) tasakaalustamisturgude võimalik ebatõhusus ja moonutused;
- g) tõhususe vähenemine tulenevalt eritoodetest;
- h) tasakaalustamiseks kasutatava tasakaalustamisenergia standardtoodete ja eritoodete (nii kasutatava kui ka käivitatud) maht ja hind;
- i) tasakaalustamatuse hind ja süsteemi tasakaalustamatus;
- j) tasakaalustamisteenuste varasemate aastate hinna areng;
- k) tasakaalustamiseks jaotatava kogu piirkonnaülese võimsuse eeldatava ja tegeliku kulu ja tulu võrdlus.

5. Enne lõpparuande esitamist koostab ENTSO-E aruande kavandi ettepaneku. Selles ettepanekus määratakse kindlaks aruande ülesehitus, sisu ja selles kasutatavad tulemusnäitajad. Ettepanek esitatakse koostööametile, kellel on kahe kuu jooksul pärast ettepaneku esitamist õigus nõuda muudatuste tegemist.

6. Lõike 2 punkti a kohane aruanne peab sisaldama ka iga artikli 60 kohase tasakaalustamisaruande ingliskeelset kommenteeritud kokkuvõtet.

7. Nendes aruannetes esitatakse iga plaanimispiirkonna, iga pakkumuspiirkonna piiri või iga LFC-ploki kohta summeerimata teave ja näitajad.

8. ENTSO-E avaldab need aruanded internetis ja esitab koostööametile mitte hiljem kui kuus kuud pärast asjaomase aasta lõppu.

9. Pärast tähtpäevi, mil kõik põhivõrguettevõtjad peavad kasutama artikli 19 lõike 5, artikli 20 lõike 6, artikli 21 lõike 6 ja artikli 22 lõike 5 kohaseid Euroopa keskkondi, vaatavad kõik põhivõrguettevõtjad läbi artiklite sisu ja avaldamise tingimused. Selle läbivaatamise tulemusel koostab ENTSO-E ettepaneku uue struktuuri ja aruannete avaldamise aja kohta ja esitab selle koostööametile. Koostööametil on kolme kuu jooksul pärast ettepaneku esitamist õigus nõuda muudatuste tegemist.

Artikkel 60

Põhivõrguettevõtja tasakaalustamisaruanne

1. Vähemalt kord iga kahe aasta tagant avaldab iga põhivõrguettevõtja tasakaalustamisaruande, mis hõlmab kahte varasemat kalendriaastat, järgides teabe konfidentsiaalsuse nõudeid artikli 11 kohaselt.

2. Tasakaalustamisaruandes:
 - a) esitatakse teavet kasutatava, hangitud ja kasutatud eritoodete mahu kohta ning eritoodete kasutamise põhjendust vastavalt artiklis 26 esitatud tingimustele;
 - b) esitatakse kokkuvõtlik analüüs tasakaalustamisvõimsuse suuruse kohta ja sh arvutatud reservvõimsuse nõuete põhjendus ja selgitus;
 - c) esitatakse kokkuvõtlik analüüs reservvõimsuse optimaalse pakkumise kohta, sh tasakaalustamisvõimsuse mahu põhjendus;
 - d) analüüsitakse kulusid ja tulusid ning eritoodete kasutamisest tulenevat võimalikku ebatõhusust ja võimalikke kõrvalekaldeid, keskendudes konkurentsile ja turu killustatusele, tarbimiskaja ja taastuvate energiaallikate osalemisele tasakaalustamisturgude lõimimisele ning muudele elektriturgudele avalduvale kõrvalmõjule;
 - e) analüüsitakse tasakaalustamisvõimsuse vahetamise ja reserve jaotamise võimalusi;
 - f) selgitatakse ja põhjendatakse tasakaalustamisvõimsuse hankimist, ilma et vahetataks tasakaalustamisvõimsust või jaotataks reserve;
 - g) analüüsitakse sageduse hoidmise reservidest ja vajaduse korral asendusreservidest tasakaalustamisenergia käivitamise optimeerimise funktsiooni tõhusust.
3. Tasakaalustamisaruanne peab olema kas inglise keeles või sisaldama vähemalt ingliskeelset kommenteeritud kokkuvõtet.
4. Varem avaldatud aruannete põhjal on asjakohasel reguleerival asutusel direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt õigus nõuda põhivõrguettevõtja järgmise tasakaalustamisaruande ülesehituse ja sisu muutmist.

VIII JAOTIS

TASUVUSANALÜÜS

Artikkel 61

Tasuvusanalüüs

1. Kui põhivõrguettevõtjad peavad tegema käesoleva määruse kohaselt tasuvusanalüüsi, määravad nad kindlaks tasuvusanalüüsi kriteeriumid ja meetodi ja esitavad need asjakohasele reguleerivale asutusele vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37 hiljemalt kuus kuud enne tasuvusanalüüsi tegemise algatamist. Asjakohastel reguleerivatel asutustel on õigus ühiselt nõuda kriteeriumide ja meetodi muutmist.
2. Tasuvusanalüüsis võetakse arvesse vähemalt järgmist:
 - a) tehniline teostatavus;
 - b) majanduslik tasuvus;
 - c) mõju konkurentsile ja tasakaalustamisturgude lõimimisele;
 - d) rakendamisega kaasnev kulu ja tulu;
 - e) mõju Euroopa ja riikide tasakaalustamiskulule;
 - f) võimalik mõju Euroopa elektrituru hindadele;
 - g) põhivõrguettevõtjate ja tasakaaluhaldurite võime oma kohustusi täita;
 - h) mõju turuosalistele tulenevalt täiendavatest tehnilistest või IT-nõuetest; seda hinnatakse koostöös asjaomaste sidusrühmadega.
3. Kõik asjaomased põhivõrguettevõtjad esitavad tasuvusanalüüsi tulemused kõigile asjakohastele reguleerivatele asutustele koos põhjendatud ettepanekuga, kuidas lahendada tasuvusanalüüsis kindlaks tehtud võimalikud probleemid.

IX JAOTIS

ERANDID JA JÄLGMINE

Artikkel 62

Erandid

1. Reguleeriv austus vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ artiklile 37 võib põhivõrguettevõtja taotluse korral või omaalgatuslikult teha asjakohastele põhivõrguettevõtjatele erandi käesoleva määruse ühest või mitmest sättest vastavalt lõigetele 2 kuni 12.
2. Põhivõrguettevõtja võib taotleda erandit järgmistest nõuetest:
 - a) tähtaeg, mil põhivõrguettevõtja peab kasutama artikli 19 lõike 5, artikli 20 lõike 6, artikli 21 lõike 6 ja artikli 22 lõike 5 kohaseid Euroopa keskkondi;
 - b) ühendplaanimise sulgemisaja kindlaksmääramine keskdirigetserjuhtimise mudeli puhul vastavalt artikli 24 lõikele 5 ja võimalus muuta ühendplaanimise pakkumusi vastavalt artikli 24 lõikele 6.
 - c) artikli 41 lõike 2 kohase turupõhiselt jaotatava piirkonnaülese võimsuse ülemmaht või artikli 42 lõike 2 kohase majandusliku tõhususe analüüsi põhise jaotamise ülemmaht;
 - d) tasakaaluarveldusperioodi ühtlustamine vastavalt artikli 53 lõikele 1.
 - e) artiklite 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 56 ja 57 kohaste nõuete rakendamine.
3. Erandite tegemine peab olema läbipaistev, mittediskrimineeriv, erapooletu, hästi dokumenteeritud ja põhinema põhjendatud taotlusel.
4. Põhivõrguettevõtjad esitavad kirjaliku eranditaotluse asjakohasele reguleerivale asutusele hiljemalt kuus kuud enne, kui hakatakse kohaldama sätteid, millest erandit taotletakse.
5. Eranditaotlus peab sisaldama järgmist teavet:
 - a) sätteid, millest erandit taotletakse;
 - b) taotletud erandi kohaldamisaja;
 - c) üksikasjalik kava ja ajakava, milles on täpsustatud, kuidas käsitletakse käesoleva määruse asjaomaseid sätteid ja tagatakse nende rakendamine pärast erandi kohaldamisaja lõppemist;
 - d) taotletud erandi mõju lähiturgudele;
 - e) hinnang selle kohta, millised võimalikud riskid taotletud erandiga kaasnevad Euroopa tasakaalustamisturgude lõimimise seisukohast.
6. Asjaomane reguleeriv asutus võtab vastu otsuse eranditaotluse kohta kuue kuu jooksul alates taotluse saamise päevast. Seda tähtaega võib pikendada kolme kuu võrra enne tähtaja möödumist, kui asjaomasel reguleerival asutusel on vaja, et erandit taotleval põhivõrguettevõtjal esitaks rohkem teavet. Täiendav periood algab siis, kui täielik teave on saadud.
7. Erandit taotleval põhivõrguettevõtjal peab esitama täiendava teabe, mida asjaomane reguleeriv asutus nõuab, kahe kuu jooksul kõnealuse taotluse saamisest. Kui põhivõrguettevõtja ei esita taotletud teavet tähtajaks, loetakse eranditaotlus tagasivõetuks, välja arvatud juhul, kui enne selle tähtaja möödumist:
 - a) asjaomane reguleeriv asutus otsustab anda pikendust;
 - b) põhivõrguettevõtja esitab asjaomasele reguleerivale asutusele põhjenduse, et erandi tegemise taotlus on täielik.
8. Eranditaotluse hindamisel või erandi omaalgatuslikul tegemisel kaalub asjaomane reguleeriv asutus järgmisi tahke:
 - a) asjaomase sätte või asjaomaste sätete rakendamisega seotud probleemid;
 - b) asjaomase sätte või asjaomaste sätetega seotud riskid talitluskindluse seisukohast;
 - c) asjaomase sätte või asjaomaste sätete rakendamise hõlbustamiseks võetud meetmed;
 - d) asjaomase sätte või asjaomaste sätete rakendamata jätmise mõju teiste Euroopa turuosaliste mittediskrimineerimise ja konkurentsi seisukohast, eriti seoses tarbimiskaja ja taastuvate energiaallikatega;

- e) mõju majanduse üldisele tõhususele ja tarkvõrgutaristule;
- f) mõju teistele plaanimispiirkondadele ja üldised tagajärjed Euroopa turgude lõimimise seisukohast.
9. Asjaomane reguleeriv asutus peab tegema põhjendusega otsuse eranditaotluse või omaalgatusliku erandi kohta. Kui asjaomane reguleeriv asutus teeb erandi, täpsustab ta selle kestuse. Erandi võib lubada üksnes üks kord ja maksimaalselt kaheks aastaks, v. a lõike 2 punktide c ja d kohased erandid, mida võib lubada kuni 1. jaanuarini 2025.
10. Asjaomane reguleeriv asutus teavitab oma otsusest põhivõrguettevõtjat, koostööametit ja Euroopa Komisjoni. Otsus avaldatakse ka asjaomase reguleeriva asutuse veebisaidil.
11. Asjaomane reguleeriv asutus peab registrit, mis sisaldab kõiki erandeid, mis on lubatud või mille lubamisest on keeldutud, ning ta esitab koostööametile ajakohastatud ja konsolideeritud registri vähemalt üks kord iga kuue kuu tagant, ning selle koopia ENTSO-Ele.
12. Register peab sisaldama eelkõige järgmist:
- a) sätteid, millest erand tehakse või millest erandi tegemisest keeldutakse;
- b) erandi sisu;
- c) erandi tegemise või sellest keeldumise põhjused;
- d) erandi tegemise tagajärjed.

Artikkel 63

Jälgimine

1. ENTSO-E jälgib määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 8 lõike 8 kohaselt käesoleva määruse rakendamist. ENTSO-E jälgib käesoleva määruse rakendamist vähemalt järgmise osas:
- a) artikli 59 kohase tasakaalustamisturgude lõimimist käsitleva Euroopa aruande koostamine;
- b) käesoleva määruse rakendamist käsitleva aruande koostamine, sh turu lõimimise hõlbustamisele keskenduvate kohaldatavate eeskirjade ühtlustamise mõju.
2. ENTSO-E peab hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist esitama koostööametile arvamuse kujundamiseks seirekava, mis hõlmab koostatavaid aruandeid ja võimalikku ajakohastamist.
3. Koostööamet peab hiljemalt kaksteist kuud pärast käesoleva määruse jõustumist koos ENTSO-Ega koostama sellise olulise teabe loendi, mille ENTSO-E edastab koostööametile kooskõlas määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 8 lõikega 9 ja artikli 9 lõikega 1. Sellist asjakohase teabe loetelu võidakse ajakohastada. ENTSO-E peab säilitama koostööameti nõutavat teavet põhjalikus, standardvormingus digitaalses andmearhiivis.
4. Kõik põhivõrguettevõtjad peavad ENTSO-Ele esitama teavet, mida võrgustik vajab lõigetes 1 ja 3 nimetatud ülesannete täitmiseks.
5. Turuosalised ja muud elektri tasakaalustamisturgude lõimimisega seotud organisatsioonid peavad koostööameti ja ENTSO-E ühisel nõudmisel esitama ENTSO-Ele lõigete 1 ja 3 kohaseks jälgimiseks vajaliku teabe, välja arvatud teave, mille direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt on juba saanud asjaomased reguleerivad asutused, koostööamet või ENTSO-E oma käsutusse seoses nende vastavate rakendamise jälgimise ülesannete täitmiselega.

X JAOTIS

ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 64

Irimaa ja Põhja-Irimaa üleminekusätted

Alates 31. detsembrist 2019 kohaldatakse Irimaa ja Põhja-Irimaa suhtes käesoleva määruse sätteid, välja arvatud nõuete ja meetodite väljatöötamises osalemine, mille kohta kehtivad asjaomased tähtajad.

*Artikkel 65***Jõustumine**

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
2. Artiklite 14, 16, 17, 28, 32, 34–36, 44–49 ja 54–57 osas hakatakse käesolevat määrust kohaldama üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumist.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 23. november 2017

Komisjoni nimel
president
Jean-Claude JUNCKER

KOMISJONI MÄÄRUS (EL) 2017/2196,
24. november 2017,
millega kehtestatakse elektrivõrgu hädaolukorra ja taastamise eeskiri
(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrust (EÜ) nr 714/2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1228/2003, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 11,

ning arvestades järgmist:

- (1) Täielikult toimiv ja ühendatud energia siseturg on keskse tähtsusega energiavarustuse kindluse tagamiseks, konkurentsivõime suurendamiseks ja kõikidele tarbijatele taskukohase hinnaga elektrienergia pakkumiseks.
- (2) Määruses (EÜ) nr 714/2009 on sätestatud mittediskrimineerivad eeskirjad, millega reguleeritakse juurdepääsu võrgule piiriüleses elektrikaubanduses, et tagada elektrienergia siseturu nõuetekohane toimimine.
- (3) Komisjoni määruses (EL) 2017/1485 ⁽²⁾ on sätestatud elektrisüsteemi käitamise ühtlustatud eeskirjad põhivõrguettevõtjatele, piirkondlikele talitluskindluse koordineerimise keskustele, jaotusvõrguettevõtjatele ja olulistele võrgukasutajatele. Selles on määratletud süsteemi kriitilise tähtsusega seisundid (tavaseisund, häireseisund, hädaolukord, kustumine ja taastamine). Samuti sisaldab määrus kogu liidus talitluskindluse säilitamiseks ja elektrisüsteemi käitamise kooskõlastamiseks vajalike tingimuste tagamise nõudeid ja põhimõtteid, reaajas esinevate talitluskindluse probleemide ennetamiseks vajaliku operatiivse plaanimise ja kavandamise nõudeid ja põhimõtteid ning liiduülese koormuse-sageduse juhtimise ja reservide nõudeid ja põhimõtteid.
- (4) Välja tuleb töötada süsteemi hädaolukorra, kustumise ja taastamise korral kasutatavate menetluste ja võetavate meetmete ühtsed miinimumnõuded ja -põhimõtted.
- (5) Iga põhivõrguettevõtja peab küll tagama talitluskindluse oma juhtimispiirkonnas, kuid ELi elektrisüsteemi kindel ja tõhus toimimine on kõikide liidu põhivõrguettevõtjate ühine ülesanne, sest kõikide riikide süsteemid on omavahel mingil määral ühendatud ja ühes juhtimispiirkonnas esinev rike võib avaldada mõju ka teistele. Liidu elektrisüsteemi tõhus toimimine nõuab ka sidusrühmadevahelist tihedat koostööd ja kooskõlastamist.
- (6) Seetõttu on vaja sätestada tehniliste ja korralduslike meetmete ühtlustatud nõuded, et hoida ära juhtumi laienemine ja süvenemine riigi süsteemi sees ning takistada häiringu ja süsteemi kustumise levimist teistesse süsteemidesse. Samuti on vaja sätestada põhivõrguettevõtjatele ühtlustatud menetlused häire- või tavaseisundi taastamiseks pärast häiringu või süsteemi kustumise levimist.
- (7) Iga põhivõrguettevõtja peab kehtestama süsteemi kaitsekava ja taastamiskava, tehes seda kolmes järgus: kavandamisjärk, milles pannakse paika kava sisulised üksikasjad, rakendusjärk, milles arendatakse välja ja seatakse sisse kõik kava kasutuselevõtmiseks vajalikud vahendid ja teenused, ning käivitusjärk, milles kasutatakse talitluses ühte või mitut kavas ette nähtud meetet.
- (8) Kui ühtlustada nõuded, mille kohaselt põhivõrguettevõtjad oma süsteemi kaitsekava ja taastamiskava kehtestavad, peaks see tagama kavade üldise tõhususe liidu tasandil.

⁽¹⁾ ELT L 211, 14.8.2009, lk 15.

⁽²⁾ Komisjoni 2. augusti 2017. aasta määrus (EL) 2017/1485, millega kehtestatakse elektri ülekandesüsteemi käidueeskiri (ELT L 220, 25.8.2017, lk 1).

- (9) Põhivõrguettevõtjad peaksid süsteemi hädaolukorra, kustumise ja taastamise ajal tagama energiatehingute jätkumise ning peatama turupõhised tegevused ja turuga kaasnevad protsessid üksnes viimase abinõuna. Kehtestada tuleks selged, objektiivsed ja ühtlustatud tingimused energiatehingute peatamiseks ja hilisemaks taastamiseks.
- (10) Iga põhivõrguettevõtja peaks toetama kõiki teisi süsteemi hädaolukorra, kustumise või taastamise olekus olevaid põhivõrguettevõtjaid, kui nad seda taotlevad, tingimusel, et toetamine ei too kaasa taotluse saanud põhivõrguettevõtja enda süsteemi hädaolukorda ega kustumist.
- (11) Liikmesriikides, kus kasutatakse riiklikke sidesüsteeme, peaksid põhivõrguettevõtjad, jaotusvõrguettevõtjad, olulised võrgukasutajad ja taastamisteenuse osutajad püüdma saada asjaomaselt telekommunikatsiooniteenuse osutajalt endale eelisseisundi.
- (12) 20. juulil 2015 tegi Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (edaspidi „koostööamet“) komisjonile ettepaneku võtta vastu koostööameti soovitusel nr 3/2015 esitatud nõuetele vastav elektrisüsteemi tasakaalustamise võrgueeskiri.
- (13) Lisaks määruses (EL) 2017/1485 sätestatud üldpõhimõtetele on vaja eraldi nõudeid, et tagada teabevahetus ja sidepidamine süsteemi hädaolukorra, kustumise ja taastamise seisundis, samuti süsteemi käitamise ja taastamise seisukohalt kriitilise tähtsusega vahendite ja seadmete olemasolu.
- (14) Käesolev määrus on vastu võetud määruse (EÜ) nr 714/2009 põhjal ning täiendab seda ja on selle lahutamatu osa. Muudes õigusaktides olevaid viiteid määrusele (EÜ) nr 714/2009 loetakse ka viideteks käesolevale määrusele.
- (15) Käesolevas määruses sätestatud meetmed on kooskõlas määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 23 lõikes 1 nimetatud komitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimise

Et kaitsta elektrisüsteemi talitluskindlust, hoida ära vahejuhtumi levimist ja süvenemist ja vältida seeläbi laialdast häiringut ja süsteemi kustumist ning võimaldada hädaolukorras või kustunud elektrisüsteemi tõhusat ja kiiret taastamist, kehtestatakse käesoleva määrusega võrgueeskiri, milles sätestatakse nõuded järgmise kohta:

- a) kuidas põhivõrguettevõtjad süsteemi hädaolukorda, kustumist ja taastamist juhivad;
- b) elektrisüsteemi käidu liiduülene kooskõlastamine süsteemi hädaolukorra, kustumise ja taastamise korral;
- c) modelleerimine ja katsed, et tagada ühendatud ülekandesüsteemide tavatalitluse kindel, tõhus ja kiire taastamine pärast hädaolukorda või süsteemi kustumist;
- d) vahendid ja seadmed, mis on vajalikud ühendatud ülekandesüsteemide tavatalitluse kindlaks, tõhusaks ja kiireks taastamiseks pärast hädaolukorda või süsteemi kustumist.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse põhivõrguettevõtjate, jaotusvõrguettevõtjate, oluliste võrgukasutajate, kaitseteenuse osutajate, taastamisteenuse osutajate, tasakaaluhaldurite, tasakaalustamisteenuse osutajate, määratud elektriturukorraldajate ja muude komisjoni määruse (EL) 2015/1222⁽¹⁾ ja komisjoni määruse (EL) 2016/1719⁽²⁾ kohaselt turuga seotud ülesandeid täitma määratud isikute suhtes.

2. Täpsemalt kohaldatakse määrust järgmiste oluliste võrgukasutajate suhtes:

- a) olemasolevad ja uued tootmisüksused, mis on komisjoni määruse (EL) 2016/631⁽³⁾ artiklis 5 sätestatud kriteeriumide kohaselt C- ja D-tüüpi;

⁽¹⁾ Komisjoni 24. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1222, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised (ELT L 197, 25.7.2015, lk 24).

⁽²⁾ Komisjoni 26. septembri 2016. aasta määrus (EL) 2016/1719, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise forvardturu eeskiri (ELT L 259, 27.9.2016, lk 42).

⁽³⁾ Komisjoni 14. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/631, millega kehtestatakse võrgueeskiri elektritootmisüksuste võrku ühendamise nõuete kohta (ELT L 112, 27.4.2016, lk 1).

- b) olemasolevad ja uued tootmisüksused, mis on määruse (EL) 2016/631 artiklis 5 sätestatud kriteeriumide kohaselt B-tüüpi, kui need on artikli 11 lõike 4 ja artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud olulised võrgukasutajad;
- c) olemasolevad ja uued ülekandevõrguühendusega tarbimisüksused;
- d) olemasolevad ja uued ülekandevõrguühendusega suletud jaotusvõrgud;
- e) tootmisüksuste või tarbimisüksuste koormuste ümberjaotamise koondajad ja aktiivenergia reservi pakkujad määruse (EL) 2017/1485 8. jaotise mõistes;
- f) olemasolevad ja uued alalisvooluülekandesüsteemid ja alalisvooluühenduse kaudu võrku ühendatud energiapargimoodulid, mis vastavad komisjoni määruse (EL) 2016/1447 (¹) artikli 4 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele.

3. Käesolevat määrust kohaldatakse olemasolevate ja uute määruse (EL) 2016/631 artiklis 5 sätestatud kriteeriumidele vastavate A-tüüpi tootmisüksuste, muude kui lõike 2 punktis b nimetatud olemasolevate ja uute B-tüüpi tootmisüksuste ning ka olemasolevate ja uute tarbimisüksuste, suletud jaotusvõrkude ja tarbimiskaja teenust pakkuvate kolmandate isikute suhtes, kui need on artikli 4 lõike 4 mõistes kaitseteenuse osutajad või taastamisteenuse osutajad.

4. Lõikes 3 nimetatud tarbimiskaja teenust pakkuvad A- ja B-tüüpi tootmisüksused, tarbimisüksused ja suletud jaotusvõrgud võivad täita käesoleva määruse nõudeid kas otse või kolmanda isiku kaudu vastavalt artikli 4 lõike 4 kohaselt kehtestatud tingimustele.

5. Käesolevat määrust kohaldatakse olulise võrgukasutaja, kaitseteenuse osutaja või taastamisteenuse osutaja energiasalvestusseadmete suhtes, mida võidakse kasutada süsteemi tasakaalustamiseks, tingimusel, et need on sellistena määratletud süsteemikaitsekavades, taastamiskavades või asjaomasel teenuslepingus.

6. Käesolevat määrust kohaldatakse kõikide liidu ülekandesüsteemide, jaotusvõrkude ja süsteemidevaheliste ühenduste suhtes, välja arvatud liikmesriikide saarte põhi- ja jaotusvõrgud või nende osad, mis ei talitle sünkroonselt Mandri-Euroopa, Suurbritannia, Põhjamaade, Iirimaa ja Põhja-Iirimaa või Balti energiasüsteemi sünkroonalaga, tingimusel, et asünkroonne talitus ei ole põhjustatud häiringust.

7. Kui liikmesriigis on rohkem kui üks põhivõrguettevõtja, kohaldatakse käesolevat määrust kõikide selle liikmesriigi põhivõrguettevõtjate suhtes. Kui põhivõrguettevõtjal puudub ühe või mitme käesolevast määrusest tuleneva kohustuse seisukohalt asjakohane funktsioon, võib liikmesriik kõnealuste kohustuste täitmise teha ülesandeks ühele või mitmele teisele kindlaksmääratud põhivõrguettevõtjale.

8. Leedu, Läti ja Eesti põhivõrguettevõtjad on vabastatud artiklite 15, 29 ja 33 kohaldamisest nii kaua ja niivõrd, kui nad töötavad sünkroonselt sellises sünkroonalas, mille kõik riigid ei ole seotud ELi õigusaktidega, välja arvatud juhul, kui artikli 10 kohaselt kolmandate riikide põhivõrguettevõtjatega sõlmitud süsteemi talitluskindluse alastes koostöölepingutes on ette nähtud teisiti.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ (²) artiklis 2, määruse (EÜ) nr 714/2009 artiklis 2, komisjoni määruse (EL) nr 543/2013 (³) artiklis 2, määruse (EL) 2015/1222 artiklis 2, määruse (EL) 2016/631 artiklis 2, komisjoni määruse (EL) 2016/1388 (⁴) artiklis 2, määruse (EL) 2016/1447 artiklis 2, määruse (EL) 2016/1719 artiklis 2 ja määruse (EL) 2017/1485 artiklis 2 esitatud mõisteid.

(¹) Komisjoni 26. augusti 2016. aasta määrus (EL) 2016/1447, millega kehtestatakse võrgueeskiri alalisvooluülekandesüsteemide ja alalisvooluühendusega energiapargimoodulite võrguühenduse nõuete kohta (ELT L 241, 8.9.2016, lk 1).

(²) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55).

(³) Komisjoni 14. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 543/2013, mis käsitleb elektriturudel andmete esitamist ja avaldamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 714/2009 I lisa (ELT L 163, 15.6.2013, lk 1).

(⁴) Komisjoni 17. augusti 2016. aasta määrus (EL) 2016/1388, millega kehtestatakse võrgueeskiri tarbimise ühendamise kohta (ELT L 223, 18.8.2016, lk 10).

Lisaks kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „kaitseteenuse osutaja“ – juriidiline isik, kellel on seadusest või lepingust tulenev kohustus pakkuda teenust, mis on osa ühest või mitmest süsteemikaitsekavas ette nähtud meetmest;
- 2) „taastamisteenuse osutaja“ – juriidiline isik, kellel on seadusest või lepingust tulenev kohustus pakkuda teenust, mis on osa ühest või mitmest taastamiskavas ette nähtud meetmest;
- 3) „esmatähtis oluline võrgukasutaja“ – oluline võrgukasutaja, kellele kehtivad lahtiühendamise ja taaspingestamise eritingimused;
- 4) „netotarbimine“ – aktiivvõimsuse netoväärtus süsteemi kindlast punktist nähtuna kindlal ajahetkel või kindlaksmääratud ajavahemiku keskmisena, arvatuna koormuse ja tootmise vahena ning väljendatuna tavaliselt kilovattides (kW) või megavattides (MW);
- 5) „taastamiskava“ – kõik süsteemi tavatalitluse taastamiseks vajalikud tehnilised ja korralduslikud meetmed;
- 6) „taaspingestamine“ – tootmise ja koormuse taasühendamine süsteemi lahtiühendatud osade pingestamiseks;
- 7) „ülalt alla taaspingestamise strateegia“ – strateegia, mille kohaselt on põhivõrguettevõtja süsteemi osade taaspingestamiseks vaja muude põhivõrguettevõtjate abi;
- 8) „alt üles taaspingestamise strateegia“ – strateegia, mille kohaselt on põhivõrguettevõtja süsteemi osa võimalik taaspingestada muude põhivõrguettevõtjate abita;
- 9) „taassünkroniseerimine“ – kahe sünkroonpiirkonna sünkroonsuse ja ühenduse taastamine taassünkroniseerimise kohas;
- 10) „sageduse juhtija“ – põhivõrguettevõtja, kes on määratud vastutama sünkroonpiirkonnas või sünkroonlal süsteemi sageduse juhtimise korraldamise eest, et taastada süsteemi nimisagedus;
- 11) „sünkroonpiirkond“ – sünkroonala osa, mida hõlmavad omavahel ühendatud ja sama sagedusega süsteemidega põhivõrguettevõtjad ning mis ei ole ülejäänud sünkroonala sünkroniseeritud;
- 12) „taassünkroniseerimise juhtija“ – põhivõrguettevõtja, kes on määratud vastutama kahe sünkroonpiirkonna taassünkroniseerimise eest;
- 13) „taassünkroniseerimise koht“ – kahe sünkroonpiirkonna ühendamiseks kasutatav seade, tavaliselt võimsuslüli.

Artikkel 4

Regulatiivsed tahud

1. Käesoleva määruse kohaldamisel peavad liikmesriigid, reguleerivad asutused, pädevad asutused ja võrguettevõtjad:
 - a) kohaldama proportsionaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid;
 - b) tagama läbipaistvuse;
 - c) kohaldama kõigi osaliste suhtes põhimõtet, et tuleb leida optimum suurima üldise tõhususe ja väikseimate kogukulude vahel;
 - d) tagama, et põhivõrguettevõtjad kasutaksid võrgu talitluskindluse ja stabiilsuse säilitamiseks võimalikult suurel määral turupõhiseid lahendusi;
 - e) võtma arvesse tehnilisi, õiguslikke, isikute ohutusega seotud ja turvalisuspiiranguid;
 - f) tunnustama asjaomasele põhivõrguettevõtjale pandud vastutust, sealhulgas riigi õigusaktidega pandud vastutust, süsteemi talitluskindluse tagamisel;
 - g) pidama nõu asjaomaste jaotusvõrguettevõtjatega ja võtma arvesse võimalikku mõju nende süsteemile;
 - h) võtma arvesse tunnustatud Euroopa standardeid ja tehnilisi kirjeldusi.
2. Iga põhivõrguettevõtja esitab direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt asjaomasele reguleerivale asutusele heakskiitmiseks ettepanekud järgmise kohta:
 - a) lõike 4 kohased lepingulise kaitseteenuse osutajana tegutsemise tingimused;

- b) lõike 4 kohased lepingulise taastamisteenuse osutajana tegutsemise tingimused;
- c) nimekiri olulistest võrgukasutajatest, kes peavad võtma oma paigaldistes määrustes (EL) 2016/631, (EL) 2016/1388 ja (EL) 2016/1447 ja/või riigi õigusaktides sätestatud kohustuslikest nõuetest tulenevaid meetmeid, ning loend meetmetest, mida need olulised võrgukasutajad võtma peavad; kõnealused nimekirjad ja loendid koostab põhivõrguettevõtja vastavalt artikli 11 lõike 4 punktile c ja artikli 23 lõike 4 punktile c;
- d) nimekiri artikli 11 lõike 4 punktis d ja artikli 23 lõike 4 punktis d osutatud esmatähtsatest olulistest võrgukasutajatest või põhimõtted nende määramiseks ning nende lahtiuhendamise ja taaspingestamise tingimused, välja arvatud juhul, kui need määratakse kindlaks liikmesriikide õigusaktidega;
- e) artikli 36 lõike 1 kohased turupõhiste tegevuste peatamise ja taastamise eeskirjad;
- f) artikli 39 lõike 1 kohased erieeskirjad tasakaaluarvelduse ja tasakaalustamisenergia arvelduse kohta turupõhiste tegevuste peatamise korral;
- g) artikli 43 lõike 2 kohane katseplaan.

3. Liikmesriigi otsuse alusel võib lõike 2 punktide a–d ja g kohased ettepanekud esitada heakskiitmiseks muule asutusele kui reguleerivale asutusele. Reguleerivad asutused ja liikmesriikide kooskõlas käesoleva lõiguga määratud asutused teevad lõikes 2 osutatud ettepanekute suhtes otsuse kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil põhivõrguettevõtja need esitas.

4. Kaitse- ja taastamisteenuse osutajana tegutsemise tingimused kehtestatakse kas riigi õigusaktides või lepinguga. Kui need määratakse kindlaks lepinguga, koostab iga põhivõrguettevõtja hiljemalt 18. detsembriks 2018 ettepaneku asjaomaste tingimuste kohta, milles määratakse kindlaks vähemalt:

- a) osutatava teenuse omadused;
 - b) koondamise võimalikkus ja tingimused;
 - c) taastamisteenuse osutajate puhul isekäivitus- ja saartalitlusvõimega energiaallikate ettenähtud geograafiline jaotus.
5. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 esitab iga põhivõrguettevõtja reguleerivale asutusele või liikmesriigi määratud asutusele artikli 11 kohaselt koostatud süsteemikaitsekava ja artikli 23 kohaselt koostatud taastamiskava või vähemalt nende kavade järgmised osad:
- a) süsteemikaitsekava ja taastamiskava eesmärgid, sealhulgas see, milliste nähtuste juhtimist ja milliste olukordade lahendamist kavandatakse;
 - b) süsteemikaitsekavas ja taastamiskavas ette nähtud meetmete käivitamise tingimused;
 - c) iga meetme põhjendus, milles selgitatakse, kuidas see süsteemikaitsekava ja taastamiskava eesmärkide saavutamisele kaasa aitab, ning meetme võtmise eest vastutaja;
 - d) artiklite 11 ja 23 kohaselt kehtestatud tähtsajad meetmete võtmiseks.

6. Kui põhivõrguettevõtjal on käesoleva määruse kohaselt kohustus või õigus määrata kindlaks, kehtestada või leppida kokku nõudeid, tingimusi või meetodikaid, mida ei tule lõike 2 kohaselt heakskiitmiseks esitada, võivad liikmesriigid nõuda, et reguleeriv asutus, liikmesriigi määratud asutus või liikmesriigi muu pädev asutus kõnealused nõuded, tingimused või meetodikad eelnevalt heaks kiidaks.

7. Kui põhivõrguettevõtja peab vajalikuks lõike 3 kohaselt heaks kiidetud dokumente muuta, kohaldatakse kavandatud muudatuse suhtes lõigetes 2–5 sätestatud nõudeid. Põhivõrguettevõtjad peavad muudatusettepanekut tehes vajaduse korral arvesse võtma elektrienergia tootmise seadmete omanike, tarbimisüksuste omanike ja muude sidusrühmade õigustatud ootusi, mis tulenevad algselt kindlaks määratud või kokku lepitud nõuetest või meetodikatest.

8. Iga huvitatud isik võib esitada asjaomase võrguettevõtja või põhivõrguettevõtja käesolevast määrusest tulenevate kohustuste või otsuste kohta kaebuse reguleerivale asutusele, kes tegeleb vaidluste lahendamise ja peab langetama otsuse kahe kuu jooksul alates kaebuse kättesaamisest. Seda ajavahemikku võib kahe kuu võrra pikendada, kui reguleeriv asutus küsib lisateavet. Pikendatud ajavahemikku võib veel kord pikendada kaebuse esitaja nõusolekul. Reguleeriva asutuse otsus on siduv, kuni seda ei ole apellatsiooni korras muudetud.

*Artikkel 5***Konsulterimine ja kooskõlastamine**

1. Kui käesolevas määruses on sätestatud, et põhivõrguettevõtja peab meetmete suhtes, mille ta kindlaks määrab, asjaosalistega eelnevalt või reaajas konsulteerima, kohaldatakse järgmist menetlust:
 - a) põhivõrguettevõtja peab ühendust vähemalt nende osalistega, kes on kindlaks määratud käesoleva määruse artiklites, millega konsulteerimine on ette nähtud;
 - b) põhivõrguettevõtja selgitab konsulteerimise ja enda langetatava otsuse põhjust ja eesmärki;
 - c) põhivõrguettevõtja kogub punktis a osutatud osalistelt asjakohast teavet ja küsib nende hinnangut;
 - d) põhivõrguettevõtja võtab kohaselt arvesse konsultatsioonis osalenute arvamust, olukorda ja piiranguid;
 - e) enne otsuse tegemist selgitab põhivõrguettevõtja konsultatsioonis osalenud isikutele, miks ta nende arvamust järgis või ei järginud.
2. Kui käesolevas määruses on sätestatud, et põhivõrguettevõtja peab meetmete elluviimist mitme osalisega reaajas kooskõlastama, kohaldatakse järgmist menetlust:
 - a) põhivõrguettevõtja peab ühendust vähemalt nende osalistega, kes on kindlaks määratud käesoleva määruse artiklites, millega reaajas kooskõlastamine on ette nähtud;
 - b) põhivõrguettevõtja selgitab kooskõlastamise ja enda võetavate meetmete põhjust ja eesmärki;
 - c) põhivõrguettevõtja teeb esialgse ettepaneku selle kohta, milliseid meetmeid iga osaline peaks võtma;
 - d) põhivõrguettevõtja kogub punktis a osutatud osalistelt asjakohast teavet ja küsib nende hinnangut;
 - e) põhivõrguettevõtja teeb lõpliku ettepaneku iga osalise võetavate meetmete kohta, võttes kohaselt arvesse osaliste arvamust, olukorda ja piiranguid ning määrates tähtaja, mille jooksul nad saavad põhivõrguettevõtja esitatud meetmete suhtes vastuseisu väljendada;
 - f) kui asjaosalised ei väljenda põhivõrguettevõtja esitatud meetmete elluviimisele vastuseisu, viivad kõik osalised, kaasa arvatud põhivõrguettevõtja, ettepanekukohased meetmed ellu;
 - g) kui üks või mitu osalist põhivõrguettevõtja esitatud meetme määratud tähtaja jooksul tagasi lükkab, esitab põhivõrguettevõtja meetme koos selle põhjenduse ja eesmärgi selgitusega ning osaliste hinnangu ja seisukohaga asjakohasele asutusele otsustamiseks;
 - h) kui reaajas ei ole võimalik asjakohase asutuse poole pöörduda, algatab põhivõrguettevõtja samaväärselise meetme, mis avaldab kõige vähem mõju või ei avalda mingit mõju esitatud meetme tagasi lükanud osalistele.
3. Osaline võib põhivõrguettevõtja esitatud reaajas meetme võtmisest keelduda lõikes 2 osutatud kooskõlastamismenetluse alusel, kui ta suudab põhjendada, et esitatud meede tooks kaasa ühe või mitme tehnilise, õigusliku, isikute ohutusega seotud või turvalisuspiirangu rikkumise.

*Artikkel 6***Piirkondlik kooskõlastamine**

1. Artikli 11 kohaselt süsteemikaitsekava ja artikli 23 kohaselt taastamiskava koostades või artikli 50 kohaselt süsteemikaitsekava ja artikli 51 kohaselt taastamiskava läbi vaadates peab iga põhivõrguettevõtja tagama vähemalt järgmiste meetmete kooskõla vastavate meetmetega oma sünkronala põhivõrguettevõtjate ja muusse sünkronalasse kuuluvate naaberpõhivõrguettevõtjate kavades:
 - a) artikliga 14 ette nähtud põhivõrguettevõtjatevaheline abi ja kooskõlastamine hädaolukorras;
 - b) artiklite 18 ja 28 kohased sageduse juhtimise toimingud, välja arvatud sihtsageduse kehtestamine alt üles taaspingestamise strateegia kasutamisel enne ühendatud ülekandesüsteemiga taassünkroniseerimist;
 - c) artikli 21 kohane abi aktiivvõimsuse puudujäägi korral;
 - d) artikli 27 kohane ülalt alla taaspingestamise strateegia.

2. Lõike 1 kohane süsteemikaitsekava ja taastamiskava kooskõllalisuse hindamine peab hõlmama järgmisi ülesandeid:
 - a) lõikes 1 osutatud meetmete alane teabe- ja andmevahetus asjaomaste põhivõrguettevõtjate vahel;
 - b) lõikes 1 osutatud meetmete vaheliste vastuolude kindlakstegemine asjaomaste põhivõrguettevõtjate kavades;
 - c) võimalike talitluskindlust ohustavate asjaolude kindlakstegemine võimsusarvutuslal. Sellised ohud on muu hulgas piirkondlikud ühisrikked, mis avaldavad asjaomaste põhivõrguettevõtjate ülekandesüsteemidele olulist mõju;
 - d) hindamine, kas lõikes 1 osutatud meetmed, mis on asjaomaste põhivõrguettevõtjate süsteemikaitsekavades ja taastamiskavades ette nähtud, võimaldavad punktis c osutatud võimalikke ohte tulemuslikult ohjata;
 - e) konsulteerimine piirkondlike talitluskindluse koordineerimise keskustega, et hinnata lõikes 1 osutatud meetmete kooskõllalisust asjaomasel sünkroonlal tervikuna;
 - f) leevendamismeetmete kindlaksmääramine juhul, kui asjaomaste põhivõrguettevõtjate süsteemikaitsekavades ja taastamiskavades on vastuolusid või kui kõnealused kavad ei sisalda ettenähtud meetmeid.
3. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 peab iga põhivõrguettevõtja teatama lõikes 1 osutatud meetmetest asjaomas(t)ele määruse (EL) 2017/1485 artikli 77 kohaselt loodud piirkondlikule (piirkondlikele) talitluskindluse koordinaatori(te)le. Kolme kuu jooksul meetmeid käsitleva teabe saamisest koostab (koostavad) piirkondlik(ud) talitluskindluse koordinaator(id) tehnilise aruande meetmete kooskõllalisuse kohta lõikes 2 sätestatud kriteeriumide alusel. Iga põhivõrguettevõtja peab tagama omaenda ekspertide valmisoleku piirkondliku (piirkondlike) talitluskindluse koordinaatori(te) abistamiseks kõnealuse aruande koostamisel.
4. Piirkondlik(ud) talitluskindluse koordinaator(id) edastab (edastavad) viivitamata lõikes 3 osutatud tehnilise aruande kõigile asjaomastele põhivõrguettevõtjatele, kes omakorda edastavad selle asjaomastele reguleerivatele asutustele, ja ka Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikule artikli 52 kohaste nõuete täitmiseks.
5. Iga võimsusarvutusala kõik põhivõrguettevõtjad lepivad kokku alampiiri, millest alates ühe või mitme põhivõrguettevõtja süsteemi hädaolukorra, kustumise või taastamise korral võetud meetmete mõju loetakse sama võimsusarvutusala teiste põhivõrguettevõtjate jaoks oluliseks.

Artikkel 7

Avalik konsulteerimine

1. Asjaomased põhivõrguettevõtjad konsulteerivad sidusrühmadega, sealhulgas iga liikmesriigi pädevate asutustega, ettepanekute suhtes, mis vajavad artikli 4 lõike 2 punktide a, b, e, f ja g kohaselt heakskiitu. Konsultatsioon kestab vähemalt kuu aega.
2. Asjaomased põhivõrguettevõtjad võtavad konsultatsioonide tulemusena sidusrühmadelt laekunud arvamusi enne esialgse ettepaneku esitamist kohaselt arvesse. Igal juhul tuleb aegsasti enne ettepaneku avaldamist või sellega samal ajal esitada ja avaldada piisav põhjendus selle kohta, miks huvitatud isikute arvamusi arvesse võeti või ei võetud.

Artikkel 8

Kulude katmine

1. Asjaomased reguleerivad asutused peavad direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt hindama võrguettevõtjate kantud kulusid, mille suhtes kohaldatakse võrgutasu eeskirja ja mis tulenevad käesolevas määruses sätestatud kohustustest. Kulud, mis hinnatakse mõistlikuks, tõhusaks ja proportsionaalseks, kaetakse võrgutasudest või muu mehhanismi kohaselt.
2. Asjaomase reguleeriva asutuse nõudmisel peavad lõikes 1 osutatud võrguettevõtjad kolme kuu jooksul pärast nõude saamist esitama vajaliku teabe, et hõlbustada kantud kulude hindamist.

Artikkel 9

Konfidentsiaalsuskohustused

1. Käesoleva määruse kohaselt saadud, vahetatud või edastatud konfidentsiaalse teabe suhtes kohaldatakse lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud ametisladuse hoidmise nõudeid.

2. Ametisaladuse hoidmise kohustust kohaldatakse kõikide käesoleva määrusega hõlmatud isikute suhtes.
3. Lõikes 2 nimetatud isikutele töökohustuste täitmisel teatavaks saanud konfidentsiaalset teavet ei tohi avaldada ühelegi teisele isikule ega asutusele; selle nõudega ei piirata riikide õigusaktide, käesoleva määruse teiste sätete ega muude asjaomaste ELi õigusaktide kohaldamist.
4. Reguleerivad asutused, organid ja isikud, kes saavad käesoleva määruse rakendamise seoses konfidentsiaalset teavet, võivad seda kasutada ainult käesolevas määruses sätestatud töökohustuste täitmiseks, kuid selle nõudega ei piirata riikide ja liidu õigusaktide kohaldamist.

Artikkel 10

Kokkuleppe sõlmimine põhivõrguettevõtjatega, kelle suhtes käesolev määrus ei ole kohaldatav

Kui sünkroonala hõlmab nii liidu kui ka kolmandate riikide põhivõrguettevõtjaid, püüavad kõik sellesse sünkroonlasse kuuluvad liidu põhivõrguettevõtjad enne 18. juuniks 2019 sõlmida käesoleva määrusega mitteseotud kolmandate riikide põhivõrguettevõtjatega kokkuleppe, millega luuakse alus nende koostööks süsteemi talitluskindluse alal ja sätestatakse kord, mille kohaselt kolmandate riikide põhivõrguettevõtjad täidaksid käesolevas määruses kehtestatud kohustusi.

II PEATÜKK

SÜSTEEMIKAITSEKAVA

1. JAGU

Üldsätted

Artikkel 11

Süsteemikaitsekava väljatöötamine

1. Iga põhivõrguettevõtja peab hiljemalt 18. detsembriks 2018 välja töötama süsteemikaitsekava, konsulteerides selleks asjaomaste jaotusvõrguettevõtjate, oluliste võrgukasutajate, riiklike reguleerivate asutuste või artikli 4 lõikes 3 osutatud asutuste, naaberpõhivõrguettevõtjate ja oma sünkroonala teiste põhivõrguettevõtjatega.
2. Süsteemikaitsekava välja töötades peab iga põhivõrguettevõtja arvesse võtma vähemalt järgmisi asjaolusid:
 - a) määruse (EL) 2017/1485 artikli 25 kohaselt kehtestatud talitluskindluse piirangud;
 - b) elektrienergia tootmise ja koormuse dünaamika ja näitajad sünkroonalas;
 - c) lõike 4 punkti d kohaselt kindlaks määratud esmatähtsate oluliste võrgukasutajate erivajadused;
 - d) oma ülekandesüsteemi ja sellest sõltuvate jaotusvõrguettevõtjate võrkude omadused.
3. Süsteemikaitsekava peab sisaldama vähemalt järgmisi sätteid:
 - a) artikli 13 kohased süsteemikaitsekava kasutuselevõtmise tingimused;
 - b) põhivõrguettevõtja antavad süsteemikaitsekava juhised;
 - c) meetmed, mille suhtes kehtib kindlaksmääratud osalistega reaajas konsulteerimise või kooskõlastamise kohustus.
4. Täpsemalt peab süsteemikaitsekava sisaldama järgmisi osi:
 - a) loend meetmetest, mida põhivõrguettevõtja võtab oma paigaldistes;
 - b) loend jaotusvõrguettevõtjate võetavatest meetmetest ja nimekiri jaotusvõrguettevõtjatest, kes neid meetmeid oma paigaldistes võtma peavad;
 - c) nimekiri olulistest võrgukasutajatest, kes peavad võtma oma paigaldistes määrustes (EL) 2016/631, (EL) 2016/1388 ja (EL) 2016/1447 või riigi õigusaktides sätestatud kohustuslikest nõuetest tulenevaid meetmeid, ja loend meetmetest, mida need olulised võrgukasutajad võtma peavad;
 - d) nimekiri esmatähtsatest olulistest võrgukasutajatest ja nende lahtiühendamise tingimused;
 - e) iga süsteemikaitsekavas nimetatud meetme rakendustähtaeg.

5. Süsteemikaitsekava peab sisaldama vähemalt järgmisi II peatüki 2. jaos kirjeldatud tehnilisi ja korralduslikke meetmeid:
- a) süsteemikaitsekeemid, sealhulgas vähemalt järgmised:
 - i) artikli 15 kohane alaseduse automaatjuhtimisskeem;
 - ii) artikli 16 kohane ülesageduse automaatjuhtimisskeem;
 - iii) artikli 17 kohane pingekollapsi vältimise automaatjuhtimisskeem;
 - b) süsteemikaitsekava toimingud, sealhulgas vähemalt järgmised:
 - i) artikli 18 kohane sagedushälbe juhtimine;
 - ii) artikli 19 kohane pingehälbe juhtimine;
 - iii) artikli 20 kohane võimsusvoo juhtimine;
 - iv) artikli 21 kohane abi aktiivvõimsuse puudujäägi korral;
 - v) artikli 22 kohane tarbimise käsitsi lahtiühendamine.
6. Süsteemikaitsekavas sisalduvad meetmed peavad vastama järgmistele põhimõtetele:
- a) nende mõju süsteemi kasutajatele on võimalikult väike;
 - b) need on majanduslikult tõhusad;
 - c) käivitatakse ainult vajalikud meetmed;
 - d) need ei too kaasa põhivõrguettevõtja ülekandesüsteemi ega ühendatud ülekandesüsteemide sattumist hädaolukorda ega süsteemi kustumist.

Artikkel 12

Süsteemikaitsekava rakendamine

1. Iga põhivõrguettevõtja rakendab hiljemalt 18. detsembriks 2019 oma süsteemikaitsekava need meetmed, mida tuleb võtta ülekandesüsteemi suhtes. Edaspidi peab ta need meetmed jõusse jätma.
2. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 teavitab iga põhivõrguettevõtja ülekandevõrguühendusega jaotusvõrguettevõtjaid meetmetest (kaasa arvatud nende rakendustähtaegadest), mida võetakse kas:
- a) artikli 11 lõike 4 kohaselt jaotusvõrguettevõtja paigaldistes;
 - b) artikli 11 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud ja tema jaotusvõrkudega ühendatud oluliste võrgukasutajate paigaldistes;
 - c) tema jaotusvõrkudega ühendatud kaitseteenuse osutajate paigaldistes või
 - d) tema jaotusvõrkudega ühendatud jaotusvõrguettevõtjate paigaldistes.
3. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 teavitab iga põhivõrguettevõtja oma ülekandesüsteemiga otse ühendatud olulisi võrgukasutajaid, kes on määratud kindlaks vastavalt artikli 11 lõike 4 punktile c, ja kaitseteenuse osutajaid nende paigaldistes võetavatest meetmetest, kaasa arvatud meetmete võtmise tähtaegadest.
4. Kui see on riigi õigusaktidega ette nähtud, teavitab põhivõrguettevõtja ise jaotusvõrkudega ühendatud olulisi võrgukasutajaid, kes on määratud kindlaks vastavalt artikli 11 lõike 4 punktile c, kaitseteenuse osutajaid ja jaotusvõrguettevõtjaid nende paigaldistes võetavatest meetmetest, kaasa arvatud meetmete võtmise tähtaegadest. Ta annab kõnealusest teavitamisest asjaomasele jaotusvõrguettevõtjale teada.
5. Kui põhivõrguettevõtja teavitab lõike 2 kohaselt jaotusvõrguettevõtjat, teavitab jaotusvõrguettevõtja omakorda viivitamata oma jaotusvõrguga ühendatud olulisi võrgukasutajaid, kaitseteenuse osutajaid ja jaotusvõrguettevõtjaid süsteemikaitsekava meetmetest, mida nad peavad oma paigaldistes võtma, kaasa arvatud nende meetmete võtmistähtaegadest.
6. Iga teavituse saanud jaotusvõrguettevõtja, oluline võrgukasutaja ja kaitseteenuse osutaja peab:
- a) võtma meetmed, millest neid käesoleva artikli kohaselt teavitati, hiljemalt 12 kuud pärast teavituse saamise kuupäeva;
 - b) esitama meetmete võtmise kohta kinnituse teavitanud võrguettevõtjale, kes teavitab kinnitusest põhivõrguettevõtjat (kui teavitaja ei olnud põhivõrguettevõtja ise);
 - c) jätma oma paigaldistes võetud meetmed jõusse.

Artikkel 13

Süsteemikaitsekava kasutuselevõtmine

1. Iga põhivõrguettevõtja käivitab artikli 11 lõike 5 punkti b kohased süsteemikaitsekava toimingud jaotusvõrguettevõtjate, artikli 11 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud oluliste võrgukasutajate ja kaitseteenuse osutajatega kooskõlastades.
2. Lisaks artikli 11 lõike 5 punkti a kohastele automaatselt käivituvatele süsteemikaitsekava skeemidele peab iga põhivõrguettevõtja käivitama süsteemikaitsekava toimingud, kui:
 - a) süsteem on määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikes 3 sätestatud kriteeriumide kohaselt hädaolukorras ja ühtegi talitluskindluse tugimeedet ei saa tavatalitluse taastamiseks võtta või
 - b) talitluskindluse analüüsi kohaselt on ülekandesüsteemi talitluskindluse tagamiseks vaja lisaks võimalikele talitluskindluse tugimeetmetele võtta ka mõni artikli 11 lõike 5 kohane süsteemikaitsekava meede.
3. Iga jaotusvõrguettevõtja ning artikli 11 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud oluline võrgukasutaja, samuti iga kaitseteenuse osutaja peab täitma põhjendamatu viivitusega põhivõrguettevõtja artikli 11 lõike 3 punkti c kohaselt antud süsteemikaitsekava juhiseid, järgides artikli 11 lõike 5 punktis b sätestatud süsteemikaitsekava menetlusi.
4. Kui põhivõrguettevõtja süsteemikaitsekavas sisalduvatel artikli 11 lõike 5 punktis b osutatud menetlustel on oluline piiriülene mõju, peab ta need menetlused kasutusele võtma nendest mõjutatud põhivõrguettevõtjatega kooskõlastatult.

Artikkel 14

Põhivõrguettevõtjatevaheline abi ja kooskõlastamine hädaolukorras

1. Iga põhivõrguettevõtja peab osutama hädaolukorras põhivõrguettevõtjale viimase taotlusel võrkudevaheliste ühenduste kaudu igakülgselt abi, tingimusel, et see ei põhjusta tema ülekandesüsteemi või ühendatud ülekandesüsteemide sattumist hädaolukorda või süsteemi kustumist.
2. Kui abi tuleb osutada võrkudevaheliste alalisvooluühenduste kaudu, võib see hõlmata järgmisi meetmeid, võttes arvesse alalisvooluülekandesüsteemi tehnilisi omadusi ja suutlikkust:
 - a) ülekantava aktiivvõimsuse käsitsi juhtimine, et aidata hädaolukorras põhivõrguettevõtjal viia võimsusvoogu talitluskindluse piirangutele vastavaks või naabersünkroonala sagedust määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikes 2 hääre seisundi kriteeriumina määratletud süsteemi sageduse piiridesse;
 - b) ülekantava aktiivvõimsuse automaatjuhtimine vastavalt määruse (EL) 2016/1447 artiklis 13 sätestatud signaalidele ja kriteeriumidele;
 - c) määruse (EL) 2016/1447 artiklite 15–18 kohane sageduse automaatjuhtimine saartalitluse korral;
 - d) määruse (EL) 2016/1447 artikli 24 kohane pinge ja reaktiivvõimsuse juhtimine;
 - e) muu sobiv meede.
3. Iga põhivõrguettevõtja võib ülekandesüsteemi olulise piiriülese mõjuga osa, kaasa arvatud võrkudevahelise ühenduse, käsitsi lahti ühendada järgmistel tingimustel:
 - a) põhivõrguettevõtja kooskõlastab selle naaberpõhivõrguettevõtjatega ja
 - b) meede ei too kaasa ülejäänud ühendsüsteemi sattumist hädaolukorda ega selle kustumist.
4. Lõikest 3 sõltumata võib põhivõrguettevõtja põhivõrgu olulise piiriülese mõjuga osa, kaasa arvatud võrkudevahelise ühenduse, käsitsi lahti ühendada ilma kooskõlastamata, kui erakorralised asjaolud nõuavad talitluskindluse piirangutest väljumist, et hoida ära töötajate ohtu sattumine või seadmete kahjustumine. 30 päeva jooksul pärast vahejuhtumit peab põhivõrguettevõtja koostama vähemalt ingliskeelse aruande, milles selgitatakse üksikasjalikult meetme põhjusi, võtmist ja mõju, ning esitama selle direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt asjaomasele reguleerivale asutusele ja naaberpõhivõrguettevõtjatele, samuti tegema selle kättesaadavaks võrgu oluliselt mõjutatud kasutajatele.

2. JAGU

Süsteemikaitsekava meetmed

Artikkel 15

Alasageduse automaatjuhtimisskeem

1. Süsteemikaitsekavas ette nähtud alasageduse automaatjuhtimisskeem peab hõlmama automaatset tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise skeemi ja alasagedusega piiratud sagedustundliku seisundi seadeid põhivõrguettevõtja koormuse-sageduse juhtimispiirkonnas.
2. Iga põhivõrguettevõtja peab oma süsteemikaitsekavas kehtestama, et alasagedusega piiratud sagedustundlik seisund käivitatakse enne automaatset tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise skeemi, kui sageduse muutumiskiirus seda võimaldab.
3. Enne tarbimise automaatse alasagedusliku lahtiühendamise skeemi käivitumist peab iga põhivõrguettevõtja ja artikli 11 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtja tagama, et koormusena tema võrku ühendatud energiasalvestusseadmed:
 - a) lülituvad põhivõrguettevõtja süsteemikaitsekavas kehtestatud aja jooksul ja aktiivvõimsuse seadeväärtuse juures automaatselt tootmisrežiimile või
 - b) kui energiasalvestusseade ei ole suuteline põhivõrguettevõtja süsteemikaitsekavas kehtestatud aja jooksul ümber lülituma, ühendatakse koormusena talitlev energiasalvestusseade automaatselt lahti.
4. Iga põhivõrguettevõtja kehtestab oma süsteemikaitsekavas sageduse piirmäärad, mille juures toimub energiasalvestusseadmete automaatne ümberlülitumine või lahtiühendamine. Kõnealused sageduse piirid peavad olema madalamad kui määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikes 3 hädaolukorra kriteeriumina määratletud süsteemi sageduse piir või sellega võrdsed, kuid kõrgemad kui lisas sätestatud sageduspiir, mis on tarbimise lahtiühendamise kohustuslik lähtetase.
5. Iga põhivõrguettevõtja kavandab tarbimise automaatse alasagedusliku lahtiühendamise skeemi kooskõlas lisas sätestatud tingimustega koormuse avariiliseks vähendamiseks reaajas. Skeem peab hõlmama tarbimise lahtiühendamist rakendusvahemikus erinevatel sagedustel, alates nn kohustuslikust lähtetasemest ja lõpetades nn kohustusliku lõpptasemega, järgides põhimõtet, et astmeid on võimalikult vähe ja need on võimalikult suured. Rakendusvahemikuga tuleb kindlaks määrata teataval sagedusel lahtiühendatava netotarbimise suurim lubatud kõrvalekalle lahtiühendatava netotarbimise sihtväärtusest, mis arvutatakse kohustusliku lähte- ja lõpptaseme järgi lineaarse interpoleerimise teel. Rakendusvahemikuga ei lubata lahti ühendada vähem netotarbimist, kui on ette nähtud kohustusliku lahtiühendatava lähtetasemega. Sammu ei käsitata sammuna, kui kõnealuse sammuna korral lahtiühendatava sõlme netotarbimine on null.
6. Iga põhivõrguettevõtja või jaotusvõrguettevõtja paigaldab tarbimise alasageduslikuks lahtiühendamiseks vajalikud releed, võttes arvesse vähemalt koormuse dünaamikat ja hajatootmist.
7. Artikli 12 lõikega 2 ette nähtud teavituse kohaselt tarbimise automaatse alasagedusliku lahtiühendamise skeemi rakendades peab iga põhivõrguettevõtja või jaotusvõrguettevõtja:
 - a) vältima täiendava viivituse seadistamist lisaks releede ja võimsuslülitite rakendumisajale;
 - b) ühendama lahti võimalikult vähe tootmisüksusi, eriti selliseid, mis tekitavad inertsi;
 - c) piirama ohtu, et skeem põhjustab väljapoole talitluskindluse piiranguid jäävaid võimsusvoo- ja pingehälbeid.Kui jaotusvõrguettevõtja ei saa punktidega b ja c ette nähtud nõudeid täita, teavitab ta sellest põhivõrguettevõtjat ja teeb ettepaneku, millist nõuet kohaldada. Põhivõrguettevõtja kehtestab kohaldatavad nõuded jaotusvõrguettevõtjaga konsulteerides ühise tasuvusanalüüsi alusel.
8. Süsteemikaitsekavas sätestatud tarbimise automaatse alasagedusliku lahtiühendamise skeemiga võib ette näha netotarbimise lahtiühendamise sageduse muutumiskiiruse alusel, tingimusel, et:
 - a) see käivitub ainult:
 - i) siis, kui sagedushälve on suurem kui maksimaalne püsitalitluse sagedushälve ja sageduse muutumiskiirus on suurem kui sünkronala tootmise ja tarbimise vahelise maksimaalse hetkelise võimsushälbe põhjustatu;
 - ii) niikauaks, kuni sagedus saavutab tarbimise lahtiühendamise kohustusliku lähtetaseme;

b) see on kooskõlas lisaga;

c) see on vajalik ja põhjendatud talitluskindluse tõhusa säilitamise seisukohast.

9. Kui süsteemikaitsekava automaatne madalsageduslik tarbimise lahtiühendamine sisaldab netotarbimise lahtiühendamist sageduse muutumiskiiruse alusel, nagu on kirjeldatud lõikes 8, esitab põhivõrguettevõtja 30 päeva jooksul alates netotarbimise lahtiühendamisest riiklikule reguleerivale asutusele aruande, milles selgitatakse üksikasjalikult meetme põhjusi, võtmist ja mõju.

10. Põhivõrguettevõtja võib lisada oma süsteemikaitsekavas ette nähtud tarbimise automaatse alasagedusliku lahtiühendamise skeemi astmeid netotarbimise lahtiühendamiseks lisas sätestatud tarbimise lahtiühendamise kohustuslikust lõpptasemest madalamal tasemel.

11. Iga põhivõrguettevõtja võib rakendada täiendavaid süsteemikaitsekeeme, mis käivituvad tarbimise lahtiühendamise kohustuslikust lõpptasemest madalamal või sellega võrdsel sagedusel ja mille eesmärk on kiirendada süsteemi taastamist. Põhivõrguettevõtja peab tagama, et sellised lisaskeemid ei kahjusta sagedust veelgi.

Artikkel 16

Ülesageduse automaatjuhtimisskeem

1. Süsteemikaitsekavas ette nähtud ülesageduse automaatjuhtimisskeem peab automaatselt vähendama igas koormuse-sageduse juhtimispiirkonnas sisestatava aktiivvõimsuse koguhulka.

2. Iga põhivõrguettevõtja peab sünkroonala teiste põhivõrguettevõtjatega konsulteerides kindlaks määrama oma ülepinge automaatjuhtimisskeemi järgmised näitajad:

a) sageduse piirmäärad, mille korral see käivitub;

b) sisestatava aktiivvõimsuse vähendamise määr.

3. Iga põhivõrguettevõtja peab ülesageduse automaatjuhtimisskeemi väljatöötamisel arvesse võtma oma koormuse-sageduse juhtimispiirkonna tootmisüksuste suutlikkust seoses ülesagedusega piiratud sagedustundliku seisundiga ja energiasalvestusseadmete suutlikkust. Kui ülesagedusega piiratud sagedustundlik seisund puudub või ei ole lõike 2 punktides a ja b sätestatud nõuete täitmiseks piisav, peab iga põhivõrguettevõtja lisaks ette nägema tootmise järkjärgulise lineaarse lahtiühendamise oma koormuse-sageduse juhtimispiirkonnas. Põhivõrguettevõtja peab kehtestama tootmisüksuste ja/või alalisvooluülekandesüsteemide lahtiühendamise maksimaalsed sammud, konsulteerides oma sünkroonala teiste põhivõrguettevõtjatega.

Artikkel 17

Pingekollapsi vältimise automaatjuhtimisskeem

1. Süsteemikaitsekavas sisalduv pingekollapsi vältimise automaatjuhtimisskeem võib hõlmata üht või mitut alljärgnevat skeemi olenevalt sellest, millised on põhivõrguettevõtjapoolse süsteemi talitluskindluse hindamise tulemused:

a) määruse (EL) 2016/1388 artikli 19 lõike 2 kohane tarbimise alapingelise lahtiühendamise skeem;

b) määruse (EL) 2016/1388 artikli 19 lõike 3 kohane koormusastmelüliti blokeerimise skeem;

c) süsteemikaitsekeemid pinge juhtimiseks.

2. Kui lõike 1 kohane hindamine ei tõesta, et koormus-astmelüliti blokeerimise skeemi kasutuselevõtt ei ole põhivõrguettevõtja juhtimispiirkonnas pingekollapsi ärahoidmiseks vajalik, peab põhivõrguettevõtja kehtestama tingimused, mille korral koormus-astmelüliti vastavalt määruse (EL) 2016/1388 artikli 19 lõikele 3 blokeerub ja mis hõlmavad vähemalt järgmist:

a) blokeerimisviis (kohapeal või kaugteel juhtimiskeskusest);

b) pingeastme piirmäär ühenduspunktis;

c) reaktiivvõimsuse voo suund;

d) maksimaalne ajavahemik piirmäära registreerimisest lüliti blokeerumiseni.

Artikkel 18

Sagedushälbe juhtimine

1. Süsteemikaitsekavas ette nähtud sagedushälbe juhtimise toiming hõlmab meetmeid määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikes 2 häireseisundi kriteeriumina määratletud sagedusvahemikust väljapoole jääva sagedushälbe juhtimiseks. Sagedushälbe juhtimine toimub kooskõlas korraga talitluskindluse tugimeetmete võtmiseks, mida tuleb juhtida kooskõlastatult vastavalt määruse (EL) 2017/1485 artikli 78 lõikele 4, ning see peab vastama vähemalt järgmistele nõuetele:

- a) alaseduse juhtumite ajal peab tootmise vähenemine olema väiksem kui koormuse vähenemine;
- b) ülesageduse juhtumite ajal peab tootmise vähenemine olema suurem kui koormuse vähenemine.

2. Iga põhivõrguettevõtja kohandab oma koormuse-sageduse juhtimist, et ära hoida häireid, mis tekivad aktiivvõimsuse käsitsi käivitamisel ja käivituse väljalülitamisel vastavalt lõigetele 3 ja 5.

3. Igal põhivõrguettevõtjal on õigus määrata aktiivvõimsuse seadeväärtus, mida iga artikli 11 lõike 4 punkti c kohaselt kindlaks määratud oluline võrgukasutaja peab tagama, tingimusel, et see seadeväärtus vastab olulise võrgukasutaja tehnilistele piirangutele. Igal põhivõrguettevõtjal on õigus määrata aktiivvõimsuse seadeväärtus, mida iga kaitseteenuse osutaja peab säilitama, juhul kui see meede on artikli 4 lõikes 4 osutatud tingimuste kohaselt tema suhtes kohaldatav ja seadeväärtus vastab kaitseteenuse osutaja tehnilistele piirangutele. Olulised võrgukasutajad ja kaitseteenuse osutajad peavad täitma põhjendamatu viivitusega kas põhivõrguettevõtjalt otse või jaotusvõrguettevõtja vahendusel saadud juhiseid ja järgima neid seni, kuni antakse uued juhised. Kui juhised antakse otse, teavitab põhivõrguettevõtja asjaomaseid jaotusvõrguettevõtjaid sellest viivitusest.

4. Igal põhivõrguettevõtjal on õigus olulisi võrgukasutajaid ja kaitseteenuse osutajaid kas otse või jaotusvõrguettevõtjate kaudu lahti ühendada. Olulised võrgukasutajad ja kaitseteenuse osutajad jäävad lahtiühendatuks, kuni antakse uued juhised. Kui olulised võrgukasutajad ühendatakse lahti otse, teavitab põhivõrguettevõtja jaotusvõrguettevõtjaid sellest viivitamata. 30 päeva jooksul pärast vahejuhtumit koostab põhivõrguettevõtja aruande, milles selgitatakse üksikasjalikult meetme põhjusi, võtmist ja mõju, ning esitab selle asjaomasele reguleerivale asutusele direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt ning teeb kättesaadavaks oluliselt mõjutatud võrgukasutajatele.

5. Kui sageduse muutumiskiirus seda võimaldab, käivitab enne artiklis 15 sätestatud tarbimise automaatse alasedusliku lahtiühendamise skeemi käivitamist iga põhivõrguettevõtja kas otse või jaotusvõrguettevõtjate vahendusel asjaomaste kaitseteenuse osutajate tarbimiskaja ja:

- a) lülitab koormusena talitlevad energiasalvestusseadmed põhivõrguettevõtja süsteemikaitsekavas kehtestatud aktiivvõimsuse seadeväärtuse juures tootmiseseisundisse või
- b) kui energiasalvestusseade ei ole suuteline piisavalt kiiresti ümber lülituma, et sagedust stabiliseerida, ühendab selle käsitsi lahti.

Artikkel 19

Pingehälbe juhtimine

1. Süsteemikaitsekavas ette nähtud pingehälbe juhtimise menetlus peab hõlmama meetmeid määruse (EL) 2017/1485 artikli 25 kohasest talitluskindluse vahemikust väljapoole jäävate pingehälvete ohjamiseks.

2. Igal põhivõrguettevõtjal on õigus kehtestada reaktiivvõimsuse vahemik või pingevahemik ning kohustada jaotusvõrguettevõtjaid ja artikli 11 lõike 4 kohaselt selle meetme kohaldamisalasse kuuluvaid olulisi võrgukasutajaid sellest kinni pidama, nagu on ette nähtud määruse (EL) 2017/1485 artiklites 28 ja 29.

3. Hädaolukorras naaberpõhivõrguettevõtja taotlusel peab iga põhivõrguettevõtja tegema kättesaadavaks kõik reaktiivvõimsuse suutlikkused, mis ei too kaasa tema ülekandesüsteemi sattumist hädaolukorda või süsteemi kustumist.

Artikkel 20

Võimsusvoo juhtimine

1. Süsteemikaitsekavas ette nähtud võimsusvoo juhtimise toiming hõlmab meetmeid määruse (EL) 2017/1485 artikli 25 kohasest talitluskindluse piirangutest väljapoole jääva võimsusvoo juhtimiseks.

2. Igal põhivõrguettevõtjal on õigus määrata aktiivvõimsuse seadeväärtus, mida iga artikli 11 lõike 4 punkti c kohaselt kindlaks määratud oluline võrgukasutaja peab hoidma, tingimusel, et see seadeväärtus vastab olulise võrgukasutaja tehnilistele piirangutele. Igal põhivõrguettevõtjal on õigus määrata aktiivvõimsuse seadeväärtus, mida iga kaitseteenuse osutaja peab säilitama, juhul kui see meede on artikli 4 lõikes 4 osutatud tingimuste kohaselt tema suhtes kohaldatav ja seadeväärtus vastab kaitseteenuse osutajate tehnilistele piirangutele. Olulised võrgukasutajad ja kaitseteenuse osutajad peavad täitma põhjendamatu viivitusega kas põhivõrguettevõtjalt otse või jaotusvõrguettevõtja vahendusel saadud juhiseid ja järgima neid seni, kuni antakse uued juhised. Kui juhised antakse otse, teavitab põhivõrguettevõtja asjaomaseid jaotusvõrguettevõtjaid sellest viivitusest.

3. Igal põhivõrguettevõtjal on õigus olulisi võrgukasutajaid ja kaitseteenuse osutajaid kas otse või jaotusvõrguettevõtjate kaudu lahti ühendada. Olulised võrgukasutajad ja kaitseteenuse osutajad jäävad lahtiühendatuks, kuni antakse uued juhised. Kui olulised võrgukasutajad ühendatakse lahti otse, teavitab põhivõrguettevõtja asjaomaseid jaotusvõrguettevõtjaid sellest viivitusest. 30 päeva jooksul pärast vahejuhtumit peab põhivõrguettevõtja koostama aruande, milles selgitatakse üksikasjalikult meetme põhjusi, võtmist ja mõju, ning esitama selle riiklikule reguleerivale asutusele direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt.

Artikkel 21

Abi osutamine aktiivvõimsuse puudujäägi korral

1. Juhul kui määruse (EL) 2017/1485 artikli 107 lõigete 1 ja 2 kohaselt on kindlaks tehtud, et juhtimispiirkonnas ei ole piisavuse nõue täidetud järgmise päeva või päevasiseses ajavahemikus, ning enne võimalikku turupõhiste toimingute peatamist vastavalt artiklile 35, on põhivõrguettevõtjal õigus taotleda aktiivvõimsuse abi:

- a) ükskõik millisel tasakaalustamisteenuse osutajalt, kes peab põhivõrguettevõtja taotlusel muutma oma kasutatavusstaatust, et teha kättesaadavaks kogu oma aktiivvõimsus, tingimusel, et see ei ole juba tasakaalustamisturu kaudu käivitatud, ja järgides oma tehnilisi piiranguid;
- b) ükskõik millisel tema koormuse-sageduse juhtimispiirkonnas võrku ühendatud oluliselt võrgukasutajalt, kes veel ei paku talle tasakaalustamisteenust ja kes peab põhivõrguettevõtja taotlusel tegema kättesaadavaks kogu oma aktiivvõimsuse, järgides oma tehnilisi piiranguid;
- c) muudelt põhivõrguettevõtjalt, kes on tava- või häireseisundis.

2. Põhivõrguettevõtja võib käivitada tasakaalustamisteenuse osutaja või olulise võrgukasutaja aktiivvõimsuse abi lõike 1 punktide a ja b alusel üksnes juhul, kui ta on juba käivitanud kõik tasakaalustamisenergia pakkumised, võttes arvesse kasutatavat piirkonnaülest võimsust hetkel, kui juhtimispiirkonnas piisavuse nõue ei ole täidetud.

3. Iga põhivõrguettevõtja, kellelt on lõike 1 punkti c kohaselt aktiivvõimsuse abi taotletud:

- a) teeb kättesaadavaks oma jaotamata pakkumised;
- b) omab õigust käivitada tasakaalustamisenergia, et tarnida vastav võimsus seda taotlenud põhivõrguettevõtjale;
- c) omab õigust taotleda aktiivvõimsuse abi oma tasakaalustamisteenuse osutajatelt ja kõikidelt oma koormuse-sageduse juhtimispiirkonnas võrku ühendatud olulistelt võrgukasutajatelt, kes veel ei paku talle tasakaalustamisteenust, et anda vastav aktiivvõimsuse abi taotluse esitanud põhivõrguettevõtjale.

4. Lõike 1 punkti c kohaselt taotletud aktiivvõimsuse käivitamisel on taotluse esitanud ja taotluse saanud põhivõrguettevõtjal õigus kasutada:

- a) saadaolevat piirkonnaülest võimsust, kui käivitamine toimub enne piirkonnaüleste tehingute sulgemisaega päevasisesel turul ning kui asjaomase piirkonnaüle võimsuse tarnimist ei ole artikli 35 kohaselt peatatud;
- b) lisavõimsust, mis võib olla saadaval tänu süsteemi seisundile reaalajas; sellisel juhul kooskõlastavad taotluse esitanud ja taotluse saanud põhivõrguettevõtja oma tegevust teiste oluliselt mõjutatud põhivõrguettevõtjatega, nagu on ette nähtud artikli 6 lõikes 5.

5. Kui taotluse esitanud ja taotluse saanud põhivõrguettevõtja on aktiivvõimsuse abi andmise tingimustes kokku leppinud, on kokkulepitud aktiivvõimsuse kogus ja tarnimise ajavahemik siduvad, välja arvatud juhul, kui abi osutava põhivõrguettevõtja ülekandesüsteem satub hädaolukorda või kustub.

*Artikkel 22***Tarbimise käsitsi piiramine**

1. Lisaks artiklites 18–21 sätestatud meetmetele võib iga põhivõrguettevõtja määrata kindlaks netotarbimismahu, mille ta kas otse või jaotusvõrguettevõtjate kaudu käsitsi lahti ühendab, kui see on vajalik hädaolukorra levimise või süvenemise ärahoidmiseks. Kui tarbimine ühendatakse lahti otse, teavitab põhivõrguettevõtja asjaomaseid jaotusvõrguettevõtjaid sellest viivitamata.
2. Põhivõrguettevõtja käivitab lõike 1 kohase netotarbimise käsitsi lahtiühendamise selleks, et:
 - a) lahendada ülekoormuse või alapinge olukorda või
 - b) lahendada olukorda, kus on taotletud artikli 21 kohast aktiivvõimsuse abi, kuid see ei ole küllaldane põhivõrguettevõtja juhtimispiirkonnas piisavuse säilitamiseks järgmise päeva ja päevasiseses ajavahemikus määruse (EL) 2017/1485 artikli 107 tähenduses, mis võib kaasa tuua sageduse languse sünkroonanal.
3. Põhivõrguettevõtja peab teavitama jaotusvõrguettevõtjaid lõike 1 kohaselt kehtestatud netotarbimismahust, mis nende jaotusvõrgust lahti ühendatakse. Iga jaotusvõrguettevõtja peab teatavaks tehtud netotarbimismahu põhjendamatu viivitusega lahti ühendama.
4. 30 päeva jooksul pärast vahejuhtumit peab põhivõrguettevõtja koostama aruande, milles selgitatakse üksikasjalikult meetme põhjusi, võtmist ja mõju, ning esitama selle asjaomasele reguleerivale asutusele direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt.

III PEATÜKK

TAASTAMISKAVA

1. JAGU

Üldsätted*Artikkel 23***Taastamiskava väljatöötamine**

1. Iga põhivõrguettevõtja peab hiljemalt 18. detsembriks 2018 koostama taastamiskava, konsulteerides selleks asjaomaste jaotusvõrguettevõtjate, oluliste võrgukasutajate, riiklike reguleerivate asutuste või artikli 4 lõikes 3 osutatud asutuste, naaberpõhivõrguettevõtjate ja oma sünkroonala teiste põhivõrguettevõtjatega.
2. Taastamiskava väljatöötamisel peab põhivõrguettevõtja arvesse võtma vähemalt järgmisi asjaolusid:
 - a) elektrienergia tootmise ja koormuse dünaamika ja näitajad;
 - b) lõike 4 kohaselt kindlaksmääratud esmatähtsate oluliste võrgukasutajate erivajadused;
 - c) tema võrgu ja sellest sõltuvate jaotusvõrguettevõtjate võrkude omadused.
3. Taastamiskava peab sisaldama vähemalt järgmisi sätteid:
 - a) artikli 25 kohased taastamiskava kasutuselevõtmise tingimused;
 - b) põhivõrguettevõtja antavad taastamiskava juhised;
 - c) meetmed, mille suhtes kehtib kindlaksmääratud osalistega reaajas konsulteerimise või kooskõlastamise kohustus.
4. Täpsemalt peab taastamiskava sisaldama järgmisi osi:
 - a) loend meetmetest, mida põhivõrguettevõtja võtab oma paigaldistes;
 - b) loend jaotusvõrguettevõtjate võetavatest meetmetest ja nimekiri jaotusvõrguettevõtjatest, kes neid meetmeid oma paigaldistes võtma peavad;
 - c) nimekiri olulistest võrgukasutajatest, kes peavad võtma oma paigaldistes määrustes (EL) 2016/631, (EL) 2016/1388 ja (EL) 2016/1447 või riigi õigusaktides sätestatud kohustuslikest nõuetest tulenevaid meetmeid, ja loend meetmetest, mida need olulised võrgukasutajad võtma peavad;
 - d) nimekiri esmatähtsatest olulistest võrgukasutajatest ning nende lahtiühendamise ja taaspingestamise tingimused;

- e) taastamiskava menetluste jaoks oluliste alajaamade nimekirj;
 - f) põhivõrguettevõtjate juhtimispiirkonnas olevate selliste isekäivitusvõimega, kiire taassünkroniseerimisvõimega (omatarvet toitva talitluse kaudu) ja saartalitlusvõimega energiaallikate arv, mida on vaja süsteemi taaspingestamiseks alt üles taaspingestamise strateegia abil;
 - g) iga loetletud meetme võtmistähtaeg.
5. Taastamiskava peab sisaldama vähemalt järgmisi III peatükis kirjeldatud tehnilisi ja korralduslikke meetmeid:
- a) 2. jao kohane taaspingestamismenetlus;
 - b) 3. jao kohane sageduse juhtimise menetlus;
 - c) 4. jao kohane taassünkroniseerimismenetlus.
6. Taastamiskavas sisalduvad meetmed peavad vastama järgmistele põhimõtetele:
- a) nende mõju süsteemi kasutajatele on võimalikult väike;
 - b) need on majanduslikult tõhusad;
 - c) võetakse ainult vajalikud meetmed;
 - d) need ei tohi põhjustada ühendatud ülekandesüsteemides hädaolukorda või süsteemi kustumist.

Artikkel 24

Taastamiskava rakendamine

1. Hiljemalt 18. detsembriks 2019 on iga põhivõrguettevõtja taastamiskavas ülekandesüsteemi jaoks ette nähtud meetmed rakendanud. Põhivõrguettevõtja säilitab kõnealuseid võetud meetmeid.
2. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 teavitab iga põhivõrguettevõtja ülekandevõrguühendusega jaotusvõrguettevõtjaid meetmetest (sealhulgas nende rakendamistähtaegadest), mis tuleb rakendada:
- a) artikli 23 lõike 4 kohaselt jaotusvõrguettevõtjate paigaldistes;
 - b) artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud ja tema jaotusvõrkudega ühendatud oluliste võrgukasutajate paigaldistes;
 - c) tema jaotusvõrkudega ühendatud taastamisteenuse osutajate paigaldistes;
 - d) tema jaotusvõrkudega ühendatud jaotusvõrguettevõtjate paigaldistes.
3. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 teavitab iga põhivõrguettevõtja oma ülekandesüsteemiga otse ühendatud olulisi võrgukasutajaid, kes on määratud kindlaks vastavalt artikli 23 lõikele 4, ja taastamisteenuse osutajaid nende paigaldistes võetavatest meetmetest, sealhulgas meetmete võtmistähtaegadest artikli 23 lõike 4 punkti g alusel.
4. Kui see on ette nähtud liikmesriigi õigusaktidega, teavitab põhivõrguettevõtja jaotusvõrguga ühendatud artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud olulisi võrgukasutajaid, taastamisteenuse osutajaid ja jaotusvõrguettevõtjaid otse ning teavitab asjaomast jaotusvõrguettevõtjat sellisest teatisest.
5. Kui põhivõrguettevõtja teavitab jaotusvõrguettevõtjat kooskõlas lõikega 2, teavitab jaotusvõrguettevõtja omakorda tema jaotusvõrguga ühendatud olulisi võrgukasutajaid, taastamisteenuse osutajaid ja jaotusvõrguettevõtjaid viivitamata taastamiskavas kindlaks määratud meetmetest, mida nad peavad võtma oma paigaldistes, sealhulgas meetmete võtmistähtaegadest artikli 23 lõike 4 punkti g alusel.
6. Kõik teavitatud jaotusvõrguettevõtjad, olulised võrgukasutajad ja taastamisteenuse osutajad:
- a) võtavad teavitatud meetmed hiljemalt 12 kuu jooksul alates teavitamiskuupäevast;
 - b) esitavad meetmete võtmise kohta kinnituse teavitanud võrguettevõtjale, kes teavitab põhivõrguettevõtjat (kui teavitaja ei olnud põhivõrguettevõtja ise);
 - c) jätavad oma paigaldistes võetud meetmed jõusse.

*Artikkel 25***Taastamiskava käivitamine**

1. Iga põhivõrguettevõtja käivitab taastamiskava toimingud artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtjate ja oluliste võrgukasutajate ning taastamisteenuse osutajatega kooskõlastades järgmistel juhtudel:
 - a) süsteemi hädaolukorra korral kooskõlas määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikes 3 sätestatud kriteeriumidega, kui süsteemis on pärast süsteemikaitsekava meetmete võtmist tagatud stabiilsus;
 - b) kui süsteem on kustunud, kooskõlas määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikes 4 sätestatud kriteeriumidega.
2. Süsteemi taastamise ajal teeb iga põhivõrguettevõtja kindlaks järgmised elemendid ja jälgib neid:
 - a) tema juhtimispiirkonda hõlmava(te) sünkroonpiirkonna (-piirkondade) ulatus ja piirid;
 - b) põhivõrguettevõtjad, kellega ta jagab sünkroonpiirkonda (-piirkondi);
 - c) tema juhtimispiirkonnas olemasolevad aktiivvõimsuse reservid.
3. Iga artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtja ja oluline võrgukasutaja ning ka taastamisteenuse osutaja täidab taastamiskava menetlusi järgides põhjendamatute viivitusteta juhiseid, mille põhivõrguettevõtja on andnud kooskõlas artikli 23 lõike 3 punktiga b.
4. Iga põhivõrguettevõtja käivitab olulist piiriülest mõju avaldavad taastamiskava toimingud asjaomaste mõjutatud põhivõrguettevõtjatega kooskõlastades.

*2. JAGU***Taaspingestamine***Artikkel 26***Taaspingestamine**

1. Taastamiskavakohane taaspingestamismenetlus hõlmab meetmeid, mis võimaldavad põhivõrguettevõtjal kohaldada järgmist:
 - a) ülalt alla taaspingestamise strateegia;
 - b) alt üles taaspingestamise strateegia.
2. Alt üles taaspingestamise strateegia korral hõlmab taaspingestamismenetlus meetmeid vähemalt järgmiseks:
 - a) taaspingestamisest tulenevate pinge ja sageduse hälvete ohjamine;
 - b) saartalitluse jälgimine ja haldamine;
 - c) saartalitlusalade taassünkroniseerimine.

*Artikkel 27***Taaspingestamistoimingu käivitamine**

1. Taaspingestamistoimingu käivitamisel valmistab iga põhivõrguettevõtja ette kohaldatava strateegia, võttes arvesse järgmist:
 - a) juhtimispiirkonnas taaspingestamiseks piisava võimsusega energiaallikate olemasolu;
 - b) võimalike taaspingestamise strateegiate oodatav kestus ja riskid;
 - c) elektrisüsteemide tingimused;
 - d) vahetult ühendatud süsteemide tingimused, sealhulgas vähemalt võrkudevaheliste ühenduste seisund;
 - e) artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud esmatähtsad olulised võrgukasutajad;
 - f) ülalt alla ja alt üles taaspingestamise strateegia ühendamise võimalus.

2. Ülal alla taaspingestamise strateegia kohaldamise korral juhib iga põhivõrguettevõtja koormuse ja tootmise ühendamist, et sagedus oleks võimalikult lähedal nimisagedusele, kusjuures suurim lubatud sagedushälve ei tohi olla suurem kui maksimaalne püsitalitluse sagedushälve. Iga põhivõrguettevõtja kohaldab sageduse juhtija kindlaksmääratud tingimusi koormuse ja tootmise ühendamiseks, kui on määratud sageduse juhtija kooskõlas artikliga 29.
3. Alt üles taaspingestamise strateegia kohaldamise korral juhib iga põhivõrguettevõtja koormuse ja tootmise ühendamist, et sagedus oleks võimalikult lähedal sihtsagedusele vastavalt artikli 28 lõike 3 punktile c.
4. Taaspingestamisel kehtestab põhivõrguettevõtja pärast jaotusvõrguettevõtjatega konsulteerimist jaotusvõrkudes taasühendamist vajava netotarbimise ja teavitab neid sellest. Jaotusvõrguettevõtjad taasühendavad netotarbimise teavitatud mahus, võttes arvesse ploki koormust ning koormuse ja tootmise automaatset taasühendamist oma võrgus.
5. Iga põhivõrguettevõtja teavitab naaberpõhivõrguettevõtjaid ülalt alla taaspingestamise strateegia toetamise suutlikkusest.
6. Ülal alla taaspingestamise strateegia kasutuselevõtmiseks esitab põhivõrguettevõtja naaberpõhivõrguettevõtjatele taotluse taaspingestamise toetamiseks. Selline toetamine võib hõlmata aktiivvõimsuse abi kooskõlas artikli 21 lõigetega 3–5. Taotluse saanud põhivõrguettevõtjad pakuvad taaspingestamisel abi, välja arvatud juhul, kui see põhjustab nende süsteemides hädaolukorra või kustumise. Sellisel juhul kasutab taotluse esitanud põhivõrguettevõtja alt üles taaspingestamise strateegiat.

3. JAGU

Sageduse juhtimine

Artikkel 28

Sageduse juhtimine

1. Taastamiskavakohane sageduse juhtimine hõlmab meetmeid, mille eesmärk on taastada võrgus nimisagedus.
2. Põhivõrguettevõtjad võtavad sageduse juhtimise kasutusele järgmistel juhtudel:
 - a) taassünkroniseerimismenetluseks ettevalmistumisel, kui sünkroonala jaotatakse mitmeks sünkroonpiirkonnaks;
 - b) kui sünkroonlal esineb sagedushälve;
 - c) taaspingestamise korral.
3. Sageduse juhtimine hõlmab vähemalt järgmist:
 - a) loetelu meetmetest, mis tuleb võtta koormuse-sageduse regulaatori seadistamiseks enne sageduse juhtijate määramist;
 - b) sageduse juhtijate määramine;
 - c) sihtsageduse kehtestamine alt üles taaspingestamise strateegia korral;
 - d) sageduse juhtimine pärast sagedushälvet;
 - e) sageduse juhtimine pärast sünkroonala osadeks jagamist;
 - f) taasühendamist vajava koormuse ja tootmise mahu kindlaksmääramine, võttes arvesse sünkroonpiirkonnas olemasolevaid aktiivvõimsuse reserve, et vältida ulatuslikke sagedushälbeid.

Artikkel 29

Sageduse juhtija määramine

1. Kui süsteemi taastamisel jagatakse sünkroonala mitmeks sünkroonpiirkonnaks, määravad iga sünkroonpiirkonna põhivõrguettevõtjad kooskõlas käesoleva artikli lõikega 3 sageduse juhtija.
2. Kui süsteemi taastamisel ei jagata sünkroonala osadeks, kuid süsteemi sagedus ületab häireseisundi jaoks kindlaks määratud sageduspiire vastavalt määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikele 2, määravad sünkroonala põhivõrguettevõtjad kooskõlas käesoleva artikli lõikega 3 kindlaks sageduse juhtija.

3. Sageduse juhtijaks määratakse kõige suurema reaalajas mõõdetava K-teguriga põhivõrguettevõtja, välja arvatud juhul, kui sünkroonpiirkonna või sünkroonala põhivõrguettevõtjad otsustavad sageduse juhtijaks määrata mõne teise põhivõrguettevõtja. Sellisel juhul võtavad sünkroonpiirkonna või sünkroonala põhivõrguettevõtjad arvesse järgmisi kriteeriume:

- a) olemasolevate aktiivvõimsuse reservide ja eelkõige sageduse taastamisreservide maht;
 - b) võrkudevahelistes ühendustes olemasolev võimsus;
 - c) sünkroonpiirkonna või sünkroonala põhivõrguettevõtjate sageduse mõõtmisandmete kättesaadavus;
 - d) sünkroonpiirkonna või sünkroonala kriitilise tähtsusega võrguelementide mõõtmisandmete kättesaadavus.
4. Olenemata lõikes 3 sätestatust võivad sünkroonala põhivõrguettevõtjad nimetada varem kindlaks määratud sageduse juhtija, kui see asjaomase sünkroonala suurust ja reaalajas olukorda arvesse võttes sobib.
5. Lõigete 1 ja 2 alusel sageduse juhtijaks määratud põhivõrguettevõtja teavitab enda sageduse juhtijaks määramisest viivitamata teisi sünkroonala põhivõrguettevõtjaid.
6. Määratud sageduse juhtija jääb sageduse juhtijaks, kuni:
- a) sünkroonpiirkonna jaoks määratakse uus sageduse juhtija;
 - b) tema sünkroonpiirkond sünkroniseeritakse mõne muu sünkroonpiirkonnaga ja seetõttu määratakse uus sageduse juhtija;
 - c) sünkroonala on täielikult taassünkroniseeritud, süsteemi sagedus on standardsagedusvahemikus ning kõigil sünkroonala põhivõrguettevõtjatel toimub koormuse-sageduse juhtimine taas tavatalitluses kooskõlas määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikega 1.

Artikkel 30

Sageduse juhtimine pärast sagedushälbe tekkimist

1. Kui süsteemi taastamise ajal on kooskõlas artikli 29 lõikega 3 määratud sageduse juhtija, peatavad sünkroonala põhivõrguettevõtjad (v.a sageduse juhtija) esimese meetmena sageduse taastamisreservide ja asendusreservide käsitsi käivitamise.
2. Sageduse juhtija määrab pärast teiste sünkroonala põhivõrguettevõtjatega konsulteerimist kindlaks talitluskorra, mida kõik sünkroonala põhivõrguettevõtjad järgivad koormuse-sageduse juhtimisel.
3. Sageduse juhtija juhib sageduse taastamisreservide ja asendusreservide käsitsi käivitamist sünkroonlalal, et juhtida sünkroonala sagedust vastavalt nimisagedusele ja võttes arvesse määruse (EL) 2017/1485 artikli 25 alusel kindlaks määratud võrgu talitluskindluse piiranguid. Taotluse korral toetavad kõik sünkroonala põhivõrguettevõtjad selles sageduse juhtijat.

Artikkel 31

Sageduse juhtimine pärast sünkroonala osadeks jagamist

1. Kui süsteemi taastamise ajal on kooskõlas artikli 29 lõikega 3 määratud sageduse juhtija, peatavad iga sünkroonpiirkonna põhivõrguettevõtjad (v.a sageduse juhtija) esimese meetmena sageduse taastamisreservide ja asendusreservide käsitsikäivitamise.
2. Sageduse juhtija määrab pärast teiste sünkroonpiirkonna põhivõrguettevõtjatega konsulteerimist kindlaks talitluskorra, mida kõik sünkroonpiirkonna põhivõrguettevõtjad järgivad koormuse-sageduse juhtimisel.
3. Sageduse juhtija juhib sageduse taastamisreservide ja asendusreservide käsitsi käivitamist sünkroonpiirkonnas, et juhtida sünkroonpiirkonna sagedust vastavalt taassünkroniseerimise juhtija (kui see on määratud) artikli 34 lõike 1 punkti a kohaselt kehtestatud sihtsagedusele ja võttes arvesse määruse (EL) 2017/1485 artikli 25 alusel kehtestatud võrgu talitluskindluse piiranguid. Kui sünkroonpiirkonna jaoks ei ole määratud taassünkroniseerimise juhtijat, püüab sageduse juhtija juhtida sagedust vastavalt nimisagedusele. Taotluse korral toetavad kõik sünkroonpiirkonna põhivõrguettevõtjad selles sageduse juhtijat.

4. JAGU

Taassünkroniseerimine

Artikkel 32

Taassünkroniseerimine

Taastamiskavakohane taassünkroniseerimistoiming hõlmab vähemalt järgmist:

- a) taassünkroniseerimise juhtija määramine;
- b) meetmed, mis võimaldavad põhivõrguettevõtjal kohaldada taassünkroniseerimisstrateegiat;
- c) ühendusliinide faasinurga, sageduse ja pinge erinevuste ülempiirid.

Artikkel 33

Taassünkroniseerimise juhtija määramine

1. Kui süsteemi taastamise ajal on kahte sünkroonpiirkonda võimalik taassünkroniseerida ilma ülekandesüsteemide talitluskindlust kahjustamata, määravad nende sünkroonpiirkondade sageduse juhtijad lõike 2 kohaselt taassünkroniseerimise juhtija, konsulteerides vähemalt nende põhivõrguettevõtjatega, kes on määratud taassünkroniseerimise juhtija kandidaatideks. Iga sageduse juhtija teavitab taassünkroniseerimise juhtija nimetamisest viivitamata oma sünkroonpiirkonna põhivõrguettevõtjaid.

2. Iga taassünkroniseeritavate sünkroonpiirkondade paari puhul on taassünkroniseerimise juhtija põhivõrguettevõtja, kellel on:

- a) taassünkroniseeritavate sünkroonpiirkondade piiril talitluses vähemalt üks paralleeltalitluse lülitamise seadmega varustatud alajaam;
- b) juurdepääs mõlema sünkroonpiirkonna sageduse mõõtmistele;
- c) juurdepääs selliste alajaamade pingele mõõtmistele, mille vahel võivad asuda taassünkroniseerimiseseadmed;
- d) suutlikkus juhtida pinget võimalikes taassünkroniseerimiseseadmetes.

3. Kui lõikes 2 esitatud kriteeriumidele vastab enam kui üks põhivõrguettevõtja, määratakse taassünkroniseerimise juhtijaks see põhivõrguettevõtja, kellel on kahe sünkroonpiirkonna kohta kõige rohkem võimalikke taassünkroniseerimiseseadmeid, välja arvatud juhul, kui kahe sünkroonpiirkonna sageduse juhtijad otsustavad taassünkroniseerimise juhtijaks määrata mõne teise põhivõrguettevõtja.

4. Määratud taassünkroniseerimise juhtija jääb taassünkroniseerimise juhtijaks, kuni:

- a) kahe sünkroonpiirkonna jaoks määratakse uus taassünkroniseerimise juhtija;
- b) kaks sünkroonpiirkonda on taassünkroniseeritud ja kõik artikli 34 kohased etapid on läbitud.

Artikkel 34

Taassünkroniseerimisstrateegia

1. Enne taassünkroniseerimist võtab taassünkroniseerimise juhtija järgmised meetmed:

- a) kehtestab vastavalt artiklis 32 osutatud ülempiiridele järgmise:
 - i) taassünkroniseerimise sageduse sihtväärtus;
 - ii) kahe sünkroonpiirkonna maksimaalne sageduserinevus;
 - iii) maksimaalne võrguga vahetatav aktiiv- ja reaktiivvõimsus;
 - iv) koormuse-sageduse juhtimisel kasutatav talitlusrežiim;
- b) valib taassünkroniseerimiseseadme, võttes arvesse sünkroonpiirkondade talitluskindluse piiranguid;
- c) kehtestab ja valmistab ette kahe sünkroonpiirkonna taassünkroniseerimiseseadmes taassünkroniseerimiseks vajalikud meetmed;
- d) kehtestab ja valmistab ette järeelmeetmed, et luua sünkroonpiirkondade vahel lisäühendusi;
- e) hindab sünkroonpiirkondade taassünkroniseerimisvalmidust, võttes arvesse punktis a osutatud tingimusi.

2. Lõikes 1 loetletud ülesannete täitmisel konsulteerib taassünkroniseerimise juhtija asjaomaste sünkroonpiirkondade sageduse juhtijatega, kusjuures punktides b–e osutatud ülesannete korral konsulteerib ta ka taassünkroniseerimiseks kasutatavaid alajaamu käitavate põhivõrguettevõtjatega.
3. Iga sageduse juhtija teavitab kavandatavast taassünkroniseerimisest põhjendamatult viivitamata oma sünkroonpiirkonna põhivõrguettevõtjaid.
4. Kui kõik lõike 1 punkti a kohased tegurid on kindlaks määratud, käivitab taassünkroniseerimise juhtija taassünkroniseerimise, võttes kooskõlas lõike 1 punktidega c ja d kehtestatud meetmed.

IV PEATÜKK

TURUSUHTED

Artikkel 35

Turupõhise tegevuse peatamine

1. Järgmistel juhtudel võib põhivõrguettevõtja ajutiselt peatada ühe või mitu lõikes 2 osutatud turupõhist tegevust:
 - a) põhivõrguettevõtja ülekandesüsteem on kustunud;
 - b) põhivõrguettevõtja on kasutanud kõiki turul kättesaadavaid võimalusi ja turupõhise tegevuse jätkamine hädaolukorras kahjustaks üht või mitut määruse (EL) 2017/1485 artikli 18 lõikes 3 osutatud tingimust;
 - c) turupõhise tegevuse jätkamine vähendaks oluliselt võrgu tava- või häireseisundi taastamise tõhusust;
 - d) põhivõrguettevõtjatele turupõhise tegevuse võimaldamiseks vajalikud vahendid ega sidevahendid ei ole kättesaadavad.
2. Kooskõlas lõikega 1 võidakse peatada järgmine turupõhine tegevus:
 - a) piirkonnaülese võimsuse tagamine võimsuse jaotamiseks vastavate pakkumispriirkondade piiridel iga turuajaühiku kohta, kui ülekandesüsteemis ei suudeta eeldatavalt taastada tava- või häireseisundit;
 - b) tasakaalustamisteenuse osutaja poolne tasakaalustamisvõimsuse ja tasakaalustamisenergia pakkumine;
 - c) tasakaaluhalduripoolne tasakaalustatud saldo tagamine järgmise päeva turu ajavahemiku lõpus, kui see on tasakaalustamisega seotud tingimuste kohaselt nõutav;
 - d) tasakaaluhalduri saldost muudatuste tegemine;
 - e) määruse (EL) 2017/1485 artikli 111 lõigetes 1 ja 2 osutatud kavade esitamine;
 - f) muud asjaomased turupõhised toimingud, mille peatamist peetakse vajalikuks süsteemi talitluse säilitamiseks ja/või taastamiseks.
3. Turupõhise tegevuse peatamise korral kooskõlas lõikega 1 töötavad olulised võrgukasutajad põhivõrguettevõtja taotlusel põhivõrguettevõtja kehtestatud aktiivvõimsuse seadeväärtusel, kui see on tehniliselt võimalik.
4. Turupõhise tegevuse peatamisel kooskõlas lõikega 1 võib põhivõrguettevõtja täielikult või osaliselt peatada sellisest peatamisest mõjutatud toimingute käitamise.
5. Turutegevuse peatamisel kooskõlas lõikega 1 kooskõlastab põhivõrguettevõtja tegevust vähemalt järgmistest osalistest:
 - a) põhivõrguettevõtjad võimsusarvutusosaladelt, kuhu asjaomane põhivõrguettevõtja kuulub;
 - b) põhivõrguettevõtjad, kellega põhivõrguettevõtjal on sõlmitud kokkulepped tasakaalustamise kooskõlastamiseks;
 - c) määratud elektriturukorraldajad ja muud isikud, kes on tema juhtimispiirkonnas määratud või delegeeritud täitma turuülesandeid kooskõlas määrusega (EL) 2015/1222;
 - d) põhivõrguettevõtjad koormuse-sageduse juhtimisplokist, kuhu asjaomane põhivõrguettevõtja kuulub;
 - e) koordineeritud võimsusarvestaja võimsusarvutusosaladelt, kuhu asjaomane põhivõrguettevõtja kuulub.
6. Turupõhise tegevuse peatamise korral algatab iga põhivõrguettevõtja artiklis 38 kirjeldatud teavitamismenetluse.

Artikkel 36

Turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise eeskiri

1. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 töötab iga põhivõrguettevõtja välja ettepaneku turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise eeskirja vastuvõtmiseks.
2. Põhivõrguettevõtja avaldab eeskirja oma veebisaidil pärast asjaomaselt reguleerivalt asutuselt heakskiidu saamist direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt.
3. Turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise eeskiri peab võimalikult suures ulatuses vastama järgmistele eeskirjadele:
 - a) eeskirjad piirkonnaülese võimsuse tagamise kohta asjaomastel võimsusarvutuseladel;
 - b) eeskirjad tasakaalustamisvõimsuse ja tasakaalustamisenergia pakkumise kohta, mida tasakaaluhaldurid teevad teiste põhivõrguettevõtjatega tasakaalustamise kooskõlastamiseks sõlmitud kokkulepete alusel;
 - c) eeskirjad tasakaaluhalduripoolse tasakaalustatud saldo tagamise kohta järgmise päeva turu ajavahemiku lõpus, kui see on tasakaalustamisega seotud tingimuste kohaselt nõutav;
 - d) eeskirjad tasakaaluhalduri saldost muudatuste tegemise kohta;
 - e) eeskirjad määruse (EL) 2017/1485 artikli 111 lõigetes 1 ja 2 osutatud graafikute esitamise kohta.
4. Turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise eeskirjade väljatöötamisel töötab iga põhivõrguettevõtja artikli 35 lõikes 1 nimetatud olukordade kohta välja objektiivsed näitajad, võttes arvesse järgmisi tegureid:
 - a) koormuse lahtiühendamise määr põhivõrguettevõtja koormuse-sageduse juhtimispiirkonnas seoses järgmisega:
 - i) suure osa tasakaaluhaldurite suutmatust tagada tasakaalu;
 - ii) põhivõrguettevõtja vajadus kalduda kõrvale tavapärasest tasakaalustamisest, et teha tõhus taaspingestamine;
 - b) tootmise lahtiühendamise määr põhivõrguettevõtja koormuse-sageduse juhtimispiirkonnas seoses suure osa tasakaaluhaldurite suutmatusega tasakaalu tagada;
 - c) järgmiste põhjustega seotud mittekasutatavate ülekandesüsteemielementide arv ja geograafiline jaotus:
 - i) koormuse-sageduse juhtimispiirkonna olulise osa mittesünkroonsus, mis takistab tavapärasest tasakaalustamistoimingut;
 - ii) piirkonnaülese võimsuse nulliks muutumine pakkumispiirkonna piiri(de);
 - d) järgmiste mõjutatud isikute suutmatust tegeleda nende kontrolli alt väljas olevatel põhjustel oma turupõhise tegevusega;
 - i) tasakaaluhaldurid;
 - ii) tasakaalustamisteenuse osutajad;
 - iii) määratud elektriturukorraldajad ja muud isikud, kes on määratud või delegeritud täitma turuülesandeid kooskõlas määrusega (EL) 2015/1222;
 - iv) ülekandevõrguühendusega jaotusvõrguettevõtjad;
 - e) järgmise jaoks vajalike nõuetekohaselt toimivate vahendite ja sidevahendite puudumine:
 - i) ühtne järgmise päeva turu mehhanism või ühtne päevasise turu mehhanism või mis tahes muu konkreetne võimsuse jaotamise mehhanism;
 - ii) sageduse taastamise toiming;
 - iii) reservide asendamise toiming;
 - iv) tasakaaluhalduripoolne tasakaalustatud saldo tagamine järgmise päeva turul ja saldost muudatuste tegemise tagamine;
 - v) määruse (EL) 2017/1485 artikli 111 lõigetes 1 ja 2 osutatud graafikute esitamine.
5. Turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise eeskirjas kehtestatakse iga lõike 4 kohaselt kindlaks määratud näitaja jaoks viivitus, mida enne turupõhise tegevuse peatamist järgitakse.

6. Asjaomane põhivõrguettevõtja hindab lõike 4 kohaselt kindlaksmääratud näitajaid reaajas vastavalt kättesaadavale teabele.
7. Hiljemalt 18. detsembriks 2020 esitab Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik koostööametile aruande, milles hindab põhivõrguettevõtjate koostatud turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise eeskirja ühtlustatust ning osutab vajaduse korral ühtlustamist vajavatele valdkondadele.
8. Hiljemalt 18. juuniks 2019 esitab iga põhivõrguettevõtja Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikule lõike 7 kohase aruande koostamiseks ja esitamiseks vajalikud andmed.

Artikkel 37

Turupõhise tegevuse taastamine

1. Järgmistel juhtudel algatab asjaomane põhivõrguettevõtja oma juhtimispiirkonnas tegutsevate määratud elektriturukorraldajate ja naaberpõhivõrguettevõtjatega kooskõlastades artikli 35 lõike 1 alusel peatatud turupõhise tegevuse taastamise menetluse:
 - a) peatamise ajendanud asjaolud ei kehti enam ning ei esine ükski muu artikli 35 lõikes 1 osutatud olukord;
 - b) artikli 38 lõikes 2 osutatud isikuid on kooskõlas artikliga 38 nõuetekohaselt ette teavitatud.
2. Asjaomane põhivõrguettevõtja algatab naaberpõhivõrguettevõtjatega kooskõlastades turupõhise tegevuse peatamisest mõjutatud põhivõrguettevõtja toimingute taastamise, kui lõikes 1 esitatud tingimused on täidetud või enne seda, kui see on vajalik turupõhise tegevuse taastamiseks.
3. Asjaomane (asjaomased) määratud elektriturukorraldaja(d) algatab (algatavad) põhivõrguettevõtjate ja artikli 35 lõikes 5 osutatud isikutega kooskõlastades vastavate järgmise päeva turu ühtse mehhanismi ja/või päevasisese turu ühtse mehhanismi toimingute taastamise kohe, kui põhivõrguettevõtja(d) on teada andnud, et põhivõrguettevõtjate toimingud on taastatud.
4. Kui piirkonnaülese võimsuse tagamine on peatatud ja seejärel taastatud, ajakohastab iga asjaomane põhivõrguettevõtja võimsuse jaotamiseks ette nähtud piirkonnaülest võimsust, kasutades alljärgnevatest võimalustest seda, mille korral on tasuvus ja tõhusus turuajajühiku kohta kõige suurem:
 - a) kasutades uusimat koordineeritud võimsuse arvestaja arvutatud piirkonnaülese võimsuse väärtust;
 - b) algatades võimsuse piirkondliku arvutamise toimingu kooskõlas määruse (EL) 2015/1222 artiklitega 29 ja 30;
 - c) määrates võimsusarvutusala põhivõrguettevõtjatega kooskõlastades kindlaks võrgu tegelikel füüsilistel tingimustel põhinevad piirkonnaülesed võimsused.
5. Kui osas sellest ühendatud kogupiirkonnast, kus turupõhine tegevus peatati, taastub tava- või häireseisund, on selle piirkonna määratud elektriturukorraldaja(te)l õigus ellu viia turgude liitmine teatavas osas ühendatud kogupiirkonnast, konsulteerides põhivõrguettevõtjate ja artikli 35 lõikes 5 nimetatud isikutega ning tingimusel, et põhivõrguettevõtja on taastanud võimsuse arvutamise.
6. Hiljemalt 30 päeva jooksul turupõhise tegevuse taastamisest koostab (koostavad) turupõhise tegevuse peatanud ja taastanud põhivõrguettevõtja(d) vähemalt ingliskeelse aruande, selgitades üksikasjalikult turupõhise tegevuse peatamise põhjuseid, kulgu ja mõju ning tõendades turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise eeskirjadele vastavust, ja esitab (esitavad) selle asjaomasele reguleerivale asutusele direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt, tehes selle ühtlasi kättesaadavaks artikli 38 lõikes 2 nimetatud isikutele.
7. Liikmesriikide reguleerivad asutused või koostööamet võivad asjaomas(te)le põhivõrguettevõtja(te)le anda soovitusel edendada häid tavasid ja hoida edaspidi ära sarnaseid vahejuhtumeid.

Artikkel 38

Teavitamine

1. Artikli 36 alusel välja töötatud eeskirjades turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise kohta käsitletakse ka teavitamist, mis hõlmab turupõhise tegevuse peatamisel ja taastamisel eri rolle täitvatelt pooltelt nõutavaid ülesandeid ja meetmeid.

2. Teavitamise menetlusega nähakse ette tingimus, et teave saadetakse samaaegselt järgmistele isikutele:
 - a) artikli 35 lõikes 5 osutatud osalised;
 - b) tasakaaluhaldurid;
 - c) tasakaalustamisteenuse osutajad;
 - d) ülekandevõrguühendusega jaotusvõrguettevõtjad;
 - e) asjaomase liikmesriigi asjaomane reguleeriv asutus direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt.
3. Teavitamise menetlus hõlmab vähemalt järgmisi etappe:
 - a) põhivõrguettevõtja teatab turupõhise tegevuse peatamisest kooskõlas artikliga 35;
 - b) põhivõrguettevõtja teatab parima prognoosi selle kohta, millal (kellaaeg ja kuupäev) on oodata ülekandesüsteemi taastamist;
 - c) määratud elektriturukorraldajad ja muud isikud, kes on määratud täitma turuülesandeid kooskõlas määrusega (EL) 2015/1222 ja määrusega (EL) 2016/1719, teatavad vajaduse korral oma tegevuse peatamisest;
 - d) põhivõrguettevõtjad esitavad ajakohast teavet ülekandesüsteemi taastamise kulgemise kohta;
 - e) lõike 2 punktides a–d nimetatud isikud teatavad, et nende turumehhanismid ja sidesüsteemid toimivad;
 - f) põhivõrguettevõtja teatab (põhivõrguettevõtjad teavitavad), et ülekandesüsteemis on taastatud tava- või häireseisund;
 - g) määratud elektriturukorraldajad ja muud isikud, kes on määratud või delegeeritud täitma turuülesandeid kooskõlas määrusega (EL) 2015/1222, teatavad parima prognoosi selle kohta, millal (kellaaeg ja kuupäev) on oodata turupõhise tegevuse taastamist;
 - h) määratud elektriturukorraldajad ja muud isikud, kes on määratud või delegeeritud täitma turuülesandeid kooskõlas määrusega (EL) 2015/1222, kinnitavad turupõhise tegevuse taastamist.
4. Kõik põhivõrguettevõtja(te), määratud elektriturukorraldaja(te) ja muude lõikes 3 nimetatud turuülesandeid täitma määratud või delegeeritud ettevõtjate teated ja ajakohastatud andmed avaldatakse nende veebisaitidel. Kui teateid või ajakohastatud andmeid ei ole võimalik avaldada veebisaidil, teavitab teavitamiskohustusega isik e-posti teel või muul võimalikul viisil vähemalt neid osalisi, kes on peatatud turupõhise tegevusega vahetult seotud.
5. Lõike 3 punkti e kohane teade saadetakse e-posti teel või muul võimalikul viisil asjaomasele põhivõrguettevõtjale.

Artikkel 39

Eeskirjad tasakaaluarvelduse kohta turupõhise tegevuse peatamisel

1. Hiljemalt 18. detsembriks 2018 töötab iga põhivõrguettevõtja välja ettepaneku tasakaaluarvelduse ning tasakaalustamisvõimsuse ja tasakaalustamisenergia arvelduse eeskirjade kohta, mida kohaldatakse selliste tasakaaluarveldusperioodide suhtes, mille jooksul turupõhine tegevus oli peatatud. Põhivõrguettevõtja võib ette näha samad eeskirjad, mida kohaldatakse tavapärase tegevuse suhtes.

Põhivõrguettevõtja avaldab need eeskirjad oma veebisaidil pärast asjaomaselt reguleerivalt asutuselt heakskiidu saamist direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt.

Põhivõrguettevõtja võib põhivõrguettevõtjatele käesoleva artikliga määratud ülesanded delegeerida ühele või mitmele kolmandale isikule, tingimusel, et kolmas isik suudab asjaomast ülesannet täita vähemalt sama tõhusalt kui põhivõrguettevõtja(d). Liikmesriik või reguleeriv asutus, kui see on asjakohane, võib käesolevas artiklis viidatud ülesanded määrata ühele või mitmele kolmandale isikule, tingimusel, et kolmas isik suudab asjaomast ülesannet täita vähemalt sama tõhusalt kui põhivõrguettevõtja(d).

2. Lõikes 1 viidatud eeskirjades käsitletakse põhivõrguettevõtja ja vajaduse korral kolmandate isikute arveldust tasakaaluhalduritega ja tasakaalustamisteenuse osutajatega.

3. Kooskõlas lõikega 1 väljatöötatavate eeskirjadega:

- a) tagatakse iga põhivõrguettevõtja ja lõikes 1 osutatud kolmanda isiku rahaline neutraalsus;
- b) välditakse tasakaaluhalduritele, tasakaalustamisteenuse osutajatele ja põhivõrguettevõtjatele antavate stiimulite moonutamist või negatiivseid stiimuleid;

- c) innustatakse tasakaaluhaldureid püüdma tagada tasakaalu või aitama taastada süsteemi tasakaalu;
- d) välditakse olukorda, kus tasakaaluhalduritele ja tasakaalustamisteenuse osutajatele määratakse rahalisi karistusi põhivõrguettevõtja nõutud meetmete võtmise tõttu;
- e) vähendatakse põhivõrguettevõtjate soovi peatada turupõhist tegevust, välja arvatud ainult rangelt vajalikel juhtudel, ning innustatakse neid võimalikult kiiresti taastama turupõhist tegevust;
- f) innustatakse tasakaalustamisteenuse osutajaid pakkuma teenuseid võrke ühendavale põhivõrguettevõtjale, kes aitab taastada süsteemi tavatalitlust.

V PEATÜKK

TEABEVAHETUS JA SIDE, VAHENDID JA SEADMED

Artikkel 40

Teabevahetus

1. Lisaks määruse (EL) 2017/1485 artiklites 40–53 sätestatule võib iga põhivõrguettevõtja süsteemi hädaolukorra, kustumise või taastamise korral koguda järgmist teavet:

- a) teave kooskõlas artikli 23 lõikega 4 kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtjatel vähemalt järgmise kohta:
 - i) saartalitluses võrguosa;
 - ii) saartalitluses võrguosade sünkroniseerimise suutlikkus;
 - iii) saartalitluse käivitamise suutlikkus;
- b) teave kooskõlas artikli 23 lõikega 4 kindlaks määratud olulistelt võrgukasutajatelt ja taastamisteenuse osutajatelt vähemalt järgmiste tingimuste kohta:
 - i) paigaldiste jooksev seisund;
 - ii) talitluspiirangud;
 - iii) käivitamise koguaeg ja tootmise suurendamise aeg;
 - iv) ajakriitilised protsessid.

2. Süsteemi hädaolukorra, kustumise või taastamise ajal esitab iga põhivõrguettevõtja süsteemikaitsekava ja taastamiskava menetluste jaoks õigeaegselt järgmise teabe, kui see on talle kättesaadav:

- a) teave naaberpõhivõrguettevõtjatele vähemalt järgmise kohta:
 - i) selle sünkroonpiirkonna või nende sünkroonpiirkondade ulatus ja piirid, mille alla kuulub tema juhtimispiirkond;
 - ii) sünkroonpiirkonna käidu piirangud;
 - iii) ühenduste kaudu ülekantava aktiiv- ja reaktiivvõimsuse ja ajalise kestuse piirang;
 - iv) mis tahes muud tehnilised või korralduslikud piirangud;
- b) teave oma sünkroonpiirkonna sageduse juhtijale vähemalt järgmise kohta:
 - i) saartalitluse säilitamise piirangud;
 - ii) olemasolev lisakoormus ja -tootmine;
 - iii) talitusreservide valmidus;
- c) teave kooskõlas artikli 11 lõikega 4 ja artikli 23 lõikega 4 kindlaks määratud ülekandevõrguühendusega jaotusvõrguettevõtjatel vähemalt järgmise kohta:
 - i) ülekandesüsteemi olek;
 - ii) aktiiv- ja reaktiivvõimsuse piirid, ploki koormuse piirid, astme- ja võimsuslüliti asendid ühenduspunktid;

- iii) teave jaotusvõrguettevõtja võrguga ühendatud tootmisüksuste praeguse ja kavandatava seisundi kohta, kui see teave ei ole jaotusvõrguettevõtjatele vahetult kättesaadav;
 - iv) kogu teave, mis on vajalik täiendavaks kooskõlastamiseks jaotusvõrguühendusega osalistega;
- d) teave kaitseteenuse osutajatele vähemalt järgmise kohta:
- i) ülekandesüsteemi seisund;
 - ii) kavandatavad meetmed, mille jaoks on nõutav kaitseteenuse osutajate osalus;
- e) teave artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtjatele ja olulistele võrgukasutajatele ning taastamisteenuse osutajatele vähemalt järgmise kohta:
- i) ülekandesüsteemi seisund;
 - ii) ühenduste taaspingestamise võimalikkus ja plaanid;
 - iii) kavandatavad meetmed, mille jaoks on nõutav nende osalus.
3. Süsteemi hädaolukorra, kustumise või taastamise korral vahetavad põhivõrguettevõtjad omavahel teavet vähemalt järgmise kohta:
- a) asjaolud, mis põhjustasid ülekandesüsteemi asjaomase jooksva seisundi, kui need on teada;
 - b) võimalikud probleemid, mille tõttu on vaja abi seoses aktiivvõimsusega.
4. Süsteemi hädaolukorra, kustumise või taastamise korral esitab põhivõrguettevõtja õigeaegselt teavet ülekandesüsteemi seisundi kohta ning olemasolu korral ülekandesüsteemi olukorda selgitavat lisateavet:
- a) määratud elektriturukorraldaja(te)le, kes teeb (teevad) kõnealuse teabe kooskõlas artikliga 38 kättesaadavaks oma turuosalistele;
 - b) oma asjakohasele reguleerivale asutusele direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt või, kui see on sõnaselgelt sätestatud liikmesriigi õiguses, artikli 4 lõikes 3 osutatud asutusele;
 - c) vajaduse korral mis tahes muule asjaomasele poolele.
5. Põhivõrguettevõtjad teavitavad kõiki mõjutatud isikuid artikli 43 lõigete 2 ja 3 alusel välja töötatud katseplaanist.

Artikkel 41

Sidesüsteemid

1. Kõikidel artikli 23 lõike 4 punktide b ja c kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtjatel ja olulistel võrgukasutajatel ning taastamisteenuse osutajatel ja põhivõrguettevõtjatel peab olema kõnesidesüsteem, milles on tagatud seadmete piisav liiasus ja piisaval arvul varutoiteallikaid, et vahetada taastamiskavaga seotud teavet vähemalt 24 tundi, kui väline energiavarustus puudub täielikult või kõnesidesüsteemi mis tahes eraldiseisval seadmel on tuvastatud rike. Liikmesriigid võivad nõuda varutoiteallika miinimumvõimsust, mis võimaldab teavet vahetada kauem kui 24 tundi.
2. Iga põhivõrguettevõtja kehtestab artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaksmääratud jaotusvõrguettevõtjate ja olulistel võrgukasutajatega ning taastamisteenuse osutajatega kooskõlastades tehnilised nõuded nende kõnesidesüsteemide ja ka põhivõrguettevõtja enda kõnesidesüsteemi jaoks, et tagada kõnealuste süsteemide koostalitlusvõime ja see, et asjaomane pool suudaks viivitamata tuvastada põhivõrguettevõtja kõne ja sellele vastata.
3. Iga põhivõrguettevõtja kehtestab naaberpõhivõrguettevõtjatega ja oma sünkroonala teiste põhivõrguettevõtjatega kooskõlastades tehnilised nõuded nende kõnesidesüsteemide ja ka põhivõrguettevõtja enda kõnesidesüsteemi jaoks, et tagada kõnealuste süsteemide koostalitlusvõime ja see, et asjaomane pool suudaks viivitamata tuvastada põhivõrguettevõtja kõne ja sellele vastata.
4. Olenemata lõikes 1 sätestatust võib B-tüüpi tootmisüksustest artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud olulistel võrgukasutajatel ja A- või B-tüüpi tootmisüksustest taastamisteenuse osutajatel olla kõnesidesüsteemi asemel ainult andmesidesüsteem, kui selles on põhivõrguettevõtjaga kokku lepitud. Kõnealune andmesidesüsteem peab vastama lõigetes 1 ja 2 esitatud nõuetele.
5. Liikmesriigid võivad nõuda, et lisaks kõnesidesüsteemile peab taastamiskava toetuseks kasutama täiendavat sidesüsteemi; sellisel juhul peab täiendav sidesüsteem vastama lõikes 1 sätestatud nõuetele.

Artikkel 42

Vahendid ja seadmed

1. Põhitoite katkestuse korral teeb iga põhivõrguettevõtja vähemalt 24 tunniks kättesaadavaks määruse (EL) 2017/1485 artikli 24 kohased kriitilise tähtsusega vahendid ja seadmed.
2. Iga artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtja ja oluline võrgukasutaja ning ka taastamisteenuse osutaja teeb põhitoite katkestuse korral vähemalt 24 tunniks kättesaadavaks määruse (EL) 2017/1485 artikli 24 kohased olulised põhivõrguettevõtja kindlaksmääratud vahendid ja seadmed, mida kasutatakse taastamiskavas.
3. Igal põhivõrguettevõtjal on vähemalt üks geograafiliselt eraldi asukohas asetsev varujuhtimisruum. Varujuhtimisruumis on olemas vähemalt määruse (EL) 2017/1485 artikli 24 kohased kriitilise tähtsusega vahendid ja seadmed. Iga põhivõrguettevõtja tagab põhitoitekatkestuse korral varujuhtimisruumi jaoks varutoiteallika vähemalt 24 tunniks.
4. Iga põhivõrguettevõtja töötab välja menetluse tegevuse võimalikult kiireks üleviimiseks (igal juhul maksimaalselt kolme tunni jooksul) põhijuhtimiskeskusest varujuhtimisruumi. Kõnealusel menetluses peab olema tagatud süsteemi talitlus üleviimise ajal.
5. Artikli 23 lõike 4 alusel taastamiskava menetluste seisukohalt oluliseks tunnistatud alajaamad peavad põhitoitekatkestuse korral olema võimelised töötama vähemalt 24 tundi. Iirimaad ja Lätit hõlmaval sünkroonanal asuvate alajaamade korral võib põhitoitekatkestuse tingimustes käitamise kestus olla lühem kui 24 tundi ja selle kiidab heaks liikmesriigi reguleeriv asutus või muu pädev ametiasutus põhivõrguettevõtja ettepaneku alusel.

VI PEATÜKK

NÕUETELE VASTAVUS JA LÄBIVAATAMINE

1. JAGU

Põhivõrguettevõtjate, jaotusvõrguettevõtjate ja oluliste võrgukasutajate suutlikkuse vastavuskatsed

Artikkel 43

Üldsätted

1. Iga põhivõrguettevõtja hindab teatavate ajavahemike tagant süsteemikaitsekavaga ja taastamiskavaga hõlmatud seadmete nõuetekohast toimimist ja suutlikkust. Sel otstarbel kinnitab iga põhivõrguettevõtja teatavate ajavahemike tagant selliste seadmete ja suutlikkuse vastavust kooskõlas lõikega 2 ning määruse (EL) 2016/631 artikli 41 lõikega 2, määruse (EL) 2016/1388 artikli 35 lõikega 2 ja määruse (EL) 2016/1447 artikli 69 lõigetega 1 ja 2.
2. Hiljemalt 18. detsember 2019 töötab iga põhivõrguettevõtja artikli 11 lõike 4 ja artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtjate ja oluliste võrgukasutajate ning kaitseteenuse osutajate ja taastamisteenuse osutajatega kooskõlastades välja katseplaani. Katseplaanis määratakse kindlaks süsteemikaitsekava ja taastamiskava seisukohalt olulised seadmed ja suutlikkus, mille puhul on nõutavad katsed.
3. Katseplaani sisaldab viidet katsete perioodilisusele ja katsetingimusi, mis põhinevad artiklites 44–47 kirjeldatud miinimumnõuetel. Katseplaani põhineb määruses (EL) 2016/631, määruses (EL) 2016/1388 ja määruses (EL) 2016/1447 sätestatud meetodikal vastavalt katsetatavale suutlikkusele. Määruse (EL) 2016/631, määruse (EL) 2016/1388 ja määruse (EL) 2016/1447 kohaldamisalast välja jäävatel olulistel võrgukasutajatel peab katseplaani vastama liikmesriigi õiguse sätetele.
4. Põhivõrguettevõtjad, jaotusvõrguettevõtjad, olulised võrgukasutajad, kaitseteenuse osutajad ja taastamisteenuse osutajad ei tohi seada katse ajal ohtu ülekandesüsteemi ega ühendatud ülekandesüsteemi talitluskindlust. Katse tehakse nii, et mõju süsteemi kasutajatele oleks minimaalne.
5. Katse loetakse õnnestunuks juhul, kui on täidetud asjaomase võrguettevõtja kooskõlas lõikega 3 kehtestatud tingimused. Põhivõrguettevõtja, jaotusvõrguettevõtja, oluline võrgukasutaja, kaitseteenuse osutaja või taastamisteenuse osutaja kordab katset nii kaua, kuni need tingimused on täidetud.

*Artikkel 44***Tootmisüksuste suutlikkuse vastavuskatsed**

1. Kõik tootmisüksustest taastamisteenuse osutajad, kes osutavad isekäivitusteenust, peavad vähemalt iga kolme aasta tagant tegema isekäivitusvõime katse, järgides määruse (EL) 2016/631 artikli 45 lõikes 5 sätestatud meetodikat.
2. Kõik tootmisüksustest taastamisteenuse osutajad, kes osutavad kiire taassünkroniseerimise teenust, peavad pärast omatarvet toitva talitluse suutlikkust mõjutavat igasugust seadmete asendamist või pärast kahte järjestikust ebaõnnestunud reaalses talitluses omatarbetalitluses ülemineku katset, järgides määruse (EL) 2016/631 artikli 45 lõikes 6 sätestatud meetodikat.

*Artikkel 45***Tarbimiskajateenuseid osutavate tarbimisüksuste vastavuskatsed**

1. Iga tarbimiskajateenuseid pakkuv kaitseteenuse osutaja peab pärast kaht järjestikust ebaõnnestunud reageeringut reaalses talitluses või vähemalt kord aastas tegema tarbimise muutmise katse, järgides määruse (EL) 2016/1388 artikli 41 lõikes 1 sätestatud meetodikat.
2. Iga tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise (tarbimiskajaga) funktsiooni kasutatav kaitseteenuse osutaja peab riigi tasandil kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul tegema tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise katse, järgides määruse (EL) 2016/1388 artikli 37 lõikes 4 ülekandesüsteemiühendusega tarbimisüksuste suhtes sätestatud meetodikat või sarnast meetodikat, mille asjaomane võrguettevõtja on kindlaks määranud muude tarbimisüksuste jaoks.

*Artikkel 46***Alalisvooluülekandesüsteemide suutlikkuse vastavuskatsed**

Iga alalisvooluülekandesüsteemi käitav isekäivitusteenust pakkuv taastamisteenuse osutaja peab vähemalt iga kolme aasta tagant tegema isekäivitusvõime katse, järgides määruse (EL) 2016/1447 artikli 70 lõikes 11 sätestatud meetodikat.

*Artikkel 47***Tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise releede vastavuskatsed**

Iga jaotusvõrguettevõtja ja põhivõrguettevõtja peab riigi tasandil kindlaks määratud ajavahemiku jooksul tegema oma paigaldistesse ühendatud tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise releede katsed, järgides määruse (EL) 2016/1388 artikli 37 lõikes 6 ja artikli 39 lõikes 5 sätestatud meetodikat.

*Artikkel 48***Sidesüsteemide katsed**

1. Iga artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtja ja oluline võrgukasutaja ning iga põhivõrguettevõtja ja taastamisteenuse osutaja peab vähemalt kord aastas katsetama artikli 41 kohaseid sidesüsteeme.
2. Iga artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtja ja oluline võrgukasutaja ning iga põhivõrguettevõtja ja taastamisteenuse osutaja peab vähemalt iga viie aasta tagant katsetama oma sidesüsteemide varutoidet.
3. Hiljemalt 18. detsembriks 2024 peab iga põhivõrguettevõtja teiste põhivõrguettevõtjatega konsulteerides koostama katseplaani põhivõrguettevõtjate omavahelise side katsetamiseks.

*Artikkel 49***Vahendite ja seadmete katsed**

1. Iga põhivõrguettevõtja peab vähemalt kord aastas katsetama põhi- ja varutoiteallikate suutlikkust tagada põhijuhtimiskeskuse ja varujuhtimisruumide energiarustus kooskõlas artikliga 42.

2. Iga põhivõrguettevõtja peab vähemalt kolme aasta tagant katsetama määruse (EL) 2017/1485 artiklis 24 osutatud kriitilise tähtsusega vahendite ja seadmete (nii põhi- kui ka varuvahendite ja -seadmete) toimivust. Kui kõnealused vahendid ja seadmed on seotud jaotusvõrguettevõtjate või oluliste võrgukasutajatega, osalevad need pooled sellises katses.

3. Iga põhivõrguettevõtja peab vähemalt viie aasta tagant katsetama varutoiteallikate suutlikkust tagada energiavarustus artikli 23 lõike 4 alusel taastamiskava menetluste seisukohalt oluliseks tunnistatud alajaamade põhiteenuste jaoks. Kui need alajaamad kuuluvad jaotusvõrkudesse, korraldavad selle katse jaotusvõrguettevõtjad.

4. Iga põhivõrguettevõtja peab vähemalt kord aastas katsetama tegevuse põhijuhtimiskeskusest varujuhtimisruumi üleviimisel kasutatavat toimingut kooskõlas artikli 42 lõikega 4.

2. JAGU

Süsteemikaitsekavade ja taastamiskavade vastavuskatsed ja läbivaatamine

Artikkel 50

Süsteemikaitsekava vastavuskatsed ja korrapärane läbivaatamine

1. Iga jaotusvõrguettevõtja, kelle paigaldised on seotud tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise funktsiooniga, peab kord aastas ajakohastama artikli 12 lõike 6 punkti b kohast teavitavale võrguettevõtjale esitatavat teatist. Selles teatises esitatakse sagedusväärtused, mille korral algatakse netotarbimise lahtiühendamine, ja netotarbimise lahtiühendamise määr iga sellise väärtuse kohta.

2. Iga põhivõrguettevõtja jälgib tarbimise alasagedusliku lahtiühendamise nõuetekohast rakendamist lõikes 1 osutatud kord aastas esitatava kirjaliku teatise ja vajaduse korral põhivõrguettevõtjate paigaldistega seotud rakendamisandmete alusel.

3. Iga põhivõrguettevõtja peab vähemalt iga viie aasta tagant kogu süsteemikaitsekava läbi vaatama, et hinnata selle tõhusust. Läbivaatamisel võtab põhivõrguettevõtja arvesse vähemalt järgmist:

- a) võrgu areng alates viimatisest läbivaatamisest või algsest projekteerimisest;
- b) alates viimatisest läbivaatamisest või algsest projekteerimisest ülekandesüsteemi ja jaotusvõrkudesse paigaldatud uute seadmete võimsus;
- c) alates viimatisest läbivaatamisest või algsest projekteerimisest lisandunud olulised võrgukasutajad, nende suutlikkus ja osutatavad teenused;
- d) määruse (EL) 2017/1485 artikli 56 lõike 5 alusel tehtud katsed ja süsteemi vahejuhtumite analüüs;
- e) tavatalitluse ajal ja pärast häiringut kogutud talitusandmed.

4. Iga põhivõrguettevõtja peab süsteemikaitsekava meetmed kooskõlas lõikega 3 läbi vaatama enne mis tahes olulist muudatust võrgukonfiguratsioonis.

5. Kui põhivõrguettevõtja leiab, et süsteemikaitsekava oleks vaja kohandada, muudab ta süsteemikaitsekava ja viib asjaomased muudatused sisse kooskõlas artikli 4 lõike 2 punktidega c ja d ning artiklitega 11 ja 12.

Artikkel 51

Taastamiskava vastavuskatsed ja korrapärane läbivaatamine

1. Iga põhivõrguettevõtja peab vähemalt viie aasta tagant üle kontrollima oma taastamiskava meetmeid arvutil modelleerides, kasutades selleks artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtjatel ja taastamisteenuse osutajatel saadud andmeid. Põhivõrguettevõtja määrab nende modelleerimiskatsete jaoks kindlaks eriotstarbelise katsemenetluse, mis hõlmab vähemalt järgmist:

- a) isekäivitus- või saartalitlusvõimega taastamisteenuse osutajate pingestamise taastamistee;
- b) tootmisüksuste peamiste omatarbeseadmete energiavarustus;
- c) tarbimise taasühendamise protsess;
- d) saartalitluses võrkude taassünkroniseerimise protsess.

2. Peale selle peab iga põhivõrguettevõtja artikli 23 lõike 4 kohaselt kindlaks määratud jaotusvõrguettevõtjate ja taastamisteenuse osutajatega kooskõlastades korraldama taastamiskava konkreetsete osade toimivuskatsed, kui ta peab seda vajalikuks taastamiskava tõhususe seisukohalt. Jaotusvõrguettevõtjate ja taastamisteenuse osutajatega kooskõlastades kehtestab põhivõrguettevõtja nende toimivuskatsete jaoks eriotstarbelise katsemenetluse.
3. Iga põhivõrguettevõtja peab oma taastamiskava vähemalt iga viie aasta tagant läbi vaatama, et hinnata selle tõhusust.
4. Iga põhivõrguettevõtja peab oma taastamiskava meetmeid kooskõlas lõikega 1 üle kontrollima ja nende tõhusust hindama enne igasugust olulist muudatust võrgukonfiguratsioonis.
5. Kui põhivõrguettevõtja leiab, et taastamiskava oleks vaja kohandada, muudab ta taastamiskava ja viib asjaomased muudatused sisse kooskõlas artikli 4 lõike 2 punktidega c ja d ning artiklitega 23 ja 24.

VII PEATÜKK

RAKENDAMINE

Artikkel 52

Järelevalve

1. Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik jälgib käesoleva määruse rakendamist kooskõlas määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 8 lõikega 8. Järelevalvega tuleb hõlmata eelkõige järgmised küsimused:
 - a) kõikide käesoleva määruse artikli 4 lõikes 2 loetletud dokumentide riigi tasandil rakendamisel esinevate lahknevuste väljaselgitamine;
 - b) põhivõrguettevõtjate tehtav süsteemikaitsekavade ja taastamiskavade ühtsuse hindamine, mis on kooskõlas artikliga 6;
 - c) artikli 6 kohased alampiirid, millest alates ühe või mitme põhivõrguettevõtja süsteemi hädaolukorra, kustumise või taastamise korral võetud meetmete mõju loetakse sama võimsusarvutusala teiste põhivõrguettevõtjate jaoks oluliseks;
 - d) selliste turupõhise tegevuse peatamise ja taastamise käsitlevate eeskirjade ühtlustatuse tase, mis põhivõrguettevõtjad on kehtestanud kooskõlas artikli 36 lõikega 1 ja artikli 36 lõike 7 kohase aruande esitamise tarbeks;
 - e) selliste artiklis 39 viidatud eeskirjade ühtlustatuse tase, mis käsitlevad tasakaalusarveldust ning tasakaalustamisenergia arveldust turupõhise tegevuse peatamisel.
2. Koostööamet koostab koos Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikuga 18. detsembriks 2018 loendi asjakohase teabe kohta, mille Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 8 lõike 9 ja artikli 9 lõike 1 kohaselt esitab koostööametile. Seda asjakohase teabe loendit võidakse ajakohastada. Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik säilitab koostööameti nõutavat teavet põhjalikus standarditud vorminguga digitaalses andmearhiivis.
3. Asjaomased põhivõrguettevõtjad esitavad Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikule teavet, mida on vaja lõigetes 1 ja 2 osutatud kohustuste täitmiseks.
4. Asjaomase reguleeriva asutuse taotlusel direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 kohaselt esitavad jaotusvõrguettevõtjad ja artikli 39 lõike 1 kohaselt esitavad asutused põhivõrguettevõtjatele lõike 2 kohaselt teavet, kuid kui reguleerivatel asutustel, põhivõrguettevõtjatel, koostööametil või Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikul on seoses järelevalveülesannete täitmiseiga teave juba olemas, ei pea nad dubleerimise vältimiseks seda tegema.

Artikkel 53

Sidusrühmade kaasamine

Koostööamet korraldab tihedas koostöös Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikuga sidusrühmade kaasamise käesoleva määruse rakendamisse. See hõlmab regulaarseid kohtumisi sidusrühmadega, et teha kindlaks probleemid ja esitada käesoleva määruse nõuetega seotud parandusettepanekuid.

VIII PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 54

Lepingute ja üldiste tingimuste muutmine

Kõik asjaomased põhivõrguettevõtjate, jaotusvõrguettevõtjate ja oluliste võrgukasutajate lepingutingimused ja üldised tingimused, mis on seotud süsteemi talitlusega, peavad vastama käesoleva määruse nõuetele. Sel otstarbel muudetakse vastavalt neid lepinguid ja üldisi tingimusi.

Artikkel 55

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikli 15 lõikeid 5–8, artiklit 41 ning artikli 42 lõikeid 1, 2 ja 5 hakatakse kohaldama alates 18. detsembrist 2022.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 24. november 2017

Komisjoni nimel
president
Jean-Claude JUNCKER

LISA

Tarbimise automaatse alasagedusliku lahtiühendamise süsteemi näitajad

Näitaja	Mandri-Euroopa sünkroonala väärtused	Põhjamaade sünkroonala väärtused	Suurbritannia sünkroonala väärtused	Iirimaa sünkroonala väärtused	Mõõtühik
Tarbimise lahtiühendamise kohustuslik käivitamistase: sagedus	49	48,7–48,8	48,8	48,85	Hz
Tarbimise lahtiühendamise kohustuslik käivitamistase: lahtiühendatav tarbimine	5	5	5	6	% riigi kogutarbimisest
Tarbimise lahtiühendamise kohustuslik lõpptase: sagedus	48	48	48	48,5	Hz
Tarbimise lahtiühendamise kohustuslik lõpptase: lahtiühendatav kogutarbimine	45	30	50	60	% riigi kogutarbimisest
Rakendamisulatus	± 7	± 10	± 10	± 7	% riigi kogutarbimisest teataval sagedusel
Astmete miinimumarv kuni kohustusliku lõpptasemeni	6	2	4	6	Astmete arv
Ühele astmele vastav maksimaalne lahtiühendatav tarbimine	10	15	10	12	% riigi kogutarbimisest teataval astmel

KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) 2017/2197,**27. november 2017,****2017. eelarveaastast üle kantud assigneeringute tagasimaksmise kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 26 lõikega 5**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 26 lõiget 6,

olles konsulteerinud põllumajandusfondide komiteega

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 ⁽²⁾ artikli 169 lõike 3 kohaselt võib kulukohustustega sidumata assigneeringud, mis on seotud määruse (EÜ) nr 1306/2013 artikli 4 lõikes 1 kohaste Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) rahastatud meetmetega, üle kanda järgmisse eelarveaastasse. Ülekandmine peab jääma 2 % piiresse esialgsetest assigneeringutest ning ei tohi ületada summat, mille võrra eelmisel eelarveaastal otsetoetusi kohandati vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1307/2013 ⁽³⁾ artiklile 8. Seega võidakse teha täiendav makse lõplikele toetusesaajatele, kelle suhtes kohandamist kohaldatai.
- (2) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 26 lõike 5 kohaselt ja erandina määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 artikli 169 lõikest 3 peavad liikmesriigid maksma tagasi määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 artikli 169 lõikes 3 osutatud assigneeringud, mis kanti üle lõplikele toetusesaajatele, kelle suhtes kohaldatai kohandamise määra eelarveaastal, millesse assigneeringud üle kanti. Nimetatud tagasimakset lõplikele toetusesaajatele kohaldatakse üksnes nendes liikmesriikides, kus eelmisel eelarveaastal kohaldatai finantsdistsipliini ⁽⁴⁾.
- (3) Vastavalt määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 26 lõikele 7 tuleb ülekantavate summade kindlaksmääramisel arvesse võtta kõnealuse määruse artiklis 25 osutatud põllumajandussektori kriisireservi summasid, mida ei ole eelarveaasta lõpuks kriisimeetmete jaoks kättesaadavaks tehtud.
- (4) Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2016/1948 ⁽⁵⁾ artikli 1 lõike 1 kohaselt kohaldatakse finantsdistsipliini 2016. kalendriaasta otsetoetuste suhtes, et luua kriisireserv suurusega 450,5 miljonit eurot. 2017. eelarveaastal ei ole seda kriisireservi kasutatud.
- (5) Selle tagamiseks, et finantsdistsipliini kohaldamise tulemusena kasutamata jäänud assigneeringute tagasimaksmine lõplikele toetusesaajatele oleks proportsionaalne finantsdistsipliini kohandamise summaga, on asjakohane, et komisjon määrab kindlaks summad, mida liikmesriigid saavad tagasimakseteks kasutada. Rumeenia puhul ei ole üksikasjalikus kuludeklaratsioonis täielikult arvesse võetud 2 000 euro suurust künnist, mida kohaldatakse finantsdistsipliini suhtes vastavalt määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 8 lõikele 1. Usaldusväärse finantsjuhtimise eesmärgil ei tuleks seepärast praeguses etapis Rumeeniale kättesaadavaks teha ühtegi summat, mis on tagasimakseteks ette nähtud.

⁽¹⁾ ELT L 347, 20.12.2013, lk 549.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 (ELT L 298, 26.10.2012, lk 1).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608).

⁽⁴⁾ Vastavalt määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 8 lõikele 2 ei kohaldata finantsdistsipliini 2017. eelarveaastal Horvaatias.

⁽⁵⁾ Komisjoni 7. novembri 2016. aasta rakendusmäärus (EL) 2016/1948, millega kohandatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013 sätestatud otsetoetuste kohandamise määra seoses 2016. kalendriaastaga ja tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusmäärus (EL) 2016/1153 (ELT L 300, 8.11.2016, lk 10).

- (6) Et liikmesriigid ei peaks tagasimaksmisel tegema täiendavat makset, tuleb käesolevat määrust kohaldada alates 1. detsembrist 2017. Järelikult on käesoleva määrusega kindlaks määratud summad lõplikud ning neid kohaldatakse, ilma et see piiraks vähenduste kohaldamist määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 41 alusel, mis tahes muude korrektsioonide suhtes, mida võetakse arvesse igakuist makset käsitlevas otsuses liikmesriikide makseasutuste poolt kantud kulude hüvitamiseks 2017. aasta oktoobri eest kooskõlas määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 18 lõikega 3, ning kõnealuse määruse artikli 18 lõike 4 kohaste mahaarvamiste või lisamaksete või mis tahes otsuste suhtes, mis tehakse raamatupidamise aruande kontrollimise ja heakskiitmise menetluse käigus.
- (7) Määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 artikli 169 lõike 3 kohaselt võib kulukohustustega sidumata assigneeringuid kanda üle üksnes järgmise eelarveaastasse. Seepärast on asjakohane, et komisjon määrab määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 26 lõike 5 kohase tagasimaksmise puhul liikmesriikide kulude toetuskõlblikkuse kuupäevad, võttes arvesse kõnealuse määruse artiklis 39 määratletud põllumajanduslikku eelarveaastat.
- (8) Kuna andmete avaldamisest assigneeringute kasutamise kohta ajavahemikul 16. oktoobrist 2016 kuni 15. oktoobrini 2017 EAGFi 2017. aasta eelarve selles osas, mida täidetakse koostöös liikmesriikidega, jääb väga vähe aega kuupäevani, millal käesolevat määrust tuleks kohaldama hakata, s.o 1. detsembrini 2017, peaks käesolev määrus jõustuma selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise kuupäeval,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Käesoleva määruse lisas esitatakse assigneeringute summad, mis kantakse määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 artikli 169 lõike 3 kohaselt üle 2017. eelarveaastast ning mis tehakse määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 26 lõike 5 kohaselt kättesaadavaks liikmesriikidele, kes maksavad need tagasi lõplikele toetusesaajatele, kelle suhtes kohaldatakse kohandamise määra 2018. eelarveaastal.

Ülekantavate summade kohta võtab komisjon vastu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 artikli 169 lõike 3 viienda lõigu kohase ülekandmisotsuse.

Artikkel 2

Liikmesriikide kulud, mis on seotud ülekantud assigneeringute tagasimaksmisega, on liidu rahastamiseks kõlblikud üksnes juhul, kui asjaomased summad on toetusesaajatele välja makstud enne 16. oktoobrit 2018.

Artikkel 3

Käesolev määrus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Määrust kohaldatakse alates 1. detsembrist 2017.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 27. november 2017

Komisjoni nimel
presidendi eest
peadirektor
Jerzy PLEWA

LISA

Ülekantud assigneeringute tagasimaksmiseks kasutatavad summad

(summa eurodes)

Belgia	6 129 769
Bulgaaria	7 720 511
Tšehhi Vabariik	10 764 025
Taani	10 476 968
Saksamaa	58 035 302
Eesti	1 288 878
Iirimaa	13 229 176
Kreeka	16 182 344
Hispaania	54 860 187
Prantsusmaa	89 884 134
Itaalia	37 765 185
Küpros	355 813
Läti	1 952 848
Leedu	3 923 157
Luksemburg	406 406
Ungari	14 828 231
Malta	33 643
Madalmaad	8 821 818
Austria	6 908 717
Poola	24 870 087
Portugal	6 699 290
Sloveenia	931 120
Slovakkia	5 554 196
Soome	5 885 783
Rootsi	7 897 927
Ühendkuningriik	37 930 754

OTSUSED

KOMISJONI RAKENDUSOTSUS (EL) 2017/2198,

27. november 2017,

milles käsitletakse teatavaid ajutisi kaitsemeetmeid seoses sigade Aafrika katkuga Poolas

(teatavaks tehtud numbri C(2017) 8039 all)

(Ainult poolakeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse nõukogu 11. detsembri 1989. aasta direktiivi 89/662/EMÜ veterinaarkontrollide kohta ühendusesiseses kaubanduses seoses siseturu väljakujundamisega, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 3,

võttes arvesse nõukogu 26. juuni 1990. aasta direktiivi 90/425/EMÜ, milles käsitletakse ühendusesiseses kaubanduses teatavate elusloomade ja toodete suhtes seoses siseturu väljakujundamisega kohaldatavaid veterinaar- ja zootehnilisi kontrole, ⁽²⁾ eriti selle artikli 10 lõiget 3,

ning arvestades järgmist:

- (1) Sigade Aafrika katk on kodu- ja uluksigade populatsioone kahjustav nakkuslik viirushaigus, mis võib rängalt mõjutada seakasvatuse tulusust, tekitades häireid liidusesiseses kaubanduses ja kolmandatesse riikidesse ekspordimises.
- (2) Sigade Aafrika katku puhangu korral on oht, et haigusetikitaja võib levida muudesse seakasvatustevõtetestesse ja uluksigadele. Seetõttu võib see elussigadega või sigadest saadud toodetega kauplemisel levida ühest liikmesriigist muudesse liikmesriikidesse ja kolmandatesse riikidesse.
- (3) Nõukogu direktiiviga 2002/60/EÜ ⁽³⁾ on kehtestatud liidus kohaldatavad miinimummeetmed sigade Aafrika katku tõrjeks. Direktiivi 2002/60/EÜ artiklis 15 on sätestatud, et pärast ühe või mitme sigade Aafrika katku juhtumi kinnitamist uluksigadel tuleb määratleda nakkuspiirkond.
- (4) Poola teatas komisjonile, milline on olukord liikmesriigi territooriumil seoses sigade Aafrika katkuga, ning kehtestas direktiivi 2002/60/EÜ artikli 15 kohaselt nakkuspiirkonna, kus kohaldatakse kõnealuse direktiivi artikli 15 kohaseid meetmeid.
- (5) Et vältida liidusesiseses kaubanduses tarbetute häirete tekkimist ja kolmandate riikide poolt põhjendamatute kaubandustõkete kehtestamist, on vaja liidu tasandil ja koostöös kõnealuse liikmesriigiga määratleda sigade Aafrika katku nakkuspiirkond Poolas.
- (6) Järelikult tuleks kuni alalise taime-, looma-, toidu- ja söödakomitee kohtumiseni esitada käesoleva otsuse lisas Poolas kehtestatud nakkuspiirkond koos selle kehtivusajaga.
- (7) Käesolev otsus tuleb läbi vaadata alalise taime-, looma-, toidu- ja söödakomitee järgmisel kohtumisel,

⁽¹⁾ EÜT L 395, 30.12.1989, lk 13.

⁽²⁾ EÜT L 224, 18.8.1990, lk 29.

⁽³⁾ Nõukogu 27. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/60/EÜ, millega kehtestatakse erisätted sigade aafrika katku tõrjeks ja muudetakse direktiivi 92/119/EMÜ seoses Tescheni haiguse ja sigade aafrika katkuga (EÜT L 192, 20.7.2002, lk 27).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Poola tagab, et direktiivi 2002/60/EÜ artikli 15 kohaselt kehtestatud nakkuspiirkond hõlmab vähemalt käesoleva otsuse lisas nakkuspiirkonnana esitatud piirkonda.

Artikkel 2

Käesolevat otsust kohaldatakse kuni 15. detsembrini 2017.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Poola Vabariigile.

Brüssel, 27. november 2017

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Vytenis ANDRIUKAITIS

LISA

Artiklis 1 osutatud nakkuspiirkonnana määratletud Poola piirkonnad	Kohaldamise lõppkuupäev
Gminy of Brochow, Kampinos, Leoncin, Leszno, Stare Babice, Izabelin, Czosnow, Lomianki (obszar wiejski) ja Lomianki (miasto)	15. detsember 2017

EUROOPA KESKPANGA OTSUS (EL) 2017/2199,**20. november 2017,****millega muudetakse otsust EKP/2014/40 tagatud võlakirjade kolmanda ostukava rakendamise kohta (EKP/2017/37)**

EUROOPA KESKPANGA NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eelkõige selle artikli 127 lõike 2 esimest taanet,

võttes arvesse Euroopa Keskpangade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja, eelkõige artikli 12.1 teist lõiku koosmõjus artikli 3.1 esimese taande ja artikliga 18.1,

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Keskpanga otsusega EKP/2014/40 ⁽¹⁾ kehtestati tagatud võlakirjade kolmas ostukava (edaspidi „CBPP3“). Varaga tagatud väärtpaberite ostukava, avaliku sektori varade järelturult ostmise kava ja ettevõtlussektori varaostukava kõrval moodustab CBPP3 osa laiendatud varaostukavast. Varaostukava eesmärk on veelgi tõhustada rahapoliitika ülekandumist, lihtsustada laenuandmist euroala majandusele, lihtsustada laenusaamise tingimusi kodumajapidamistele ja ettevõtjatele ning kaasa aidata inflatsioonimäära tagasipöördumisele 2 % lähedal olevale tasemele, mis on kooskõlas Euroopa Keskpanga (EKP) esmase ülesandega säilitada hindade stabiilsus.
- (2) 4. oktoobril 2017 otsustas EKP nõukogu täpsustada reegleid, mida kohaldatakse tagatud võlakirjade ostude kõlblikkuse osas, millele osutatakse üldjuhul kui tingimuslikult kaasrahastatud (*pass-through*) võlakirjadele, võttes arvesse nendest tulenevat võimalikku suuremat riski eurosüsteemile.
- (3) Seetõttu tuleb otsust EKP/2014/40 vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

*Artikkel 1***Muudatus**

Otsuse EKP/2014/40 artiklis 2 lisatakse järgmine punkt 9:

- „9) Tagatud võlakirjade ostud CBPP3 alusel on välistatud, kui a) neil on tingimuslik kaasrahastamise struktuur, mille puhul määratletud sündmused toovad kaasa võlakirjade tähtaja pikenemise ja maksestruktuuri kasutuselevõtu, mis tugineb peamiselt tagatiste reservi kuuluvast varast tekkival rahavool, ja b) need emiteerinud üksuse parima emitendi reiting on alla CQS3.“

*Artikkel 2***Jõustumine**

Käesolev otsus jõustub 1. veebruaril 2018.

Frankfurt Maini ääres, 20. november 2017

*EKP nõukogu nimel**EKP president*

Mario DRAGHI

⁽¹⁾ Euroopa Keskpanga otsus EKP/2014/40, 15. oktoober 2014, tagatud võlakirjade kolmanda ostukava rakendamise kohta (ELT L 335, 22.11.2014, lk 22).

ISSN 1977-0650 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5082 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET